

Násilí v partnerských vztazích

Bc. Kateřina Krejčí

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina KREJČÍ**
Osobní číslo: **H118467**
Studijní program: **N 7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Násilí v partnerských vztazích**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucí diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucí bude práce zaměřena:

- na formy a projevy násilí v partnerských vztazích;
- na hledání odpovědi na otázku, zda-li je možné odhalit násilnické sklony u partnera již na počátku vztahu;
- na příčiny (event. důvody) vedoucí k násilnickému chování jedince vůči svému partnerovi;
- na následky násilí v partnerských vztazích, ať už na vztah samotný, na partnery (násilníka, oběť), na děti... apod.
- na pomoc a řešení násilí v partnerských vztazích.

Součástí práce bude sociologický výzkum zaměřený na zjištění vztahu (věk, vzdělání, ..) sociální skupiny k násilí v partnerských vztazích a na zjištění jedinců (počet, věk, vzdělání, pohlaví...), kteří se s násilím v partnerských vztazích osobně (přímo či nepřímo) setkali.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

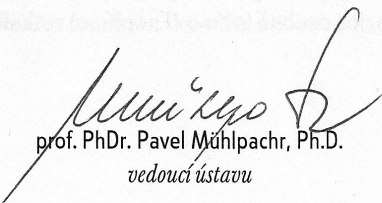
- Buskotte, A. Z pekla ven: žena v domácím násilí. Brno: Computer Press, 2008.**
Bentovim, A. Týrání a sexuální zneužívání v rodinách. Praha: Grada Publishing, 1998.
Cimický, J. Bití jako důkaz lásky? Praha: EUROMEDIA.
Conway, Helen L. Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 sb. platným od 1. ledna 2007. Praha: Albatros, 2007.
Čermák, I. Lidská agrese a její souvislosti. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1999.
Evans, P. Jedovatá slova: jak rozpoznat verbální násilí a jak na ně reagovat. Brno: Computer Press, 2010
Fischer, S. Sociální patologie: analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. Praha: Grada Publishing, 2009.
Gjuričová, Š. a kol. Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000.
Hirigoyen, Marie-France. Psychické násilí v rodině a v zaměstnání. Praha: Academia, 2002.
Spurný, J. Psychologie násilí: O psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu. Praha: Eurounion, 1996.
Ševčík, D. a kol. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011.
Vargová, B. a kol. Partnerské násilí. Praha: Linde, 2008.
Venglářová, M. Průvodce partnerským vztahem. Praha: Grada Publishing, 2008.
Další literatura bude obsažena v Projektu diplomové práce a průběžně doplňována během vypracovávání diplomové práce samotné.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Renata Oralová**
Institut mezioborových studií

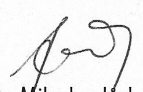
Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2013**

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Múhlpachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Násilí v partnerských vztazích bylo, je a žel bohu i bude. Ačkoliv informace o něm proudí kolem nás prostřednictvím medií téměř dennodenně a mnozí lidé jsou schopni jej i definovat, jen málokdo si dokáže připustit, že by se mohlo dotýkat i jeho. Obětí se může stát prakticky kdokoliv. Tato práce se snaží shrnout a zdůraznit veškeré podstatné informace ohledně dané problematiky. Za podstatné považuje i osoby v roli nepřímých obětí, kterými se stávají děti, které jsou přítomny násilí, které se odehrává mezi dospělými. Samy děti si pak odnášejí následky, které v mnohých případech ovlivňují celý jejich následný život. V této práci je možné najít také konfrontaci teorie s realitou a to jak z pohledu odborníků, tak i z pohledu samotných obětí.

Klíčová slova: partnerské násilí, násilí v partnerských vztazích, domácí násilí, oběť, stalking, osoba ohrožená, osoba násilná, cyklus násilí, fyzické násilí, psychické násilí, nepřímá oběť.

ABSTRACT

Intimate partner violence was, is and will be sadly. Although information about flows around us through the media almost every day and many people are able to even define it, few can admit that it might touch him too. The victim may become virtually anyone. This paper seeks to summarize and highlight all relevant information regarding the issue. Also considered essential for a person in the role of indirect victims, which become children who are present violence that occurs among adults. Children themselves can then take away the consequences, which in many cases influence throughout their subsequent lives. This work can also be found confronting theory with reality, both from the view of experts as well as from the perspective of the victims themselves.

Keywords: partner violence, violence in relationships, domestic violence, victim, stalking, endangered person, violent person, cycle of violence, physical violence, psychological violence, indirect victim.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Renatě Oralové za vstřícný přístup a velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Také bych chtěla poděkovat svým rodičům a svému partnerovi za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytli při zpracování mé diplomové práce, a které si nesmírně vážím.

Poděkování patří i mé desetiměsíční dceři, která mi alespoň v době svého spánku umožnila pracovat na této diplomové práci.

Citát o násilí:

„Vzbouřit se proti násilí je největší hrdinství“.

Ján Simkanič

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH	12
1.1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	14
1.2 SPECIFIKA JEVU NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH	15
1.3 FORMY NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH.....	20
1.4 DOSAVADNÍ VÝZKUMY V OBLASTI NÁSILÍ.....	24
2 TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH	28
2.1 PARTNERSKÉ NÁSILÍ A SPOLEČNOST	28
2.2 PŘÍČINY NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH.....	30
2.3 OSOBNOST PACHATELE	31
2.4 OSOBNOST OBĚTI	33
3 DŮSLEDKY NÁSILÍ	35
3.1 SYNDROM TÝRANÉ OSOBY	36
3.2 REAKCE NA NÁSILÍ A PROCES UKONČENÍ NÁSILNÉHO VZTAHU	37
3.3 PRÁCE S OBĚTÍ	41
3.4 BEZPEČNOSTNÍ PLÁN.....	45
3.5 PRÁVO A NÁSILÍ	48
4 NÁSILÍ MEZI RODIČI OČIMA DĚTÍ	50
4.1 ZA ZAVŘENÝMI DVEŘMI	51
4.2 NEGATIVNÍ DŮSLEDKY SVĚDECTVÍ DOMÁCÍHO NÁSILÍ NA DĚTI.....	53
4.3 POMOC A PREVENCE	55
5 REALITA	57
5.1 NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH Z POHLEDU ODBORNÍKŮ	57
5.2 NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH Z POHLEDU OBĚTÍ	70
II PRAKTICKÁ ČÁST	79
6 VÝZKUM	80
6.1 CÍL VÝZKUM.....	80
6.2 HYPOTÉZY.....	80
6.3 METODIKA VÝZKUMU	81
6.4 REALIZACE VÝZKUMU	81
ZÁVĚR	109
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	112
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	118
SEZNAM OBRÁZKŮ	119
SEZNAM PŘÍLOH	120

ÚVOD

Každý den nám média v průběhu celého dne přinášejí informace o projevech násilí, které se odehrávají na pozadí etnických, náboženských, politických a ekonomických sporů. Přes hrůznost těchto jevů si dovoluji tvrdit, že to nejhorší a nejzlobnější násilí se odehrává za dveřmi příbytků navenek zdánlivě počestných a slušných rodin. Nikdo jiný nám nedokáže ublížit tak, jako právě naši nejbližší. Od cizích si nenecháme ubližovat, ale od našich bližních bohužel ano. Zpravidla si se zoufalstvím a údivem klademe otázku „proč?“ na místo toho, abychom hledali způsob, „jak“ si nenechat ubližovat a před násilím se bránit nebo uniknout. Násilí mezi nejbližšími nabývá těch nejrůznějších možných podob. Násilí dokáže proměnit osobnost jedince, rozděluje rodiny, páchá škodu ve financích i citech všech zúčastněných. Psychické násilí je mnohdy mnohem horší než násilí fyzické, protože šrámy na duši se hojí podstatně hůře a déle, než šrámy na těle. V mnoha případech působí navíc kromě fyzického násilí i psychický teror, oběť je neustále slovně napadána, to může vyústit až ve stalking. Není snadné čelit jakékoliv podobě partnerského násilí. Neodporovat násilí se však nevyplácí.

Důvodem, proč jsem si vybrala právě téma Násilí v partnerských vztazích pro svoji diplomovou práci, je to, že jsem se s ním setkala při své práci na OSPOD. Už tehdy mne fascinovalo, jak jsou mnohé oběti schopné trpět mnoho let, než se odhodlají k odchodu od násilné osoby, udivovalo mne, jak je na jedné straně okolí oběti lhostejné, a na straně druhé existují osoby, které chtějí pomoci a nemohou, protože pro oběť ještě nenazrál ten „pravý“ čas a ona ještě není připravena pomoc přijmout. A tak jsem se sama začala o tuto problematiku zajímat a snažila jsem se proniknout do jejich tajů a do hloubky. Nejhorší pro mne byla rozpolcenost mé vlastní osoby v pozici pracovníka OSPOD, kdy na straně jedné je pro mne zákonem daná povinnost chránit zájmy a blaho dítěte a straně druhé vědomí, že pokud oběť násilí nebude sama chtít, tak jí v podstatě nikdo nemůže pomoci, že si oběť zaslouží pochopení a podporu a to i v případě, že se rozhodne s násilným partnerem zůstat. Neustále mne pak pronásledovalo toto dilema. Nakonec jsem volila zlatou střední cestu – snažila jsem se chránit dítě a zároveň pomoci jeho rodiči - oběti. Avšak pomoc obětem násilí v partnerských vztazích je během na dlouhou trať, neboť odchodem mnohdy prožité peklo nekončí. Naopak násilí, ve své jiné podobě, pronásleduje oběť i nadále.

Za cíl své diplomové práce si kladu objasnit široké veřejnosti problematiku násilí v partnerských vztazích, zcela odhalit roušku, jež tuto problematiku halí a dává ji punc

latentnosti. Mým přáním je změnit pohled široké veřejnosti na násilí tak, aby společnost přestala být k projevům násilí v partnerských vztazích lhostejná a začala násilí odsuzovat, neboť jediné informovanost a intolerance mohou vést k tomu, že oběti ztratí ostych a dokáží vyhledat pomoc, že v okolí obětí budou lidé, jež dokáží pochopit chování oběti a nabídnout jim pomoc. Doufám, že dokáží odpovědět na otázky, které se často honí v hlavě člověka, který o násilí slyší, mám na mysli otázky typu: Proč si to nechá líbit? Proč neodejde? Je ten násilník nemocný? Co je to násilí v partnerských vztazích? Jaké má následky? Praktická část mé diplomové práce si pak klade za cíl zjistit, jaká je informovanost veřejnosti ohledně domácího násilí. Zda je situace hodně špatná nebo zda můžeme doufat v naději, že přibývá jedinců, kteří dokáží vidět skutečnou stránku násilí mezi partnery.

V souvislosti se společenskými vědami je násilí mezi partnery považováno za závažný sociálně patologický jev. Takovými jevy se zabývá sociální patologie, což je aplikovaná oblast sociální pedagogiky. Obzvláště závažný je pak jeho ničující dopad na celou rodinu, zejména na děti. Zde je tedy možné hledat propojení sociální pedagogiky s problematikou násilí v partnerských vztazích. Navíc sociální pedagogika se zabývá životní cestou jedince (biografické pojetí) a dobu, kterou jedinec prožije jako oběť násilí, je možné považovat za závažné období na životní cestě, které má i následky do dalších životních etap jedince. Sociální pedagogika je interdisciplinární věda a právě interdisciplinární by měl být i přístup k prevenci a pomoci ohledně násilí v partnerských vztazích. Prostřednictvím sociální pedagogiky může být společnost vychovávána a vedena k tomu, že násilí do partnerského vztahu nepatří a pokud se objeví, pak je potřeba jej řešit. Naučit jedince podat oběti pomocnou ruku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH

První kapitola této diplomové práce si bere za cíl seznámit se základními informacemi ohledně problematiky násilí v partnerských vztazích, které jsou nezbytné pro další a hlubší poznání. Avšak přináší i všeobecně známá fakta a prolínání se skutečností. Podkapitola první se věnuje definici pojmů. Objasňuje, co je partnerské násilí, jaký je jeho vztah s násilím domácím. Vysvětluje a popisuje další pojmy, které s násilím souvisí - agrese a násilí. Podkapitola druhá se zabývá tím, co je pro násilí v partnerských vztazích specifické a typické. Odhaluje kdo je oběť a kdo agresor, kdo se jimi může stát, koho se tato problematika týká, čím se partnerské násilí vyznačuje. Odhaluje mýty, nepravdy a charakteristické rysy. Podkapitola třetí podrobně popisuje jednotlivé formy násilí v partnerských vztazích. Zabývá se také osvětlením domácího násilí pomocí cyklu násilí. Poslední, čtvrtá podkapitola, přináší fakta, která byla zjištěna z již uskutečněných výzkumů týkajících se domácího násilí a to jak ze světa, tak z prostředí České republiky.

V loňském roce, přesně 3. srpna, otrásl veřejností případ známé spisovatelky Simony Monyové, která se stala obětí partnerského násilí a její případ skončil tragicky. Tím, kdo jí ublížil a vzal život, byl člověk z jejího nejbližšího okolí – její manžel. Nikdo z přátel spisovatelky neměl údajně žádné tušení o tom, co se mezi manželi odehrává a že je spisovatelka svým manželem týrána a to jak fyzicky, tak i psychicky. Tragédie byla zřejmě vyústěním dlouhodobých problémů mezi manželi a blížícím se rozvodem. Mezi další známé osobnosti, které se stali obětí násilného partnera, patří zpěvačka Eva Hurychová, Kamila Velikovská, Irena Neffová, Miroslava Součková. Pokud se partnerské násilí objeví u některé z veřejně známých osob, pak o ní povětšinou informují zejména bulvární deníky, které hledají senzaci nikoliv fakta. Ale i přesto, tato odhalení vyvolávají mezi veřejností vášnivou diskuzi, ke které se mnohdy se svým vyjádřením připojují i odborníci z řad psychologů, psychiatrů, partnerských poradců a pracovníků pracujících v organizacích, jež pomáhají obětem partnerského násilí. Tento zájem v řadách veřejnosti trvá ale jen chvíli, a to do doby, než se objeví další nová senzace, která veřejnost více zaujme. Na jedné straně jsou lidé, kteří oběti litují, vyjadřují jim svoji náklonost a chtěli by jim pomoci, na druhé straně jsou lidé, kteří toto téma bagatelizují nebo jsou dokonce na straně násilníků. Mnohdy je slyšet ze strany mužské populace, že jednou za čas si žena nějakou tu facku zaslouží. Je otázkou, zdali to tito jedinci myslí opravdu vážně, nebo zdali jsou to jen silácké řeči, které vypouštějí převážně v mužské tlupě u piva, aby si dokázali svoji mužnost a nadřazenost nad ženskou částí populace.

Ať už je to tak či onak, přesto jsou tato slova velmi nebezpečná, obzvláště, vezme-li je někdo vážně a podle nich koná. Věřím, že povětšinou bychom jistě našli ty, kteří budou partnerské násilí odsuzovat. A to je dobře. Čím více budou lidé násilí v partnerských vztazích odsuzovat, tím lépe. Někdy jsem však zklamaná z přístupu lidí a mnohdy mám pocit, že je více zajímá a více litují týraných zvířat, nežli týraných lidí, ať už žen či mužů. I mnohá média častěji přinášejí informace o týraných zvířatech, než lidech a mnohé jejich reportáže se pak týkají i toho, jak lidé týraným zvířatům pomáhají. Ale reportáže o tom, jak někdo pomohl týrané ženě, nebo muži nejsou.

Pro okolní svět je těžké porozumět mechanismu, který v případech násilí mezi partnery blokuje sebezáchranné jednání jeho oběti. **Ti, kdo nezažili násilí na sobě či na někom z rodiny, jen stěží dokáží pochopit, proč se oběť chová určitým způsobem**, proč si nechá něco takového líbit, neodejde, nezavolá policii apod. Mnozí také hledají podíl oběti na násilí, jestli násilí vyvolala svým chováním či naopak tím, že něco neučinila. Přitom správné by bylo, kdyby bezpodmínečně odsoudili násilné chování. Kdo z nás si někdy nepohrával s myšlenkou, že kdybychom byli na místě oběti, tak nám by se něco takového stát nemohlo. Já bych se přece bránil/bránila. Zavčas bych utekl/utekla. Nenechal/nenechala bych si něco takového líbit. Bránil/bránila bych se. Oběť mnohdy tuší, že jí jde dokonce o život, a přesto, v mnoha případech podlehne pocitu studu, viny a strachu. **Utrpení oběti se pak táhne mnohá léta, až do okamžiku, než se to, co bylo skryto, dostane na veřejnost nebo než se oběť odhodlá vyhledat pomoc a odejít.** Mnohé oběti se kvůli klidu ve vztahu snaží dlouhodobě situaci tzv. nehrotit. Tímto svým jednáním však jen nahrávají násilnému partnerovi a jeho jednání legitimizují. Mnohdy oběti násilníka omlouvají s tím, že on za své násilné chování vlastně nemůže. Oběti hledají vysvětlení například v tom, že se násilník obává o svoji pozici v rodině, nebo si takové chování vštípil ve své původní rodině. Rozhodně se nedá říct, že za všechno mohou geny, člověk se přece nerodí jenom hodný nebo jenom zlý. K násilí jsou vždy potřeba minimálně dva jedinci. Jednak násilník a jednak jeho oběť, je lhotejné, kdo z nich obrazně řečeno nosí sukni a kdo kalhoty. Cílem násilí bývá nejčastěji nějaký zisk, byť by jím měl být pouze pocit, že máme ve vztahu navrch. Každý jedinec má sklon opakovat takové jednání, které vedlo v minulosti k úspěchu, proto není vhodné, snaží-li se oběť nepřiměřeně ustupovat. Jednou totiž přijde chvíle, kdy už nebude kam ustoupit.

1.1 Definice základních pojmů

V první fázi tvorby této diplomové práce jsem se snažila najít co nejvíce informací o partnerském násilí a narazila jsem na jeden závažný problém. Pojem partnerské násilí se příliš v odborné literatuře nevyskytuje. Mnohem častější a frekventovanější je pojem domácí násilí. Já jsem však přesvědčena o tom, že pojem partnerské násilí je více vypovídající o stavu věci. Je to násilí, které probíhá mezi partnery, ať už to jsou manželé, či druh a družka, nebo expartneri, exmanželé nebo spolu tzv. chodí, žijí ve společné domácnosti nebo žijí odděleně. Vzhledem k tomu, že i v odborné literatuře je nejčastěji používán pojem domácí násilí, bude pro účely této diplomové práce možné považovat oba tyto pojmy za synonymní. Avšak níže v definicích základních pojmů budou vysvětleny oba pojmy a to jak partnerské násilí, tak domácí násilí.

Pojem domácí násilí je pojem ohraničující, a to ohraničující prostor, ve kterém se násilí odehrává a to nezávisle na tom, jací jsou aktéři samotného násilí. Přesto se tento pojem více používá a to právě i v případě partnerského násilí. Co se týče médií, tak tam se výhradně používá pojem domácí násilí. Hartl a Hartlová¹ popisují domácí násilí jako násilí nebo fyzické zneužívání, týrání životního partnera nebo jiného člena domácnosti. „Domácí násilí může překročit hranici násilí partnerského a jeho obětí se tak může stát kdokoliv v rodině, domácnosti. Domácí násilí tedy ukazuje takové násilí, které se děje mezi osobami, které sdílí společnou domácnost, bez ohledu na to, jestli jsou nebo nejsou propojeni příbuzenskými vztahy. Je to tedy násilí, které se objevuje doma.“² Podle Conwayové³ se termín domácí používá proto, aby naznačil, že se násilí odehrává v osobním vztahu, což dle mého názoru koresponduje s označením partnerské. Mnohdy je partnerské násilí označováno jako jedna ze složek domácího násilí, kdy mezi ostatní složky patří ještě generační násilí a trans generační násilí. Stejně tak to chápe a zároveň definuje i Vargová a spol. „Domácí násilí obecně zahrnuje: Všechny druhy fyzického, sexuálního, psychického a ekonomického násilí. **Charakteristické je opakování, dlouhodobost a zvyšování intenzity násilí.** Obětí i pachatelem se může stát kterýkoliv člen rodiny. **Obecně lze domácí násilí rozlišit na partnerské a mezigenerační. Partnerským násilím**

¹ HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál, 2010, s. 333.

² ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 23.

³ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, s. 13 – 14.

se rozumí násilné chování v intimních vztazích.“⁴ Násilí se může odehrávat nejen mezi partnery, kteří již spolu žijí ve společné domácnosti, ale i mezi těmi, kteří spolu ve společné domácnosti nežijí – páry na počátku svého vztahu nebo páry na konci svého vztahu, či po rozchodu.

Co však mají oba výše uvedené pojmy společného, je pojem násilí. Tento pojem souvisí s povahou lidského chování, které je spojeno s určitou souvislostí, v určitém kontextu. Vliv má také kultura a učení. Spurný⁵ násilí vysvětluje z pohledu psychologického přístupu jako patologický způsob interakce jedince s okolím, jde přitom o aktivity, kterými si jedinec reguluje a vytváří vztahy vůči okolí takovým způsobem, jež je vnímán jako manipulativní či agresivní. Násilí má různé podoby, jsou jimi agrese, manipulace nebo obě tyto podoby. „Zahrnuje celou škálu fyzického jednání, jež je všeobecně považováno za násilné.“⁶ Mnohdy však není zcela jednoduché říci, co je a co není násilí. Určitý rozsah (forma) násilí patří k životu každého z nás. Stejně jako jsou různí lidé, je i různý stupeň citlivosti vůči násilnému chování. Pro někoho může již zvýšený hlas znamenat újmu, jiný si toto vůbec nebude připouštět. Násilí je problém s rozsáhlým společenským významem.

Agrese je vlastně vrozená. Je to jeden ze způsobů chování, kdy na určitý podnět reaguje jedinec buď únikem nebo útokem – agresí. Agrese je v podstatě destruktivní projev chování, který směřuje k útoku proti jiné osobě. Takový útok může být slovní, fyzický nebo symbolický. U nás, u lidí, je agresivní chování spojeno vždy s nějakou souvislostí, děje se v určitém kontextu. Jak už bylo výše zmíněno, je agrese vrozená, avšak agresivnímu chování se jedinec učí v průběhu svého vývoje.

1.2 Specifika jevu násilí v partnerských vztazích

Osobou, která může být ohrožena domácím násilím, může být v podstatě kdokoliv. Někdo jako **oběť přímá**, jiný jako **oběť nepřímá (svědek násilí)**. Násilí v partnerském vztahu neovlivní jen partnera, který je týrán, ale i ostatní osoby, které žijí v prostředí, kde je násilné chování mezi partnery běžné nebo osoby, které se staly svědky násilí. V případě partnerského násilí jsou oběťmi ženy, muži, děti. **Následky násilí jsou**

⁴ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 9.

⁵ SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1996, s. 7.

⁶ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: průručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, s. 14.

nedozírné, trvajících dlouhou dobu, zanechávají stopy na těle a šrámy na duši. Nejhorší na násilí mezi partnery je to, že si ubližují osoby, jejichž vztah by měl být plný lásky, něhy, podpory, porozumění, bez zla, zášti, násilí a agrese. Pokud se partnerské násilí vyskytuje v takových vztazích, kde oběť a násilník a případně děti tvoří rodinu, pak povětšinou dochází k tomu, že rodina v důsledku násilí přestává plnit jednu z elementárních rolí a to roli ochránitele. Dochází ke ztrátě funkce jako útočiště, kde by měl každý mít pocit jistoty a bezpečí, stává se místem nebezpečným a nevyzpytatelným.

Nejčastěji je obětí domácího násilí žena. „Odpověď na otázku, proč muž zbijí a zneužije svou partnerku, je - protože on může. Je to až k nevíře, ale přesto je to pravda, že v jedenadvacátém století existují muži, kteří stále věří ve své právo potrestat svoji partnerku.“⁷ Největší pravděpodobnost, že se stanou obětí partnerského násilí, je u žen, které byly v dětství samy týrány, ženy z rozvrácených rodin, ženy, které mají partnera promiskuitního, praktikujícího neobvyklé sexuální praktiky, se závislostí na alkoholu, drogách nebo gamblerství. Riziko je i u žen, které samy mají sklon k závislosti na alkoholu či drogách, mají psychiatrické problémy (deprese, stavy úzkosti, apod.) a také ženy se sebevražednými sklony.

I u mužů zvyšuje pravděpodobnost stát se obětí partnerského násilí dětství, ve kterém byli sami týráni. Dále to mohou být osobnostní vlastnosti – jako submisivita, závislost, pasivita.

Nejčastěji se stává obětí domácího, popř. partnerského násilí, takové dítě, které vyrůstá v rodině nefunkční, v rodině se závislostmi – alkohol, drogy, gambling nebo pokud je týrána jejich matka.

Partnerské násilí se může přihodit komukoliv a kdekoliv. Objevuje se bez ohledu na věk, národnost, společenskou třídu či pohlaví. „Za poslední rok se s domácím násilím setkalo 11 % žen a více než 15 tisíc si odneslo trvalé následky. Na vlastní kůži se s domácím násilím za svůj život setkalo 40 % žen ve věku od 18 do 65 let.“⁸ Tato uvedená statistická čísla jsou dosti vysoká, a přesto se oprávněně domnívám, že ne zcela realistická, vzhledem k tomu, že většina partnerského násilí se odehrává za zavřenými dveřmi tak, aby se o něm nikdo nedozvěděl. Jsem přesvědčená o tom, že kdyby byla možnost mít k dispozici skutečná a reálná čísla, pak by nabývala obludných rozměrů.

⁷ SHIPWAY, Lyn a Richard WARD. *Domestic violence: a handbook for health professionals*. New York: Routledge, 2004, x, s. 15.

⁸ http://ona.idnes.cz/sona-hradecka-profem-domaci-nasili-d5f-/spolecnost.aspx?c=A120731_114628_spolecnost_jup; 8. 8. 2012

V převážné většině případů partnerského násilí je obětí žena a pachatelem muž. Nebezpečí **partnerského násilí je** v tom, že pro okolí a blízké oběti je většinou **jen těžko odhalitelné**, tedy pokud se oběť nesvěří nebo nezačne volat o pomoc. Násilník totiž na okolí působí většinou jako pozorný a snášenlivý člověk. Při styku se svojí obětí se jeho chování mění k nepoznání. **Při partnerském násilí** nejde o vzájemnou výměnu názorů či pohlavků, ale o to, že **je jasně dáno, kdo je oběť a kdo pachatel**. Oběť nemusí v začátku vztahu rozpoznat, že její partner má tendenci chovat se násilně. Po určitou různě dlouhou dobu, může být takový partner pozorný, trpělivý a milý. Avšak pod vlivem náročných životních situací (např. ztráta zaměstnání, nemoc, úmrtí v rodině, těhotenství, narození dítěte, nedostatek peněz, apod.) se začne chovat odlišně. V případě náznaku, či přímo projevu násilí, by bylo pro oběť nejlépe, kdyby vztah ukončila nebo se obrátila na odbornou pomoc. V žádném případě není dobré násilné chování tolerovat a podceňovat. Pachatel by měl vyhledat odbornou pomoc a pátrat s pomocí odborníků po zdrojích agresivity. Když se násilí objeví, má oběť pocit, že nemá dostatek sil na to, aby vztah s násilníkem ukončila. Hlavními důvody, **proč oběť v násilném vztahu setrvává**, jsou: **ekonomická závislost** (oběť nemá kam jít bydlet, nemá vlastní příjem), **obavy z budoucnosti** (obava z toho, co se stane, když oběť od partnera odejde, co bude dělat sama, co bude s dětmi, kde bude bydlet, co když o děti kvůli tomu přijde atd.), **strach ze stigmatizace** a **zveřejnění problému**. V případech partnerského násilí je specifické, že je vždy více informací o obětech, nežli o těch, kteří násilí páchají. Nejvýznamnějším specifickým znakem, který odlišuje partnerské násilí od jiných projevů násilí je to, že oběť zná pachatele velmi dobře, spojuje je mnoho společných věcí a vzájemné intimní vztahy snižují ochotu oznamovat násilné chování. **K charakteristickým rysům** partnerského násilí patří zejména:

1. **místo**, ve kterém k násilí dochází – a to v soukromí, uvnitř intimního vztahu.
2. **neexistence svědků** – vzhledem k tomu, v jakém prostředí k partnerskému násilí dochází, nemá toto násilné chování svědky. Pokud svědci jsou, pak jsou jimi děti.
3. **přítomnost pachatele v místě násilného jednání** – tím je myšleno to, že pachatel své místo činu neopouští. Pokud někdo odchází, pak je to oběť a děti.
4. **specifičnost vztahu pachatel – oběť** – vztah pachatele a oběti je dvojstranný (ambivalentní). Na jedné straně pachatel chce, aby na něm byla oběť závislá,

avšak na straně druhé se bojí citového sblížení a zároveň se obává, že jej oběť opustí. Oběť pociťuje k pachateli pozitivní city a zároveň se pachatele bojí.

5. **pohnutky pachatele** – ten se nepovažuje za někoho, kdo páchá cosi zakázaného a nepřístojného, co není povoleno. Pachatelovo chování neobsahuje typické známky afektu. Nelze přesně říci, co je spouštěčem pachatelova násilného chování.
6. **charakter násilí** – k násilí dochází v cyklech, není to tak, že by probíhalo nepřetržitě. Střídají se tři různá období – narůstání násilí, násilí samotné, klidové období.
7. **intenzita** – narůstání intenzity násilí, neboť násilí má svoji dynamiku.
8. **trvání** – partnerské násilí se vyznačuje dlouhou dobou trvání.

Ohledně partnerského násilí existuje mnoho **nepravd** a **mýtů**. Ty pak mohou bránit obětem partnerského násilí otevřeně mluvit o tom, co se jim stalo, a mohou vést k jejich viktimizaci. „Mýty a předsudky zkreslují naše vnímání. Nejsme schopni vnímat objektivní realitu, nýbrž vidíme pouze to, co vidět chceme. A to je pravděpodobně důvod, proč předsudky o násilí, jeho pachatelích a obětech stále tak odolně přežívají.“⁹ Jedním z nich je to, že **násilí se vyskytuje nejčastěji v sociálně slabých rodinách**. Toto není pravdou, neboť různé formy a projevy násilí můžeme najít ve všech typech a formách partnerského soužití (rodin). Násilí je možné najít i u dobře situovaných, ekonomicky zabezpečených a vzdělaných partnerů. Avšak právě u nich bývá násilí více skryté a rafinovanější. Násilí se tedy vyskytuje v rodinách a mezi partnery a to nehledě na rasu, pohlaví, geografii, socioekonomii nebo věk. Mezi další mýty je možné zařadit to, že **partnerské násilí se týká jen několika málo lidí**. Tento mýtus lze vyvrátit díky následujícím údajům, „z průzkumu agentury STEM pro Bílý kruh bezpečí (2001) vyplývá, že tři pětiny populace (61 %) znají případy násilí mezi partnery z doslechu a více než čtvrtina (26 %) se s ním setkala přímo.“¹⁰ Tudíž není možné mluvit o tom, že se partnerské násilí týká pouze malé skupiny lidí. Navíc se domnívám, že i v médiích se poslední dobou docela často setkáváme s případy partnerského či domácího násilí. Naneštěstí mnohdy i s tragickými konci. Někdy jsou i drobné partnerské neshody mylně považovány

⁹ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, s. 28.

¹⁰ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 18

za partnerské násilí. Nicméně to je chyba, neboť jednou ze základních charakteristik partnerského a domácího násilí je dlouhodobost a opakování. Na druhé straně pak samy oběti žijí v nepravdě či mýtu, když se snaží násilí, které na nich páchá agresivní partner, zastříti a zlehčit označením - běžná hádka. Mezi další nepravdy můžeme zařadit to, že **příčinou násilí je závislost na alkoholu** u agresora. Alkohol je sice možné považovat za rizikový faktor, avšak sám o sobě není příčinou vzniku násilí mezi partnery. Alkohol může fungovat jako uvolňovač zábran a zesilovač agresivních projevů. Již v Bibli je psáno, že požívání alkoholu negativně ovlivňuje chování. „I když existuje jasná souvislost mezi zneužíváním návykových látek a domácím násilím. Když je člověk opilý nebo pod vlivem drogy, pak se bude s větší pravděpodobností chovat agresivně nebo jednat jinak společensky nepřijatelným způsobem. Zneužívání návykových látek a domácí násilí se může vytvořit bludný kruh.“¹¹ Dle mého názoru určitá vazba mezi agresivním chováním a alkoholem existuje. Nelze však alkohol přímo a příčinně označit za důvod partnerského násilí. Alkohol způsobuje ztrátu zábran a uvolňuje násilné sklony, mnohdy i zkresluje vnímání skutečnosti. Avšak partnerské násilí se objevuje i v takových vztazích, kde agresor alkohol nepožívá. Pro násilníka ale slouží alkohol jako způsob omluvy násilí, zejména pak před takovými institucemi jako je Policie ČR, soudy apod. Další nepravdou, která se týká partnerského násilí, je, že **žena muže k násilí vyprovokovala**. Tato nepravda je velice frekventovaná a mezi veřejností „oblíbená“. Žel bohu ji využívají i agresori jako svoji výmluvu. U této nepravdy je znatelný vliv genderu – ženy jsou tímto pobouřeny a uráženy, muži je toto přijímáno a bez jakékoliv námítky bráno jako omluva a odůvodnění toho, že muž napadl ženu. Tím se také agresor zbavuje odpovědnosti za své chování. Posledním z mýtu je tvrzení, že **situace přeci nemůže být tak vážná**, když oběť od svého partnera neodejde. Situace je vážná, ale oběť nedokáže odejít, protože je paralyzována strachem, nemá žádné sebevědomí, nemá odvalu odejít nebo finanční prostředky, nemá kam jít. Agresor může například oběti vyhrožovat fyzickou likvidací dětí nebo její osoby. Toto však již okolí a společnost nevidí. Protože oběť s agresorem zůstává, je jí připisována odpovědnost za to, co se s ní děje a za další násilí, které na ní agresor páchá.

¹¹ CEFREY, Holly a Richard WARD. *Domestic violence: a handbook for health professionals*. 1st ed. New York, NY: Rosen Pub. Group, c2009, s. 10.

1.3 Formy násilí v partnerských vztazích

Již od pradávna je páčáno násilí jako takové, vyskytuje se v různých podobách i oblastech lidského života. **Násilí mezi partnery je relevantním, patologickým a společenským jevem s vysokou mírou latence.** Projevy a formy násilí jsou značně rozmanité: fyzické násilí, psychické násilí, sexuální násilí. Většinou postihuje více osob nežli jen násilníka a jeho oběť. Zejména pak děti. Jak už zde bylo napsáno, **partnerské násilí zahrnuje všechny formy psychického, fyzického i sexuálního týrání,** taktéž pohrůžky použití násilí. Příznačným charakterem je dlouhá doba trvání projevů násilí, opakování a stupňování. Pachatel užívá násilí k tomu, aby oběť donutil chovat se/jednat určitým způsobem nebo se určitého projevu chování/jednání zdržet. Forem partnerského násilí je mnoho, od těch „mírných“ – ponižování, nadávání, kritizování, ničení sebedůvěry, zesměšňování, omezování osobní svobody, odříznutí oběti od financí, vyhrožování fyzickým atakem, až po ty nejhorší – fyzické napadání, útoky na hranici přežití, zabití. Násilník může také využívat k týrání oběti manipulaci. Oběť pak mění své postoje a jedná v souladu s tím, co po něm požaduje násilník (manipulátor). Při manipulaci je využíváno výhrůžek, nátlaku, zastrašení.

Podrobněji je možné partnerské násilí rozdělit na následující formy:

1. **Fyzické násilí.** Ve srovnání s ostatními formami je možné tuto formu, a to i s ohledem na následky, považovat za nejhrubší a nejpatrnější. Násilník používá fyzickou sílu nebo hrozbu jejího použití k poškození, ohrožení a zastrašení oběti. Patří sem například: *kopání, mlácení, údery pěstí, bití rukou nebo nějakým předmětem, škracení, pálení cigaretou, vytrhávání vlasů, ohrožování zbraní, ohrožení života.*
2. **Psychické násilí.** Jde o ubližování v oblasti psychiky a vyvolání utrpení duševního. Někdy bývá obtížněji identifikovatelné, zejména pokud je násilníkem dostatečně promyšlené. Nezanechává na první pohled viditelné stopy, tak jako násilí fyzické, ale může mít na osobu oběti horší důsledky. Patří sem například: *záměrné zničení věcí, obzvláště těch, na kterých oběť lpí nebo ke kterým má citovou vazbu (spálení fotek dětí), slovní napadání, urážky (smrdíš, jsi hnusná), ponižování, zakazování, vulgární nadávky (ty kurvo jedna), vyhrožování (odebráním nebo i zabitím dětí či domácího mazlíčka), neustálé kontrolování (kde jsi byl/a, cos tam dělal/a, s kým jsi tam byl/a), citové vydírání (když mě opustíš, tak se zabiju a bude to tvoje vina,*

budeš mě mít na svědomí), bezdůvodné podezřívání (*spal/a si s ním/s ní, podvedl/a jsi mě, máš někoho jiného*), zpochybňování duševní způsobilosti (*jsi blázen, patříš do psychiatrické léčebny, měla bys brát prášky na hlavu*). Zastrasování umožňuje agresorovi ovládat svoji oběť i ve společnosti, aniž by si toho kdokoli všiml. Oběť umí zaregistrovat i velmi nepatrné signály agresora. Nejhorší formou psychického týrání, kterou může agresor proti své oběti použít je využívání dětí. Zejména pak ženy bývají tímto nejvíce zraněny. Pod psychické násilí lze zahrnout i násilí verbální, což jsou „slova, která napadají nebo ubližují, která způsobují, že člověk věří lžím, nebo která jsou pro něj lživá. Verbální násilí ubližuje, napadá povahu a schopnosti oběti, může být otevřené (výbuchy vzteku a nadávky) nebo skryté (velmi lstivé, jako např. vymývání mozků), je manipulativní a ovládající, ponižuje a podhodnocuje schopnosti oběti, obvykle graduje, nabírá na intenzitě, frekvenci a rozličnosti.“¹²

3. **Ekonomické násilí.** Odepírání peněz, zabraňování přístupu k nim, neposkytování financí na chod domácnosti a dětí, neomezená kontrola financí násilníkem, zabavení věcí oběti a neoprávněné zacházení s věcmi oběti. Agresor nedovolí své oběti, aby si našla práci nebo v ní zůstala, nutí ji k tomu, aby ho o peníze musela žádat. Ekonomické násilí může mít následky i v podobě pomoci a odpoutání se od agresora. Oběť není schopna v důsledku nedostatku peněz opustit domov nebo vyhledat pomoc a zároveň nemůže ani začít nový život.
4. **Sociální násilí.** Odříznutí oběti od společnosti, od kontaktů s rodinou, kamarády, izolace oběti, zakazování a zamezování ve styku s nejbližšími. Využívání blízkých osob oběti k nátlaku na ni. Agresor může odposlouchávat veškeré telefonní hovory, číst poštu, číst SMS zprávy, e-maily. Agresor zabrání tomu, aby se oběť stýkala s přáteli nebo aby šla na rodinnou návštěvu. Někdy agresor využije opačného jednání a chová se před přáteli a rodinou oběti tak, že ji přestanou u nich doma navštěvovat. Oběť může být přinucena k častému stěhování a tím dochází k tomu, že si oběť nemůže vybudovat kontakty a přátelské vazby v místě bydliště. Navíc je oběť daleko od rodiny, mnohdy stovky kilometrů. V souvislosti s izolací oběti se agresor dopouští stopování – tzn., že své oběti dovolí jen určitý počet přesně vymezených minut. Pokud se oběť opozdí, musí pak čelit následkům svého konání

¹² EVANS, Patricia. *Jedovatá slova: jak rozpoznat verbální násilí a jak na ně reagovat*. Vyd. 1. Překlad Petra Žižlavská. Brno: Computer Press, 2010, s. 62 – 64.

– násilí. Z obavy o to, co může zpoždění oběti u agresora vyvolat, mění oběť své chování a neochotně se pak zastavuje s jinými lidmi. Okolím pak může být chybně vnímána jako nafoukaná nebo snobka.

5. **Sexuální násilí.** Jde o jakýkoliv nedobrovolný sexuální kontakt. Mnohdy násilníkovi nejde ani tak o vlastní ukojení sexuální touhy, jako o ponížení a ublížení oběti. Na příklad: *přinucení k pohlavnímu styku proti vůli oběti, přinucení k používání nebo sledování pornografie, donucení k análnímu styku proti vůli oběti, přinucení k pohlavnímu styku za přítomnosti jiných lidí, přinucení k použití pomůcek při pohlavním styku.*

Všeobecně je přijímáno, že mezi **znaky partnerského násilí** patří:

- **opakování a dlouhodobost,**
- **eskalace (stupňování),**
- **jasné a nezpochybnitelné rozdělení rolí** osoby ohrožené a osoby násilné,
- **neveřejnost,** existence násilí za zavřenými dveřmi.

Partnerské násilí má stejně jako domácí násilí určitý typický vzorec – cyklus. Jako první tento cyklus popsala Dr. Lenore Walker na základě svých studií týraných žen. „Zmíněná autorka (Dr. Lenore Walker) identifikovala čtyři fáze domácího násilí (1. hromadění napětí, 2. incident, 3. usmíření, 4. klid) s různou délkou a časovým intervalem trvání, jež se při opakování cyklu zkracuje. Každá fáze se vyznačuje charakteristickým chováním násilné osoby. Fyzické násilí podle Walker zpravidla předchází emocionální a psychické násilí, jež posléze fyzické násilí doprovází.“¹³

Co si pod jednotlivými fázemi představit?

Fáze napětí. V této fázi dochází k eskalaci tzv. „nedýchatelné atmosféry“, partneři spolu nekomunikují vůbec nebo s obtížemi, násilná osoba je nespokojená a podrážděná. Atmosféra je velmi napjatá a negativní. Oběť cítí obavy a strach. Snaží se zabránit tomu, aby došlo k násilnému chování násilné osoby. Oběť násilníkovi vyhovuje, plní jeho nesmyslné rozkazy, je submisivní.

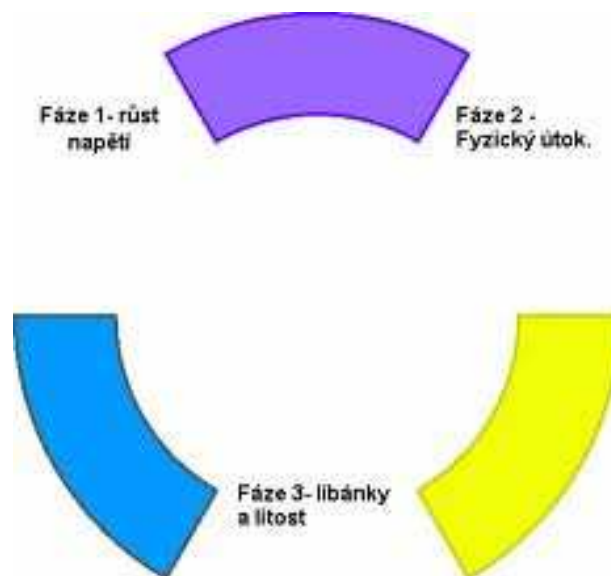
¹³ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 46.

Fáze násilí. Tuto fázi není potřeba nijak zvlášť vysvětlovat. Snad jen zmínit, že dochází naplno ke strhnutí násilí, jak psychického, tak fyzického. Oběť žije ve strachu a úzkosti, zažívá pocity zoufalství a bezmoci.

Fáze usmíření, líbánek. Násilná osoba si uvědomuje, že svým chováním v násilné fázi, mohla způsobit to, že od něj oběť bude chtít odejít a vztah ukončit, avšak násilník nechce o oběť přijít, chce nad ní mít i nadále moc a kontrolu a proto své chování strategicky změní – slibuje, omlouvá se, slibuje nápravu a změnu ve svém chování. Násilná osoba projevuje vůči oběti láskyplný cit. Zároveň i smutek a lítost. Zahrnuje oběť dárky a pozornostmi. Pokud tento způsob chování na oběť nezabere a nedojde ke kýženému výsledku, stává se z násilné osoby vyděrač, který vyhrožuje sebevraždou a vinu za předchozí násilnou fázi shazuje na oběť.

Fáze klidu. Již sám název je dosti vypovídající. K žádným výraznějším incidentům nedochází. Oběť může nabýt dojmu, že násilné chování je zažehnáno. V klidové fázi přesto nadále problémy v partnerském vztahu přetrvávají, opět se začínají hromadit, až vypuknou ve fázi napětí.

Obr. 1: Cyklus násilí

Takto se celý cyklus znovu a znovu opakuje, dokud není zcela přerušeno. Není přesně dáno, jak dlouho může cyklus trvat a ke kolika jeho opakováním dochází. Interval mezi jednotlivými fázemi cyklu se může zkracovat a je individuální. Opakování cyklu násilí přispívá k tomu, že oběť zůstává v násilném vztahu a šance, že by oběť odešla

ze vztahu, se snižuje. Násilí ve vztahu je střídáno s chvílemi klidu a usmiřování, to pak vede k tomu, že oběť období násilí buď podceňuje, nebo ignoruje a zároveň zkresluje realitu. Fáze usmiřování oběť mate a dává jí falešný pocit, že má situaci pod kontrolou, že dojde ke změně v chování násilníka a k násilí už nikdy nedojde. V některých násilných vztazích se může stát, že se fáze líbánky objeví jen minimálně nebo vůbec.

Psychické týrání podporuje a posiluje fyzické a sexuální násilí. Cílem a výsledkem násilí a týrání je moc a ovládnutí, k tomu násilná osoba používá zastrašování, citového týrání, izolace, zlehčování, popírání a obviňování, využívání dětí, ekonomického týrání a uplatňování mužských privilegií.

1.4 Dosavadní výzkumy v oblasti násilí

„Výzkumy partnerského násilí jsou docela novou záležitostí. Při prvních šetřeních a výzkumech získali výzkumníci údaje o velkém rozsahu násilí v rodinách. Zpočátku reagovala společnost na tyto výsledky vždy velmi odmítavě. Obzvláště pojetí „týrání žen“ se zdálo být přespříliš silný, neboť veřejnost odmítala uvěřit, že stav věci je opravdu tak zlý. Postupem času se ukázalo, že násilí je závažným problémem, který je přítomný ve všech zemích napříč sociálními vrstvami bez ohledu na náboženskou orientaci, věk, vzdělání, etnikum.“¹⁴ **Je velmi obtížné získat přesná čísla odpovídající skutečnému stavu a označující přesný počet obětí domácího (partnerského) násilí.** Jen velmi málo případů je hlášeno na policii či jiných příslušných institucích. A takto získaná čísla jsou jen vrcholem ledovce, který představuje skutečný stav věci. Data získaná z výzkumů jsou proto podhodnocena. Většina výzkumů zkoumala domácí násilí, nikoliv přímo násilí partnerské, přesto jsou však výsledky výzkumu domácího násilí odkazující a vypovídající i o partnerském násilí. „Výzkumy, které byly provedeny do devadesátých let 20. století, shodně dosvědčují, že ve většině případů byly oběťmi domácího násilí ženy (92 - 98 % z celkového počtu obětí). Podle informací z výzkumů a z poradenských center vyplývá, že se počet mužských obětí domácího násilí pohybuje v rozmezí 2-5 %.“¹⁵ Zpráva UNICEF o domácím násilí na ženách uvádí, že: „V Kanadě až 29 % žen uvedlo, že bylo fyzicky napadeno svým současným nebo bývalým partnerem (výzkumný vzorek čítal 12.300 žen). V Japonsku pak až 59 % ze 796 dotázaných žen v roce 1993 přiznalo,

¹⁴ MATOUŠEK, Oldřich: *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 227 – 233.

¹⁵ MATOUŠEK, Oldřich: *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 227 – 233.

že se staly obětí fyzického násilí ze strany jejich partnera. Ve Švýcarsku 20 % z 1.500 dotázaných žen přiznalo, že se stalo obětí fyzického násilí ze strany svého partnera. Ve Velké Británii až 25 % dotázaných žen uvedlo, že v průběhu svého života dostalo od svého partnera facku nebo ránu pěstí a v USA 28 % dotázaných žen uvedlo nejméně jeden případ fyzického násilí ze strany svého partnera.“¹⁶

V České republice byl objem výskytu domácího násilí poprvé objektivně popsán reprezentativním výzkumem agentury STEM v roce 2001. Z výzkumu vyplynulo, že minimální hladina přítomnosti domácího násilí je u populace starší 15 let 16 %.

„V letech 1999-2000 se uskutečnilo v Bílém kruhu bezpečí dotazníkové šetření mezi oběťmi domácího násilí. Výzkum vycházel z počtu 162 zcela vyplněných dotazníků. Bylo zjištěno, že ohledně formy násilí dominuje jednoznačně fyzické a psychické násilí. Výzkum potvrdil předpoklad, že domácí násilí jde napříč sociálně demografickým spektrem – tzn., že násilí není závislé na vzdělání, věku, zaměstnání a materiálním zázemí. Ohledně výskytu násilí a formy svazku bylo zjištěno, že nejvíce se násilí vyskytuje mezi manželi, kdežto ve volném soužití (druh-družka) je výskyt třetinový. Překvapivým zjištěním bylo, že jen ojediněle se vyskytuje násilí mezi bývalými manželi, avšak pokud bylo násilí ještě před rozvodem, pak v některých případech přetrvává i v době po rozvodu. Dle výzkumu je v českých podmínkách typickým pachatelem muž. Ojedinělým případem je muž jako oběť domácího násilí – asi jen ve 4 %. V oblasti vzdělání bylo zjištěno, že přes 52 % týraných žen má alespoň středoškolské vzdělání. Z výzkumu dále vychází, že neexistuje typická oběť domácího násilí. Alarmujícím zjištěním je, že v 80 % případů domácího násilí jsou děti přímými svědky násilných incidentů mezi rodiči. Až 60 % dotázaných obětí uvedlo, že jejich partner – násilník, má dvojí tvář, tzn. dva odlišné vzorce chování – na jedné straně na veřejnosti představuje laskavé a přátelské chování a na straně druhé se v domácím prostředí chová ke své partnerce násilně. Z toho pak plyne i obava obětí, že jim okolí neuvěří. Dlouhodobost domácího násilí potvrzuje 100 % respondentů. Průměrná délka soužití se pohybuje kolem 6 let. Téměř 62 % dotazovaných uvedlo, že vyhledalo odbornou pomoc v poradně BKB (Bílý kruh bezpečí) až v okamžiku, kdy se jejich partner choval tak, že měly pocit, že je chce zabít. Respondenti se ve většině případů (asi 31 %) shodli na tom, že příčinou násilného chování pachatele je jeho osobnost

¹⁶ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 11.

a povahové založení. Jako další subjektivně vnímané příčiny agresivního chování ze strany partnera, uvedli respondenti alkohol (44 %), neshody související s vedením domácnosti (43 %) a psychická porucha (30 %). Při otázkách týkajících se obrany v situaci aktuálního napadení jsou odpovědi respondentů značně rozpačité. Avšak převažuje odpověď (22 %), kdy respondent sděluje, že se nepokusil o žádnou obranu. Útěk jako obranu zvolilo 17 % respondentů. Ve 20 % respondenti uvedli, že se pokusili přivolat policii. Ohledně obrany obětí z výzkumu vyplývá, že oběti domácího násilí jsou zmateny ohledně strategií obrany před agresorem. Ze šetření vyplynulo, že oběti nejčastěji hledají pomoc u lékařů (72 %), u policie (68 %) a u sociálních pracovníků (40 %). Zatížení traumatizujícími zkušenostmi z dětství uvedlo jen 27 % dotázaných, a to v podobě svědectví násilí v nukleární rodině, a jen 14 % bylo přímo obětí násilí v rodině. Výzkumníci ze svého šetření vyvozují mimo jiné závěr o nutnosti zlepšení informovanosti jak v řadách laiků, tak v řadách odborné veřejnosti ohledně specifických problémů zvládnání domácího násilí.¹⁷

„Další reprezentativní výzkum proběhl v roce 2003 v rámci Mezinárodního výzkumu násilí na ženách. Tento výzkum provedl Sociologický ústav AV ČR a Filozofická fakulta UK v Praze. Podle výsledků výzkumu, jehož vzorek tvořilo 1.980 respondentek starších 18 let, bylo zjištěno, že 38 % žen v České republice zažilo během svého života alespoň některou z forem násilí ze strany svého partnera (současného nebo bývalého manžela/přítele).“¹⁸

Agentura STEM v roce 2006 provedla pro Bílý kruh bezpečí a Philips Morris ČR průzkum ohledně domácího násilí na vzorku 1.690 respondentů starších 15 let. Z něho vyplývá, že „13 % dotázaných se stalo obětí domácího násilí. Nejčastěji se jednalo o kombinaci psychického a fyzického násilí (48 %), 18 % dotázaných přiznalo pouze fyzické násilí, 14 % respondentů uvedlo, že se stalo obětí sexuálního násilí v rámci rodiny. O osobních zkušenostech s domácím násilím bylo ochotno vypovídat 770 dotázaných, což je 45 % z celého vzorku.“¹⁹

Výzkumy a statistická šetření provádělo i občanské sdružení ROSA. V roce 2006 uveřejnilo hned dvě studie. V první studii bylo dotazováno jejich 200 klientek. Bylo zjištěno, že „nejvíce žen se setkala s opakovaným fackováním (57 % žen), s bitím a ranami

¹⁷ MATOUŠEK, Oldřich: *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, s. 236 - 240.

¹⁸ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 14.

¹⁹ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 16.

pěstí 48,5 % žen, bití do hlavy a obličeje, bití hlavou o zeď či nábytek zažilo 24 % žen. Škraco bylo 25 % žen, zkopáno 23,5 %. Mezi další formy násilí patřilo tahání za vlasy, trhání vlasů, kroucení rukou, polévání a sprchování ledovou vodou, svazování. Jedna žena zažila pokus o utopení ve vaně, další partner připravoval upálení. Bito v těhotenství bylo 15,5 % žen. K fyzickým útokům přitom docházelo nejčastěji v druhé polovině těhotenství.²⁰ Ve druhé studii zjišťovala studie postoje a výskyt násilí mezi teenagery. Vzorek tvořilo 200 studentů a studentek ve věku 17 – 22 let. V rámci zjišťování údajů jim byla položena otázka, zda zažili násilí ve vztahu. Výsledek vypadá tak, že: „kladně na tuto otázku odpovědělo 7 % dívek, ale žádný chlapec. Při podrobnějším dotazování, však 11 % dívek a 3,8 % chlapců uvedlo, že je partner/ka uhodil/a a stejný počet dotázaných uvedl, že byli ve vztahu ponižováni. Tento rozdíl může ukazovat na to, že mladí lidé prvotní signály násilí ve vztahu nepojmenovávají, což může být rizikovým faktorem pro rozvoj dalšího násilí 21 % dotázaných studentů uvedlo, že ví o případu domácího násilí ve svém okolí a 16,2 % ví o násilí ve vztahu své kamarádky/kamaráda.“²¹

„Studie z Middlesex University ukazuje, že: Až každá desátá žena se stala obětí domácího násilí. Každá sedmnáctá žena byla přinucena k sexu se svým partnerem bez svého souhlasu. Každý pátý muž svou partnerku udeřil. Šest z deseti mužů vidí násilí na partnerce jako v budoucnu možné.“²²

Výzkumy domácího, popř. partnerského násilí jsou pokládány za nezbytný směr ve výzkumu v oblasti psychologie rodiny. **Zjištěné údaje mohou vést k odhalení potřebné oblasti a k následnému nasměrování odborné pomoci a služeb.**

²⁰ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 17.

²¹ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s.17-18.

²² CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007, s. 37.

2 TEORIE VYSVĚTLUJÍCÍ NÁSILÍ V PARTNERSKÝCH VZTAZÍCH

Tato kapitola, v pořadí druhá, si klade za svůj cíl objasnit příčiny vzniku a průběh násilí v partnerských vztazích a to celkem ve svých čtyřech podkapitolách. Podkapitola první se zaměřuje na názory panující ve společnosti ohledně partnerského násilí a to i z pohledu minulosti (historie). Neboť i to, jak se společnost k násilí staví, ovlivňuje všechny aktéry, zejména pak oběť násilí. Je-li společnost k násilí tolerantní, je pak pro násilníka mnohem snadnější se násilí dopouštět. Podkapitola druhá hledá příčiny, které vedou k tomu, že se jeden partner chová vůči druhému partnerovi násilně. Podkapitola třetí a čtvrtá jsou ve své podstatě navazující a související s podkapitolou druhou, neboť se podrobně zaměřují na osobnost jak násilníka, tak oběti. I jejich vlastnosti, zejména pak ty násilníkovi, jsou příčinou toho, proč v partnerském vztahu dochází k násilí. Podkapitola třetí, zabývající se osobností násilníka, se snaží objasnit, proč se násilník chová násilně, co ho k tomu vede, jak se vyjadřuje zpětně ke svému chování. Podkapitola poslední, čtvrtá, věnující se osobnosti oběti, popisuje, jak se oběť cítí, co prožívá, proč ve vztahu s násilníkem zůstává, jak se staví k násilí i k násilníkovi samotnému.

Násilí mezi partnery má souvislost i s historickým kontextem. V pravěku bylo zcela běžným projevem, že si pravěký muž dotáhl pravěkou ženu do své jeskyně za vlasy. Dnes by takovéto chování muže bylo považováno za projev násilí. V případě, že by tak učinil brutálním způsobem, tak i za trestný čin. Muž byl v dávné minulosti považován za svrchovaného vůdce, který se pak v důsledku toho choval svrchovaně i k ženám a dětem. Potrestání „zlobivých“ žen bylo po dlouhá léta tolerováno. Poslušnost ženy vůči muži byla vyjádřena již v bibli v Novém zákoně. **V minulosti byly projevy partnerského násilí považovány za soukromou a ojedinělou věc**, vyjma extrémních případů. Vliv na násilné jednání může mít i násilí, které je ve společnosti tolerováno a podporováno. Obzvláště v médiích či na internetu se s tímto můžeme setkat. Dnes jsou i zcela běžné počítačové hry, které podporují násilí. Pod vlivem tohoto násilí pak může být pro jedince obtížné rozpoznat realitu od fikce.

2.1 Partnerské násilí a společnost

Ve společnosti existují různé pohledy na partnerské násilí. Také existuje spousta mýtů, které brání poznání a uznání partnerského násilí jako relevantního společenského

problému. Nejrozšířenějším mýtem je, že si oběť násilí zaslouží, že má násilí ráda, že si koleduje a dále to, že násilí k soužití partneru patří, že je potřeba čas od času rozdat „výchovné“ rány. **Pokud chceme změnit vnímání násilí ze strany společnosti, musíme se zaměřit na zvýšení citlivosti veřejnosti vůči násilí.** V dřívějších dobách bylo partnerské násilí považováno za věc soukromou a skrytou před veřejností, bylo považováno, za něco, co má zůstat skryto před zraky společnosti. Pod vlivem snahy udržet manželství za každou cenu, bylo násilí na ženách považováno za něco zcela běžného, co do partnerského svazku patří. „Britský systém se pokusil o kontrolu rozsahu týrání žen zavedením tzv. „pravidla palce“. Toto pravidlo stanovovalo, že muž nesmí bít svou ženu tyčí širší než je jeho palec. Přestože pravidlo chtělo chránit ženy před týráním, dalo v podstatě mužům oprávnění k bití žen.“²³ Až postupem času a díky různým občanským iniciativám, a také feministickým hnutím, přestává být partnerské násilí záležitostí privátní a stává se kriminálním činem a nesmí být se strany veřejnosti tolerováno. „V roce 1971 založila Erin Pizzey Chiswick Women's Aid, první útočiště pro týrané ženy ve Velké Británii.“²⁴ Je tristní, že k takovéto významné události došlo až v novodobých dějinách. Přesto nebo možná právě proto, má tato událost takový velký význam, zejména pak po praktické stránce. Konečně ženy získaly možnost se na někoho obrátit s žádostí o pomoc a nebyly na své problémy samy. Tato událost také napomohla tomu, že domácí násilí začalo být vnímáno jako nepřijatelné. „Nedostatek zájmu nebo znevažování problému násilí na ženách je příznačný jev nejen pro Českou republiku, ale i pro další země s převládajícím tradičním názorem na vztahy žen a mužů a se slabým vlivem feminismu.“²⁵ „V České republice se otázka domácího násilí a jeho důsledků otevřela s řešením širších sociálních otázek po roce 1989. Jako první na toto závažné téma upozornily v devadesátých letech neziskové organizace, které se zasloužily o to, že pojem domácí násilí vstoupil do povědomí širší veřejnosti.“²⁶ **Postoje, které má společnost vůči partnerskému násilí, ztěžuje obětem řešení situace.** Pokud muž napadne ženu, bývá to většinou společností nebo okolím vnímáno tak, že si to žena zaslouží, třeba tím, že muže svým chováním provokovala. Oběti se setkávají i s tím, že jim širší rodina nevěří

²³ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 34.

²⁴ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, s. 10.

²⁵ GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, s. 76.

²⁶ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 7.

a s nedůvěrou se setkávají i v případě, že se snaží o řešení svého problému legální cestou. Postoj společnosti ovlivňuje i náboženské vyznání. V mnohých náboženských společnostech je zdůrazňováno podřízené postavení jednoho pohlaví vůči pohlaví druhému – ženy vůči muži. Oběť má pak obavu, že pokud by se svěřila se svým problémem nebo pokud by od partnera – agresora odešla, tak že ji pak církev (náboženské společnosti) a lidé v něm odsoudí a zatratí. O partnerském násilí bychom měli všichni přemýšlet a nebýt k němu lhostejní.

2.2 Příčiny násilí v partnerských vztazích

Před samotným násilím v partnerském vztahu dochází ke vzájemnému působení partnerů, tedy k bezprostřední výměně chování, která zahrnuje i verbální projev. Mnohdy tak násilník omlouvá své chování tím, že jej sama oběť vyprovokovala tím, jak se chovala a co verbálně sdělovala směrem k násilníkovi. Provokujícím chováním pro násilníka může být výsměch, nadávka, urážka, neposlušnost, ale může tím být například i připravená večeře, kterou násilník shledá pro sebe nestravitelnou. Je však třeba si uvědomit, že **žádné chování**, byť by bylo sebevíce pro násilnou osobu provokativní, **neopravňuje násilnou osobu k tomu, aby svoji oběť fyzicky napadla**.

Je známo, že **v rámci rodiny dochází k přenosu násilných vzorců chování**. Dítě, které bývá bité, pak bije často své spolužáky i sourozence. Fyzické násilí je mnohdy přenášeno mezigeneračně. Děti, jež byly v dětství bité od svých rodičů a trpěly tím, se pak často samy v roli rodičovské proti své vůli stávají násilníky a užívají násilné výchovné praktiky. Mnohdy se také stává, že muži, kteří byli vychováváni v rodině, kde otec ubližoval matce fyzicky, se často pak sami uchylují ke stejnému způsobu chování vůči svým ženám a ženy vůči dětem. Muži jsou někdy ve svém vztahu se ženou stíháni pocitem méněcennosti a tento pocit může vyústit až v násilné chování vůči ženě, neboť muž se domnívá, že jen tímto způsobem chování dosáhne nastolení rovnováhy ve vztahu se ženou. Někdy může být příčinou násilí v partnerských vztazích osobnostní patologie, nedostatečná sebekontrola. Někdy bývá příčinou násilí mezi partnery žárlivost. „Násilí ze žárlivosti může být do určité míry méně zřetelně sexuálně specifické než ostatní typy manželského týrání, ale stále častěji je spojeno s bitím žen. Násilí v důvěrných vztazích můžeme jen sotva přisuzovat jedinému faktoru, vzniká totiž ze spletitostí těchto vztahů. Žárlivost přispívá k vytvoření kontextu, v němž k násilí dochází a k vyvolání

individuálních útoků.“²⁷ Partner nebo partnerka žárlí, aniž by měla jejich žárlivost reálný základ, ale funguje jako důvod ke zlosti a legitimizování násilného chování. „Žárlivost a snaha přivlastnit si druhého partnera se podle řady studií jeví jako hlavní prvky v interakcích, které vedou k domácímu násilí. Žárlivost není jediným vysvětlením domácího násilí, ale významně přispívá k systému, který je vytváří.“²⁸ Žárlivost je doprovázena strachem ze ztráty.

Dle Painter a Dutton (1985) se silný emocionální závazek mezi obětí a násilníkem nazývá traumatickým spojeným (traumatic bonding), které je připodobňováno případům, kdy rukojmí pociťují kladnou vazbu k únosci a týrané dítě je zase silně připoutáno k násilnému rodiči. Traumatické spojení se vyznačuje tím, že: „silné emocionální pouto, které se rozvine mezi dvěma lidmi, kdy jeden z nich je přerušovaně týrán, bit, zavražďován nebo zneužíván druhým.“²⁹ Oběť si sama o sobě vytváří negativní sebeobraz, snižuje se její schopnost existovat nezávisle na násilné osobě a narůstá potřeba přítomnosti násilníka. U násilné osoby se zvětšuje potřeba udržení styku s obětí. Tímto se pak utužuje vzájemný vztah oběti s násilníkem. Mezi rizikové faktory, které doprovázejí vznik násilí v partnerských vztazích, patří vynucená izolace, finanční závislost na partnerovi, péče o děti v rámci mateřské a rodičovské dovolené, zdravotní omezení a postižení, vyšší věk a s tím související bezmocnost, přechod z aktivní zaměstnanosti do důchodu či do nezaměstnanosti, závislosti u násilné osoby a nezvládnuté rodičovství a výchova dětí.

Úplným prvopočátkem násilí v partnerských vztazích je vlastně výběr partnera, v tomto případě partnera nevhodného a násilného. Aby se v partnerském vztahu nezměnila láska a pocit bezpečí v násilí a utrpení, je potřeba si partnera skutečně dobře vybrat. Zejména u těch jedinců, kteří se již v minulosti stali obětí násilí, je potřeba dbát zvýšené opatrnosti, neboť je značná pravděpodobnost, že znovu narazí na partnera násilného.

2.3 Osobnost pachatele

V první řadě je nutno uvést, že **typický pachatel partnerského násilí neexistuje**. Pachatel partnerského násilí se vyskytuje napříč socioekonomickými a vzdělanostními

²⁷ WHITE, Gregory L a Paul E MULLEN. *Žárlivost: teorie, výzkum a klinické strategie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, Psyché (Triton), sv. č. 33., s. 275 – 276.

²⁸ WHITE, Gregory L a Paul E MULLEN. *Žárlivost: teorie, výzkum a klinické strategie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, Psyché (Triton), sv. č. 33., s. 278.

²⁹ Painter, S. L. and Dutton, D. Patterns of Emotional Bonding in Battered Women: *Traumatic Bonding*. *International Journal of Women's Studies*, Vol. 8, s. 364.

vrstvami. Mnohdy je možné osobu pachatele přirovnat k Jekyllu a Hydeovi. Ve společnosti se projevuje jako sympatický, komunikativní, příjemný. Kdežto vůči oběti se projevuje násilně a bezohledně.

V prvopočátcích vztahu oběť násilné chování u partnera nepozoruje. Mohou se však vyskytnout náznaky, kterým by žena měla věnovat pozornost. Oběť si úmyslně nevybírá násilného partnera. Na počátku vztahu násilník zdůvodňuje svoji potřebu kontrolovat oběť láskou, chce s ní být stále, musí vědět, s kým a kde se nachází, protože ji miluje. Až teprve později přichází na řadu zastrašování a ponižování oběti.

Muži s násilnickými projevy mají oproti ostatním mužům více psychopatologických rysů, obzvláště pokud se jedná o poruchy osobnosti. Také bývá přítomen alkoholismus, nízké sebevědomí a nižší schopnost verbálního projevu nežli má partnerka. Násilnické ženy mají narušené sebevědomí, trpí závislostmi a depresi. Příčinou jejich násilného jednání může být i premenstruační syndrom či poporodní deprese. Sami násilníci bývají v dětském věku často obětí fyzického trestání nebo svědky partnerského násilí. U agresorů se často objevují tyto vlastnosti: pocit neschopnosti a nedocenění, víra ve stereotypní rozdělení rolí mužů a žen, sklon vinit ze svých činů jiné, žárlivost, nízké sebevědomí, nepřipravenost nést důsledky za své násilné jednání, neschopnost vyrovnat se se stresovou situací.

Agresor není schopen nebo si odmítá připustit, jakou má jeho chování povahu a důsledky. Snaží se násilí bagatelizovat, většinou i před třetí stranou – např. policií či právníkem. Dalším projevem chování agresora je, že své **násilné chování zcela popírá**. Násilníci se snaží odpovědnost za své činy přenést na někoho nebo něco jiného. Všechno výše popisované chování slouží k tomu, aby se agresor ujistil o tom, že je jeho chování oprávněné a legitimní a může tak i nadále konat. Agresor viní ze svých činů svoji oběť a své chování omlouvá tím, že oběť kritizuje. Agresor má na svoji oběť takové požadavky, které nemůže oběť splnit. Ať učiní oběť cokoliv, agresorovi se svým chováním nezavděčí. „Násilník se bojí, že ho žena nechá a opustí, takže se snaží zvládat veškeré situace svou převahou, zastrašováním nebo výhrůžkami. V primárním vztahu je velmi manipulativní a udělá, cokoli je podle něj třeba, aby vztah pod kontrolou udržel. Dokáže překroutit skutečnost tak, že působí přesvědčivě a často přitom hraje na partnerčiny mravní zásady nebo soucit. Trpí nepřekonatelnou nejistotou a je na své partnerce do té míry

závislý, až má pocit, že psychicky neunes, když ho opustí. Násilník věří, že by ženu nezbil, kdyby ho nerozčílila“³⁰

2.4 Osobnost oběti

Každá oběť partnerského násilí je jiná, přesto ale mívají alespoň jednu věc společnou – a to pocit osamělosti. Oběť má pocit, že je na své utrpení a bolest sama a že nikdo jiný neví a nemůže vědět, jak se cítí a čím prochází. Vyhledání pomoci v nich může vyvolávat obavy, mají strach ze svěřování se s nejhlubšími tajemstvími a strachy. **Oběť často hledá příčinu partnerského násilí u sebe.** Mnoho z obětí si vyčítá i to, že vstupovali do vztahu s agresorem. Někdy oběť dokonce ví, že se její partner v minulosti choval agresivně, ale přesto do vztahu s partnerem vstupují, protože zároveň věří, že svého partnera změní a že s ním se chovat agresivně určitě nebude. Avšak až pozdě zjistí, že jejich myšlenka byla mylná. Pokud oběť vidí chybu v sobě, pak si může připadat provinile a hloupě. V důsledku toho se obávají vyhledat pomoc.

Partnerské násilí nedělá diferencovanost mezi lidmi. **Jeho obětí se může stát kdokoliv a kdekoliv.** Partnerské násilí není závislé na věku, společenském postavení, národnosti, statusu či povolání. Většina lidí si však pod označením typická oběť partnerského násilí představí ženu s nízkým vzděláním, z nízké společenské vrstvy, která je závislá na sociálních dávkách a žije ve vztahu s partnerem, který je nezaměstnaný a závislý na alkoholu. Toto je však mylná představa. Oběťmi partnerského násilí nejsou jen heterosexuálové, ale i homosexuálové.

Ačkoliv převažující počet obětí partnerského násilí jsou ženy. Čím dál více se objevují i oběti mužského pohlaví. Obětí se stávají ze stejných příčin jako ženy. Z pohledu společnosti jsou však muži vnímáni tak, že není přípustné, aby se muž stal obětí partnerského násilí. Často bývá muž vnímán jako tzv. „macho“, jež se o sebe vždy umí postarat sám. Pro dokreslení tohoto tvrzení je možné uvést tento příklad – pokud žena uhodí muže, pak je společností omlouvána. Většina společnosti to také považuje za nemožné z toho důvodu, že žena je obecně považována za fyzicky slabou a není tudíž možné, aby muže týrala fyzicky. Avšak při použití zbraně nebo nějakého nástroje, který poslouží jako zbraň, to možné je. Pokud se muž stane obětí partnerského násilí, pak

³⁰ CARTER, Jay. *Mizerové, aneb, Jak přimět muže, aby nám neubližovali, a zároveň neklesnout na jejich úroveň.* Praha: Aurora, 2002, s. 75 - 78.

se za toto stydí ještě více než ženy a je pro ně mnohonásobně těžší přiznat se k tomu, že se stali obětí násilí ze strany ženy.

Mnohé oběti se snaží najít příčinu a důvody násilí. Pro mnohé je nalezení příčiny důležitým prvkem pro to, jak najít řešení násilné situace. **Čím déle je oběť v násilném vztahu, tím menší bývá schopnost situaci řešit, i když je oběť inteligentní, vzdělaná a jinak schopná.** V důsledku toho, co oběť prožívá, nemá dostatek sebevědomí a chybí ji vzory řešení takové situace. Mnohá oběť je přesvědčena o tom, že si za násilné projevy svého partnera může sama. Příčinu vidí v tom, co učinily a tím pak agresorovo násilí vyvolaly nebo v tom, že si nic lepšího nezaslouží. Dokonce se může i domnívat, že násilí do vztahu patří. Oběť také za násilným incidentem nevidí odpovědnost násilníka, ale důvody hledá mimo něj – např. ztráta zaměstnání, stres, finanční problémy, nemoc v rodině nebo alkoholismu a drogy. Oběť se snaží snížit míru prožívané bolesti na minimum. Mnohdy násilný incident zcela popírá. U oběti dochází k tomu, že nevidí možnost volby, oběť je tedy přesvědčená o tom, že nemá jinou možnost, než zůstat v násilném vztahu, ačkoliv reálné možnosti pro odchod od partnera existují.

Společné pro všechny oběti partnerského násilí je nízké nebo téměř žádné sebevědomí. Když se dítě narodí, má poměrně velké sebevědomí. Rodina, přátelé, prostředí a společnost pak sebevědomí opracovávají. Pokud jedinec žije ve vztahu, kde neustále slýchá, že je k ničemu, nic neumí, nic pěkného si nezaslouží, má být zticha a nemá se k ničemu vyjadřovat a to stále dokola, pak se není čemu divit, když z původně sebevědomého jedince, zůstane jen torzo toho, co býval – jedinec jen se špetkou sebevědomí. Mnohé oběti partnerského násilí mají utkvělou, avšak mylnou představu, že kdyby se chovali jiným způsobem a konali by něco jinak, pak by se k nim partner nechoval násilně. Tato představa je absurdní. Ať se oběť bude chovat jakkoliv a bude činit cokoli, partner se k ní stejně bude chovat násilně.

3 DŮSLEDKY NÁSILÍ

Kapitola třetí je kapitolou, která se zabývá tím, jaké důsledky plynou z násilí v partnerských vztazích a to jak na straně násilníka, oběti, tak i celé společnosti. Podkapitola první sleduje závažné následky, které plynou z prožitého násilí pro oběť. Jsou jimi traumata a také syndrom týrané osoby. Podkapitola druhá popisuje, jak aktéři násilného vztahu reagují na násilí. Dále popisuje zdlouhavou a trnitou cestu, kterou musí oběť projít, aby dokázala z násilného vztahu navždy odejít. Popisuje reakce agresora na snahu oběti ze vztahu odejít, i to, co oběť ve vztahu drží a nedovolí jí odejít, ačkoliv jí jde často o život. V této podkapitole se také setkáváme se stalkingem, který se často objeví právě v okamžiku, kdy oběť z násilného vztahu odchází. Podkapitola třetí je věnována práci s oběťmi, jejími specifiky, potřebami i důsledky. Věnuje se tomu, čím a jakým způsobem může jedinec oběti nejlépe pomoci, jak se má s obětí pracovat, aby byla co nejméně viktimizována. Podkapitola čtvrtá úzce souvisí s podkapitolou třetí, neboť se věnuje bezpečnostnímu plánu, což je návod, kterým by se měla oběť řídit, aby se jí podařilo od násilníka odejít a minimalizovat negativní důsledky. Podkapitola pátá a zároveň poslední se zaměřuje na právo a legislativu, o kterou se opírá pomoc obětem partnerského násilí a které může oběť využít pro svoji vlastní ochranu.

Vlivem dlouhodobého působení násilí oběť ztrácí své sebevědomí, cítí se zmatená a zároveň má hrozný strach o sebe, děti a bohužel v některých případech i o násilného partnera. V důsledku ponižování se mění vztah oběti k sobě samé, kdy přejímá od násilníka negativní informace o své osobě a tyto přejímá za svoje vlastní vnímání sebe sama. Dále jsou oběti stíhány bezmocí, depresí, úzkostností, posttraumatickou stresovou poruchou, alkoholismem, zhoršeným zdravotním stavem, studem a zvyšujícím se sebevražedným chováním. **Násilí ovlivňuje oběť v mnoha oblastech jejího života.** Má vliv na její výkonnost v zaměstnání – roztěkanost, nesoustředěnost, únava, častá pracovní neschopnost, nemožnost pracovat přesčas, pozdní docházky do zaměstnání, neoblíbenost v kolektivu v důsledku uzavřenosti a neúčasti na firemních akcích. **Násilí zmenšuje sociální status** – oběť někdy musí po určitou dobu pobývat v azylovém domě, musí bydlet po kamarádech či příbuzných, někdy končí i bez domova. **Násilí působí i na násilnou osobu.** Násilná osoba si je vědoma toho, že osobě, ke které je vázán partnerským vztahem, působí bolest. V důsledku toho se násilná osoba cítí bezmocná a také trpí pocitem viny. Pokud jsou děti svědky partnerského násilí mezi rodiči, pak i ony jsou tímto poznamenány, aniž by na nich samotných bylo násilí páčáno.

Děti jsou traumatizovány a je ohrožen jejich budoucí vývoj. Děti mají snahu vzniklou násilnou situaci řešit, vlivem toho může docházet k obviňování a opětovné traumatizaci oběti.

3.1 Syndrom týrané osoby

Oběť partnerského násilí je často s násilníkem těsně provázána a zároveň je na něm závislá. Oběť původně svému partnerovi (násilníkovi) důvěřovala natolik, že s ním utvořila partnerský svazek. Hledala u něj lásku, bezpečí, pomoc, ochranu, sdílela s ním intimní prožitky. **U obětí partnerského násilí může dojít až k rozvoji syndromu týrané osoby,** kdy v důsledku zneužívání a osobnostního charakteru oběti dochází ke snížení schopnosti reagovat efektivně na násilí, které prožívá. U obětí se objevují různé psychické poruchy, úzkost, strach, deprese, zvýšená vznětlivost, panika, přecitlivělost, obsese, hyperaktivita, nervozita, snížené sebevědomí, bezmoc, izolace, znovuprožívání traumatu, naučená bezmocnost, strach, pocit viny a studu za situaci, ve které se oběť ocitla.

Vnímání vztahu s násilným partnerem prochází z pohledu oběti vývojem. Nejprve je to popření, kdy oběť odmítá připustit, že je ve vztahu násilí. Pokud dojde k násilnému incidentu, pak je oběť prezentuje jako náhodné a ojedinělé. V dalším období se objevuje vina. Oběť viní sebe sama za násilí, domnívá se, že si násilí zaslouží za své chování, kterým nedokázala učinit to, co si partner přál. Další období přináší náhled. Oběť si začíná uvědomovat, že násilí do vztahu skutečně nepatří. Oběť ale ještě nechce vztah ukončit, chce jej zachránit. Domnívá se, že je možné vše vyřešit. V posledním období přebírá oběť odpovědnost. V případě, že násilník není schopen násilí nekonat, pak oběť vztah ukončuje a chce začít nový život bez násilí a násilného partnera.

Oběť v násilném vztahu prožívá trauma. „Násilí vyvolává trauma, zraňující zážitek, který ovlivňuje vztah člověka k sobě samému, k jiným a ke světu. Trauma je důsledkem dynamiky vztahu mezi obětí a násilníkem.“³¹ Dochází k opakování traumatizující zkušenosti. Násilí ve vztahu graduje, ataky jsou stále brutálnější a tím se trauma prohlubuje. Po násilném incidentu dochází k období klidu, kdy má oběť čas na ozdravení se z prožitého traumatu. Avšak nemá kontrolu nad tím, kdy dojde k dalšímu násilnému incidentu. Časem se však období klidu mezi násilnými incidenty zkracují a oběť tak má stále méně času na to, aby se vyrovnala s prožitým traumatem. „Základní důvěra v okolní svět a zejména v jeho bezpečí je u obětí, které jsou traumatizovány násilím,

³¹ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1.vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, s. 137.

destruována. Pozitivní hodnoty, které jsou oporou této důvěry, jsou zpochybněny. Oběti se ocitají ve stavu bezmocnosti.³² Oběť s traumatickými zážitky je zvýšeně ostražitá, hyperaktivní, má přehnané emoční reakce, je nadměrně citlivá na světlo či zvuky, prožívá noční můry, má strach ze tmy, dochází k poruše spánku, rychlému střídání nálad a snížení odolnosti vůči stresu.

3.2 Reakce na násilí a proces ukončení násilného vztahu

„Oběti hrubého násilí mají jen čtyři možnosti: 1. čekat, modlit se a doufat, že se násilnický partner změní; 2. snažit se sám partnera změnit; 3. ukončit vztah tak rychle a bezpečně, jak jen lze a 4. jako poslední možnost vyhledat profesionální pomoc.“³³ Oběť se zpočátku může snažit od násilníka odejít, případně vyhledá pomoc. Mnohdy se však stane, že tyto snahy nejsou proměněny v kýžené výsledky a oběť v násilném vztahu setrvává nadále. Mnohdy se pak okolí oběti tomu podivuje. **Avšak oběť má mnoho svých důvodů, proč ve vztahu s agresorem setrvává. V případě, že se oběť rozhodne ze vztahu odejít, je pak postavena před spoustu úkolů** – musí vyřešit své bydlení, samotu, finance, péči o děti, práci a další záležitosti. Pokud jsou pokusy opakované a přesto nevedou ke kladnému závěru (ukončení násilného jednání ze strany násilné osoby), pak dochází k tomu, že oběť se stává pasivní a již nečiní nic pro svoji záchranu a v násilném vztahu setrvává. Prostě se naučí násilnou situaci tzv. přežít. Často v takovém stavu je u oběti sebevědomí velmi nízké a i nadále násilník svými slovními nárážkami a projevy sebevědomí oběti snižuje. Například násilník používá tyto věty: *jsi úplná nula, jsi úplně blbá, podívej se na sebe, jak vypadáš, kdo by tě chtěl, nejsi k ničemu, nic neumíš, nic jsi nedokázala a nedokážeš, ani děti neumíš pořádně vychovat, vaříš jen samé blafy, které se nedají žrát* apod. Oběť může ztratit i úctu k sobě samé. Oběť slyší hodnocení své osoby většinou jen od svého agresivního partnera, pak není divu, že oběť takovému hodnocení a řečem o své osobě bezmezně uvěří. Oběť je udržována svým partnerem v izolaci a nemá možnost konfrontace se skutečností ve společnosti. Pokud agresor tvrdí své oběti, že je hloupá a k ničemu a toto tvrzení opakovaně oběti sděluje, pak oběť takovému tvrzení o své osobě uvěří a s takovým tvrzením se zvnitřní. Agresor může své tvrzení podporovat ještě trestáním oběti za její hloupost. Pod vlivem násilné reality může

³² ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1.vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, s. 138.

³³ GENTRY, W. *O lásce a hněvu: jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2007, s. 2.

docházet k tomu, že oběť je v takovém špatném psychickém rozpoložení, že hledá únikové mechanismy, které jí z jejího pohledu mohou dopomoci násilnou situaci překonat, mohou to být drogy, alkohol či pokus o sebevraždu nebo dokonce i vražedné tendence. Mnohdy oběť popírá vinu násilníka a tu pak svaluje na vnější okolnosti nebo sama na sebe. Za vnější okolnosti lze považovat finanční problémy, ztrátu zaměstnání, problémy v rodině apod. Oběť se snaží projevy násilí minimalizovat a popírat vážnost celé situace i jednotlivých incidentů. Společně s tím oběť bagatelizuje následky týrání. Oběť popírá fakt, že je obětí týrání a zneužívání a svá zranění vysvětluje nepravdivě, např. *bouchla jsem se o poličku, uklouzla jsem ve vaně, spadla jsem ze schodů, jsem hrozná nešika, pořád někde padám*, atd. Oběť někdy odmítá nabízenou pomoc a to z důvodu, že je nesprávně přesvědčena o tom, že nabízený druh pomoci jí nepomůže. Toto je často spojeno s návraty k násilníkovi.

Pod vlivem agresora má oběť tak nízké sebevědomí a povědomí o svých schopnostech, že nevěří tomu, že by kdy dokázala se sama o sebe, případně o děti postarat, a od partnera odejít. K odchodu z domova, ze vztahu s agresorem, potřebuje oběť obrovské množství odvahy a sebedůvěry, a to je někdy nesmírně těžké až nemožné. Nejvhodnější chvílí pro odchod ze vztahu je chvíle hned po násilné události. Důvodem je za prvé to, že oběť je pod vlivem prožitého násilí nejvíce k odchodu motivována, a za druhé také proto, že si násilnou událost nejlépe vybavuje a pamatuje. Zároveň je však v této chvíli oběť nejvíce paralyzována. Než oběť v sobě nalezne dostatečné množství síly, sebevědomí a odhodlání k odchodu od partnera, mnohdy se stane, že agresor začne svého činu litovat, žádat o odpuštění a slibovat. Pod vlivem změny chování agresora začne oběť své rozhodnutí o odchodu zvažovat a zpochybňovat. Mnohdy oběť agresorovi uvěří a nakonec zůstane. Agresor se však nezmění a situace se po nějaké době opět opakuje a vyústí v násilný incident. Oběť se uzavírá do začarovaného a nekonečného kruhu násilí.

Agresor se snaží zabránit odchodu oběti všemožnými způsoby – využívá výhrůžek a oběť je tak svírána strachem z odplaty, z toho, co by jí mohl agresor udělat. Typickými výhrůžkami jsou: „*Jestli odejdeš, tak si tě najdu a zabiju tě. Už nikdy neuvidíš svoje děti. Zohavím tě tak, že tě ani vlastní máma nepozná a žádný chlap se na tebe ani nepodívá.*“ V některých případech agresori své výhrůžky skutečně naplní.

Oběť mnohdy nepřestane svého partnera milovat ani po té, co se násilí v jejich vztahu objeví. Oběť vidí na svém partnerovi i kladné vlastnosti. Vnímá ho tak, že je dobrý

otec – „Vždyť se přeci k dětem chová tak krásně. Kromě těch chvil, kdy se napije, je vlastně hodný.“ Oběť často mylně věří tomu, že se agresor změní. Zejména, když oběť něco podnikne – např. se obrátí na policii nebo nějakou instituci pro oběti násilí, tak doufá, že se v agresorovi něco zlomí, že pochopí, že jí ubližuje a změní své násilné chování. Zároveň se domnívá, že jen díky její podpoře se agresor změní.

Silným motivem pro oběť, obzvláště pokud je to žena, jsou děti. Kvůli nim je oběť schopna v násilném vztahu setrvat. Oběť má pocit, že nemůže děti připravit o druhého rodiče – agresora. Oběť se obává i toho, pokud by odešla, pak by o děti mohla přijít, neboť by mohla být sociálními pracovníky považována za špatného rodiče. Agresor si bere děti jako rukojmí, vyhrožuje oběti, že pokud odejde, pak bude o děti u soudu bojovat a bude je chtít získat do své výhradní péče, nebo vyhrožuje tím, že děti i sebe zabije. Oběť se bojí, že jim bude dítě odebráno, pokud s agresorem zůstane, nebo i když s dítětem odejde. Oběť by si měla uvědomit, že pokud dítě odvede z násilného prostředí, tak jim to neublíží. Avšak pokud by oběť s agresorem zůstala, pak může skutečně hrozit, že jim bude dítě odebráno a to z obavy o bezpečí dítěte. Navíc odebrání dítěte se užívá jako poslední prostředek, ještě předtím se snaží úřady a instituce oběti a dítěti pomoci.

Oběť v některých případech setrvává v násilném partnerském vztahu, ale již sbírá a získává informace o možnostech řešení své situace a odchodu. Oběť musí vyřešit a promyslet mnoho věcí a to nějakou dobu může trvat. Někdy oběť čeká na vhodnou dobu k odchodu – např. až bude partner na služební cestě, až bude mít nashromážděno dostatečné množství potřebných financí, až bude dítě nastupovat do školy atd.

Oběť většinou neodchází ze vztahu po první ráně nebo po prvních projevu partnerského násilí, ale nejčastěji po letech týrání, kdy došlo tzv. „k poslední kapce“, k dosažení nějakého kritického bodu. Oběť by si měla uvědomit, že nedokáže svému partnerovi zabránit v tom, aby jí ubližoval, dokud od něj sama neodejde.

Rozhodování oběti o odchodu ze vztahu je ovlivňováno tím, jaký vliv může mít setrvání ve vztahu na děti a co jim způsobí odchod z něho – děti musí chodit třeba do jiné školy, musí se vyrovnat s nižším příjmem, který má rodič – oběť k dispozici, atd. Oběť většinou zvažuje, co je v nejlepším zájmu dětí.

Prožité násilí ovlivňuje život oběti i dlouho poté, co násilný vztah ukončí. Oběť může trpět poruchou spánku, může mít strach z navazování nových známostí a z intimních prožitků, může mít problémy se soustředěním, může trpět obavami a úzkostí při určitých

událostech, např. zazvonění telefonu, zabouchnutí dveří, atd., může trpět nočními můrami, ve kterých je pronásledována a trpí opět násilím.

Dalším problémem je, že mnohdy odchod z násilného vztahu neznamena konec násilí, ale naopak se může stát, že se zvýší pravděpodobnost, že oběť bude vážně zraněna či dokonce zabita. **Někdy se může stát, že se partnerské násilí, v případě, kdy oběť od násilníka odejde, promění ve stalking, tzv. nebezpečné pronásledování.** Někdy začne jedinec být agresivní právě až v okamžiku, kdy dojde k ukončení vztahu – rozchodu, rozvodu. Je možné konstatovat, že „stalking a domácí násilí spolu souvisí: asi v polovině všech případů předcházeli stalkingu právě partnerský vztah. Pachatelé jsou tedy většinou bývalí partneři, manželé nebo milenci.“³⁴ Stalking je možné definovat jako: „obtěžující a zstrašující chování, jež může mít podobu vyhrožování, pozorování, sledování, docházení do místa bydliště či na pracoviště oběti, opakovaných obtěžujících telefonátů či SMS zpráv, zanechávání psaných zpráv, předmětů nebo ničení osobního vlastnictví, přičemž takovéto chování vyvolává u oběti strach.“³⁵ Jak ještě se projevuje stalking – podivné vzkazy na záznamníku, lístky za stěračem auta, květiny, pozornosti, vzkazy na fasádách domů, propichování pneumatik, ubližování domácím mazlíčkům, pomluvy, lži, objednávání zboží jménem oběti, atd. Mnohdy je pronásledování doplňováno výhrůzkami nebo i fyzickým násilím. **Oběť pronásledování má v podstatě zničený život** – musí se stěhovat, měnit zaměstnání, opouštět známé i rodinu, změnit své návyky, má problémy psychické, sociální a zdravotní, nemůže v noci klidně spát, trpí nočními můrami, depresemi, má žaludeční potíže. Pokud má oběť s pachatelem násilí děti, pak ty jsou využívány pachatelem k pronásledování oběti. Velmi častým způsobem bývá to, že násilník zakoupí dítěti mobilní telefon a dožaduje se toho, že chce mít možnost být neustále v kontaktu s vlastním dítětem. Skutečným motivem pro toto jednání násilníka je mít i nadále kontrolu a moc nad obětí. V případech, kdy má oběť s násilníkem, který se dopouští pronásledování dětí, dochází ke střetávání práva dítěte na oba rodiče, tedy i na toho, který je násilný, a přerušování veškerých kontaktů s násilníkem, což je základní počin pro zastavení pronásledování. Ideální řešení v tomto případě neexistuje. V případě stalkingu je nutné mít na paměti, že se „stalkerem se nedá vyjednávat, a stalking

³⁴ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, s. 48.

³⁵ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 53.

se za normálních okolností nevytratí jen tak sám od sebe. Ve většině případů musí zakročit samy oběti, aby stalkera zastavily.³⁶

3.3 Práce s obětí

Klienti organizací, které pomáhají obětem různých podob násilí, mají své specifické potřeby. Jejich pracovníci musí mít speciální znalosti a dovednosti. Musí správně zjišťovat a odhalovat problém partnerského násilí, porozumět jeho souvislostem i dynamice. Mezi jejich základní dovednosti by měla patřit schopnost citlivé komunikace s oběti násilí. **Nesmíme zapomínat na to, že oběť žádající o pomoc je ve velmi špatném psychickém stavu, je vystrašená, ponížená, cítí se být zahanbená a zároveň cítí odpovědnost za to, co se jí stalo.** Odborník by měl oběti pomoci získat zpět vnitřní síly. Mnohdy pomůže, když oběť zjistí, že není na světě sama a opuštěná, že není jediným člověkem, který se stal obětí partnerského násilí a že nemůže za to, co se jí stalo. Rozhodně by nemělo docházet ke zpochybňování skutečností, které oběť vypověděla, neboť takové jednání může vést k odmítnutí přijetí pomoci či k dalšímu poškození oběti. Oběť by měla mít nárok na pomoc i v případě, kdy se rozhodla s agresorem zůstat. Oběti by mělo být pomoci i opakovaně. Bez ohledu na to, jestli oběť od agresora odešla a pak se k němu vrátila nebo nikoliv.

I přesto, že oběť od agresora odejde, zlomené kosti srostou a zahojí se, jizvy vyblednou, tak bolest z prožitého zůstává v srdci oběti nadále. V okamžiku, kdy oběť vyhledá pomoc a jsou vyřešeny základní problémy tak, aby oběť přežila, tak začíná dlouhý maraton „léčby – zotavení a rehabilitace“. Oběť v první řadě odchází od agresora a hledá nové bezpečné útočiště a bydlení. Poté se oběť pomalu učí žít svůj nový život – život bez násilí. V tomto období potřebuje podporu a pomoc, aby danou situaci zvládla a v budoucnu mohla být samostatnou a soběstačnou osobou.

Oběti partnerského násilí požadují praktickou a duševní podporu. Mezi praktickou podporu, která by pomohla oběti odejít od násilného partnera, bychom mohli zařadit pomoc materiální – pomoc při zabezpečení získání bydlení, pomoc při péči o děti, aby o ně oběť nepřišla. Oběti násilí potřebují i právní pomoc, nejlépe v bezplatné formě, neboť mnohdy nemají finanční prostředky na to, aby se mohli obrátit na soukromého

³⁶ BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, s. 54.

právníka. Na prvním místě oběti potřebují právní pomoc pro zabezpečení práv ohledně dětí, dále majetku. Nedílnou součástí pomoci by měla být i podpora finanční a sociální.

Aby podpora a pomoc obětem partnerského násilí fungovala, je třeba komplexní a interdisciplinární přístup. Důležitá je souhra a spolupráce vládních i nevládních organizací, včetně moci výkonné, zákonodárné a soudní. Klíčová je snaha o prevenci a předcházení případů partnerského násilí napříč celou společností.

V případě, kdy je oběť bezprostředně ohrožena, je třeba, aby byla v první řadě zajištěna bezpečnost pro ni a pro její děti. Oběť dále potřebuje sociální a legální poradu. V rámci následné péče a pomoci mohou být užitečné různé psychoterapie, např. individuální nebo skupinová a dále trénink asertivity. V případě, že se oběť rozhodne pro ukončení vztahu s násilníkem, musí se postavit na vlastní nohy a najít cestu k nezávislosti ekonomické i psychologické. A to je velmi obtížné. Někdy je toho na oběť příliš a nedokáže se od násilníka oprostít a tak se k němu vrací. Toto jednání je pak velmi nepochopitelné zejména pro okolí oběti.

Ve srovnání se situací před sto lety mají dnes oběti partnerského násilí možnost utéct na místa, kde naleznou pomoc, kde budou vyslechnuty a bude jim uvěřeno. I legislativa je již nastavena tak, že poskytuje obětem ochranu. Od 1. ledna 2007 existují v České republice intervenční centra, jež jsou zřizována na úrovni krajů a mají za úkol poskytovat obětem odbornou psychologickou, právní a sociální pomoc. Oběť může intervenční centrum požádat o pomoc buď přímo anebo je kontaktována centrem po vykazání agresora ze společného obydlí.

Pomoc oběti může poskytnout i rodina a přátelé. Ti však někdy nechtějí zasahovat do soukromí soužití oběti a agresora. Rodina a přátelé nechápou, jak je možné, že oběť i nadále zůstává s agresorem a sdílí s ním společnou domácnost. Ani pro rodinu a přátele není snadné s obětí o problému hovořit, sami jsou na rozpacích, často nevědí jak začít, jaká vhodná slova volit. Zejména pokud jsou to přátelé a blízcí agresora, pak mohou mít ambivalentní pocity – na jedné straně je poutají přátelské vazby k agresorovi, na straně druhé chtějí pomoci oběti.

Jednou ze základních forem pomoci obětem násilí je poradenství. To zahrnuje celou širokou škálu forem pomoci – dodání síly, pozitivní pohled, pomoc k získání samostatnosti, pomáhá s vyřešením dluhů, závislosti na alkoholu či drogách, vyrovnání se s osamělostí.

V případě, že se oběť rozhodlá k odchodu od agresora, potřebuje vyřešit v první řadě bydlení. Mnoho obětí nemá možnost zajistit si vlastní bydlení nebo bydlet u příbuzných či přátel. Pak přichází možnost ubytování v azylových domech. Avšak ne každá oběť je připravena bydlet v takovém zařízení, či odejít z města nebo oblasti, kde žila mnoho let někam daleko do azylového zařízení. Azylový dům slouží především jako bezpečné místo, kam se může oběť uchýlit před násilím. „V České republice je přibližně 120 azylových domů, z toho je 31 zařízení zaměřeno na pomoc týraným ženám a 57 na pomoc týraným ženám s dětmi, kapacita těchto 88 specializovaných azylových domů je cca 1200 míst a všechny jsou stále obsazené.“³⁷

V České republice začal posun ve vnímání násilí v rodině a mezi partnery po pádu totality. Násilím se do té doby zabývali odborníci ze zdravotní, právní, sociální, státní a pedagogické oblasti. „Adekvátní příprava a vzdělávání odborníků je důležitým předpokladem pro vytváření efektivních přístupů k domácímu násilí. Profesionálové musí být vnímaví vůči realitám domácího násilí a musí znát strategie pro naplňování potřeb obětí, jakož i pachatelů. Jinak zůstane tento problém i nadále z velké části skrytý.“³⁸ Nově přibývají odborníci z řad laických profesionálů a dobrovolných pracovníků v rámci neziskových organizací. Dochází tak ke vzniku nejen krizových center, ale také zařízení, která jsou podporována z vnějších zdrojů – komunálních a individuálních. Pro příklad uvedme tyto: Linka bezpečí, Nadace Naše dítě, Dětské krizové centrum, Bílý kruh bezpečí, sdružení ROSA a Elektra. Mnohdy si oběti partnerského násilí ani neuvědomují, že jsou oběťmi. Zde je pak důležitá práce odborníků, přátel, kamarádů a všímavého okolí. Příkladem může být žena, která přijde k lékaři s pohmožděnými zády, kdy se lékaři podaří z ženy vytáhnout pravdivé informace o tom, jak se jí to stalo. Žena pomalu začne popisovat svůj příběh o tom, jak její manžel přišel domů opilý, dělal hluk, nepořádek a rozbíjel nábytek. Žena se proti takovému chování svého manžela ohradila a za to ji manžel natlačil na zábradlí. Nakonec žena připustila, že se její manžel dopouští obdobného chování často. Lékař ženě vysvětlil, že si nemusí nechat takové chování ze strany svého manžela líbit a že existuje mnoho organizací a institucí, které jsou schopné ji pomoci a před manželem ji uchránit. Žena byla velice překvapena a s údivem sdělila lékaři: „*Ale to přeci není domácí násilí, manžel mě přece nikdy neuhodil!*“ Nebýt

³⁷ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, s. 90

³⁸ *Domáce násilie - nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007*. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 75

schopného lékaře, který dokázal rozpoznat, že se jedná o projevy domácího násilí a ženě sdělil důležité informace, mohla by se taková žena třeba ještě několik let trápit v takovém neutěšeném a násilném manželství, aniž by tušila, že existují lidé, kteří ji mohou pomoci.

Při práci s obětí násilí je nutné mít na paměti, že oběť potřebuje cítit klid a bezpečí, jinak nebývá schopna mluvit o tom, co prožívá. Oběť by měla být ubezpečena o tom, že odborník, který s ní pracuje, je proti násilí a takové jednání jednoznačně odsuzuje. Je nutné mít pro oběť pochopení. Někdy pomáhá ujištění o tom, že podobnou zkušenost jako oběť mají i další osoby. Je vhodné vyjádřit pochopení, že není jednoduché hovořit o takových věcech s cizím člověkem. Důležité je také zdůraznění, že nikdo si nezaslouží, aby se k němu druhý choval násilně a že neexistuje žádná omluva pro takové chování. Oběť by měla být podporována ve vlastním aktivním přístupu a převzetí odpovědnosti za svůj život. Oběť by se neměla setkat s odsouzením za to, že se rozhodla k násilnému partnerovi vrátit, mělo by jí však být připomenuto, kde může hledat pomoc a že má možnost se sama rozhodnout.

V rámci poradenství a pomoci obětem partnerského násilí existují dva pohledy na věc. Na jedné straně si někteří myslí, že násilí je pouze věcí agresora, že jen on může za to, co se stalo a jen on se může snažit nalézt řešení. Druzí si myslí, že vztah je vždy záležitostí dvou jedinců a oba hrají během řešení situace svoji roli. S tímto druhým pohledem pracuje poradenství pro páry, které se snaží páru pomoci udržovat vztah bez násilného chování.

Kromě poradenství a pomoci obětem partnerského násilí existuje i poradenství pro pachatele partnerského násilí. V rámci takového poradenství je snaha odhalit charakter agresora a najít důvody, proč se v určitých situacích chová násilně. Dále zkoumá, jestli agresor trpí duševní poruchou, frustrací či depresí. Mnohdy je snaha naučit agresora nezadržovat hněv a uvolňovat jej nenásilným způsobem. Snaží se naučit agresora novým způsobům chování a technikám zvládnání hněvu.

V dnešní době je možná jak individuální terapie s obětí i s násilníkem, tak zároveň existuje i párová terapie, kdy se pracuje s oběma – obětí i násilníkem dohromady. Při individuální terapii se pracuje s tím, že odpovědnost za násilí ve vztahu nese násilník. U oběti se pracuje s jejím pocitem viny a u násilníka s tím, aby převzal odpovědnost za své násilné chování. Při párové terapii jsou řešeny vzájemně působící hlediska konfliktu ve vztahu. Snaha je vylepšit vzájemnou komunikaci mezi oběma aktéry partnerského násilí. Vhodnost a přínos párové terapie vyvolává v řadách odborníků vášnivou diskuzi.

Je důležité na každý pár pohlížet individuálně a při vhodnosti párové terapie přihlídnout k tomu, zda násilník chce ukončit své násilné chování, zda chce převzít odpovědnost za násilí, kterého se dopouští, jak se násilník staví k důsledkům svého násilného chování, zda násilník vyhrožuje oběti, zda se oběť násilníka bojí. Mediace v případě párů, kde dochází k násilí, není vhodná, protože prožitky oběti a strach může bránit oběti v tom, aby otevřeně před násilníkem hovořila. Zároveň násilníkovi může poskytnout možnost obětí kontaktovat a mít nad ní nadále moc a kontrolu. Osoba mediátora může násilníkovi přinášet falešný pocit, že jeho násilné jednání je akceptováno. Násilí je potřeba odsoudit a netolerovat. Tam, kde je násilí tolerováno společností, tam to přímo vybízí k tomu, aby bylo násilí užíváno.

3.4 Bezpečnostní plán

Bezpečnostní plán by měl být vypracován individuálně a měl by být tzv. „ušit oběti na míru“. Při jeho vypracovávání by se mělo vycházet z rizikových faktorů a aktuální situace oběti. Pokud dojde byť jen k sebemenší změně, pak by měl být bezpečnostní plán aktualizován. Ještě než si oběť sestaví svůj plán na odchod či přímo útěk od agresora, měla by si uvědomit několik důležitých věcí. Jestliže agresor kontroluje oběti telefon nebo telefonní účet, pak si musí oběť dát pozor na to, aby v telefonu nezůstávala volaná čísla. Další možností je využít telefonních budek nebo volat od kamarádů. Vzhledem k tomu, že se může stát cokoliv, je praktické, aby si oběť důležitá čísla zapamatovala. Pokud oběť při hledání pomoci dostane nějaké informační letáky nebo dopis, pak by si je měla uschovat na bezpečném místě tak, aby se k nim agresor nedostal. Aby se agresor nedostal k poště oběti, je vhodné si domluvit s rodinou nebo přáteli, aby její pošta byla doručována k nim. V případě, že je oběť zraněna, měla by vyhledat lékařskou pomoc a vše nechat zdokumentovat. Když oběť plánuje útěk, je vhodné využít pomoci někoho, komu věří a nechat si u něj důležité věci – klíče, doklady, peníze, oblečení a další potřeby. Oběť by měla své děti poučit a vyhradit jim bezpečné místo, na které se mohou uchýlit, pokud potřebují pomoc nebo se potřebují schovat. **Hlavně by se oběť neměla stydět vyhledat pomoc příbuzných a odborníků.**

Bezpečnostní plán

První krok – bezpečnost během násilného incidentu

1. Zapamatovat si a nacvičit, jak se bezpečně dostat z domu – které dveře, okna nebo výtah použít.

2. Zanechat na vhodném místě kabelku a klíče tak, aby byly při útěku po ruce.
3. Domluvit se s někým, komu mohu důvěřovat, aby v případě, že uslyší z bytu (domu) podezřelé zvuky – křik, rány apod., zavolal policii.
4. Naučit děti, jak zatelefonovat na policii a přivolat záchranou službu. Domluvit se s dětmi, odkud a z čeho budou volat. Domluvit si heslo (signál), po jehož vyřčení děti policii zavolají.
5. Stejně jako s dětmi si domluvit heslo (signál) s přáteli, po jehož vyřčení oni zavolají policii.
6. Napsat si nebo zapamatovat si (uvědomit si) jména alespoň dvou přátel, ke kterým půjdu v případě, že odejdu z domova.
7. V případě, že vycítím, že dojde k dalšímu násilnému incidentu, pokusím se přesunout do takových místností, odkud dokáži uniknout (vyhnu se místnostem bez přístupu k venkovním dveřím).
8. Používat úsudek a intuici. V případě ohrožení života se snažit ochránit i tím, že partnerovi dáme to, co chce, aby se uklidnil.

Druhý krok – bezpečnost při přípravě k odchodu

1. Peníze a náhradní klíče nechat u někoho známého, kamaráda, abych mohl/a rychle odejít.
2. Kopie důležitých dokumentů nebo klíčů ponechat mimo domov na bezpečném místě, u blízké osoby.
3. Otevřít si vlastní bankovní účet, kvůli posílení finanční nezávislosti.
4. Napsat si a na bezpečném místě schovat nebo si zapamatovat telefonní číslo na nejbližší organizaci nabízející pomoc obětem partnerského (domácího) násilí.
5. Vždy u sebe nosit drobné na telefon nebo volat od známých, aby agresor nemohl hovory dohledat.
6. Domluvit se s blízkými, abych u nich v případě odchodu z domu mohl/a přespat a případně si od nich půjčit peníze, pokud to bude potřeba.
7. Ponechat u blízké osoby náhradní oblečení.
8. Nacvičit si plán útěku, pokud to bude nutné pak i s dětmi.

Třetí krok – bezpečnost ve vlastním domě

1. Vyměnit zámky na dveřích, případně na oknech, jakmile to bude možné.

2. Zajistit co nejsilnější vchodové dveře.
3. Zvýšit svoji bezpečnost pořízením dalších zámků, zábran, případně bezpečnostní systémy.
4. Zvážit možnost zakoupení provazového žebříku pro případ útěku z vyšších pater.
5. Sdělit všem osobám, které se starají o mé děti, kdo je smí vyzvednout. Dále sdělím, že partner k tomu nemá svolení, vyjma případů, kdy jej k tomu opravňuje soudní rozhodnutí.
6. Informovat sousedy o tom, že s námi již partner nebydlí a pokud se bude do domu či bytu dobývat, pak necht' zavolají policii.

Čtvrtý krok – ochrana se soudním rozhodnutím

1. Kopii rozhodnutí schovat, nebo nosit u sebe, nebo je mít při ruce.
2. V případě, že partner poruší soudní rozhodnutí, pak zavolat policii a oznámit to svému právnímu zástupci.

Pátý krok – seznam položek, které si vzít s sebou při odchodu

Průkaz totožnosti, rodné listy dětí, svůj rodný list, doklady o zdravotním pojištění, školní záznamy a očkovací průkazy, peníze, kreditní kartu, klíče od domu a od auta, řidičský průkaz a doklady k autu, léky. Dále je možné vzít si i následující věci: cestovní pasy, soudní listiny, lékařské záznamy, doklady o placení nájemného, výpisy z účtu, adresář, nejoblíbenější hračky dětí, osobní šperky a fotografie, předměty s citovou hodnotou, atd.

Šestý krok – telefonní čísla, která je nutno znát

- policie
- právník
- číslo do práce
- škola
- lékař
- organizace pomáhající obětem partnerského násilí

3.5 Právo a násilí

„Roku 1995 Koordinační kruh prevence násilí na ženách připomněl svými akcemi 25. listopad jako den proti násilí na ženách. V prosinci 1999, Valné shromáždění OSN vyhlásilo 25. listopad za Mezinárodní den proti násilí na ženách. V roce 2003 vyhlásilo deset českých nevládních organizací (ROSA, Acorus, Český svaz žen, Magdalenium, Most k životu, NESEHNUTÍ Brno, Poradna pro ženy v tísní, proFem, Slezská diakonie – poradna ELPIS a Ženy bez násilí) kampaň proti domácímu násilí na ženách. Cílem kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a posílit povědomí o tom, že je zcela nepřijatelné. Dne 1. června 2004 vstoupila v Česku v účinnost novela trestního zákona, trestající týrání osoby, která s pachatelem žije ve společném obydlí. Za tento trestný čin je možné uložit až tři roky vězení, ve třech případech – při páchání trestného činu na více osobách nebo po delší dobu anebo zvlášť surovým způsobem – dokonce vězení od dvou do osmi let. Dne 10. září 2004 byl vydán Metodický pokyn ředitele Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR, kterým se upravuje postup Policie ČR při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí. Od 1. 1. 2007 může Policie ČR vykázat podezřelého na deset dnů ze společného obydlí a zakázat tam podezřelému vstup.“³⁹

Zákonodárná opatření, která slouží k ochraně obětí domácího násilí, jsou velmi podstatným a důležitým faktorem pro efektivní pomoc ohroženým osobám. Naneštěstí jen minimální počet případů partnerského násilí končí trestním oznámením, stíháním a odsouzením pachatele. Důvodů, proč tomu tak je, existuje několik: stud, strach, nedostatek důkazů, sociální a ekonomická závislost, atd.

Institut vykázání agresora ze společného obydlí je značným zásahem do práv agresora, který je z pohledu zákona jen podezřelý. Byla zde upřednostněna pomoc oběti. Dle zákona je lepší zásah do práv předpokládaného pachatele, nežli riskovat útok na oběť. O vykázání je rozhodováno bez souhlasu oběti (ohrožené osoby) a dobu vykázání není možné za žádných okolností zkrátit. Rozhodnutí je vydáváno z úřední povinnosti a z důvodu rychlosti, bez projednávání věci – při splnění podmínek je tedy policie povinna agresora vykázat. Vykázání nabývá účinnosti okamžikem, kdy je sděleno osobě agresora, ten pak musí odevzdat všechny klíče od společného obydlí. Agresor si však smí za přítomnosti Policie ČR vzít své osobní věci. Odvolání proti vykázání nemá odkladný

³⁹ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, s. 77-79.

účinek. V praxi pak vypadá vykazání takto: V domácnosti dojde k násilnému incidentu. K tomu je přivolána Policie ČR. Po svém příjezdu policisté vyhodnotí situaci pomocí metody SARA (viz. přílohy), což je „metoda pro hodnocení a řízení rizika eskalace domácího násilí. Uživatelům pomáhá přijmout nejlepší rozhodnutí. Rizikové faktory zařazené do metody SARA DN (viz. přílohy) byly vytvořeny na základě vyhodnocení vědeckých a odborných publikací na téma násilí vůči blízké osobě. Je zaměřena na identifikaci rizika opakovaného fyzického násilí mezi současnými nebo bývalými blízkými partnery. Jejím hlavním smyslem je prevence (t. j. předcházení) nikoli predikce budoucího fyzického násilí.“⁴⁰ Musí být přesně identifikováno, kdo je osoba násilná (pachatel) a kdo je osoba ohrožená (oběť). Policisté pak mohou osobu násilnou vykazat na dobu 10 dní. Osoba násilná si musí sbalit věci, odevzdat policistům klíče od domácnosti a odejít. Policie ČR je pak povinna do 24 hodin oznámit Intervenčnímu centru, že provedla vykazání. Další kdo je informován o vykazání je příslušný civilní soud a v případě, že jsou násilnému incidentu přítomny děti, pak i OSPOD. Osoba ohrožená (oběť) je potom do 48 hodin kontaktována Intervenčním centrem, které ji nabízí psychosociální pomoc a podporu při řešení její obtížné situace. Násilná osoba má zakázaný vstup do vymezeného prostoru, nesmí kontaktovat ohroženou osobu a nesmí se pokoušet s ní navázat žádný styk. Policie ČR je povinna do tří dnů od vykazání provést kontrolu dodržování povinností vykázanou osobou.

Oběť má možnost využít institutu předběžného opatření, kdy je agresorovi uloženo dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí, nebo zakázáno do něj vstupovat, dále zdržet se setkávání s obětí a navazování kontaktu s ní. Předběžné opatření trvá jeden měsíc, na návrh oběti může být prodlouženo.

Ohroženým dětem pomáhá Úmluva o právech dítěte. Hlavním principem této Úmluvy je blaho a zájem dítěte. V září roku 1990 se tehdejší ČSFR připojuje k Úmluvě. Tato Úmluva je pak v únoru 1991 ratifikována Federálním shromážděním. Roku 1993 pak tento závazek přejímá i Česká republika. Až roku 1999 byl v České republice vydán samostatný zákon – zákon o sociálně-právní ochraně dětí, který zajišťuje ochranu práv dítěte. Stejně jako v Úmluvě je zde kladen důraz na zájem a blaho dítěte. Domácí násilí v rodině v podstatě porušuje veškerá práva dítěte, která jsou mu zaručena Úmluvou o právech dítěte.

⁴⁰ *Domáce násilie - nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007.* Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 114.

4 NÁSILÍ MEZI RODIČI OČIMA DĚTÍ

Kapitola čtvrtá je zaměřena na problematiku dětí, které se stávají nepřímými oběťmi násilí v partnerských vztazích. Neboť následky u nich jsou stejně závažné jako u jeho rodiče, který je obětí násilí. Podkapitola první popisuje situaci, ve které se dítě jako nepřímý svědek nachází. Zabývá se tím, jak dítě na násilí, kterého je svědkem, reaguje. Uvádí údaje z výzkumu krátkodobého vlivu násilí na děti. Poukazuje na zmatenost a bezmocnost, kterou dítě prožívá ve vztahu k oběma rodičům, jak k násilné osobě, tak k oběti. Podkapitola druhá je zaměřena na prožívání dítěte pod vlivem násilí a na to, jaké následky mají takové prožitky. Popisuje mezigenerační přenos násilí a jeho důsledky. Poslední podkapitola se zabývá pomocí a prevencí násilí v partnerských vztazích v souvislosti s dítětem jako svědkem.

Hlavním faktorem socializace dítěte je rodina. „Moderní rodina je soukromou institucí, schovanou před očima, ušima a často i pravidly společnosti. S narůstající mírou soukromí zákonitě klesá společenská kontrola.“⁴¹ Rodina má obrovský vliv na jeho sociální rozvoj. „Socializace je ve skutečnosti celoživotní učení, kdy si jedinec osvojuje určité vzorce chování, které jsou požadavkem pro naplňování rolí v určitém věku. Proces socializace probíhá pomocí různých mechanismů, mezi něž řadíme např.: nápodobu, identifikaci či sugesci nebo sociální činnost.“⁴² „Výchovu dítěte je možné přirovnat ke stavbě domu. Je-li položen dobrý základní kámen, je velká šance, že s výsledkem budeme spokojeni. Vyrůstá-li dítě v nevyhovujících podmínkách, má ztížený start do následujících životních etap.“⁴³ Etapami lidského života se zabývá biodromální psychologie. „Osobnost každého z nás je tvořena společnými silami těchto vlivů: genetika, stav a činnost nervové soustavy, nesmírně mocnou složkou jsou pak vlivy okolí, styl vedení dítěte, péče o jeho zdravé sebevědomí, rozvoj schopnosti řešit problematiku situace, vyjít s lidmi. Někdy v momentu krize sklouzne do způsobu reakcí svých rodičů, které mnohokrát proklelo. Pokud jsou vlivy kolem devastující, jako je tomu například u dětí vyrůstajících v rodinách alkoholiků či agresorů, jen těžko udrží správný směr.“⁴⁴

⁴¹ BENTOVIM, Arnon. *Týránství a sexuální zneužívání v rodinách*. Vyd. 1. Překlad Daniel Bogušovský, Vratislav Janda. Praha: Grada, 1998, s. 22.

⁴² VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 80.

⁴³ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 79.

⁴⁴ VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, s. 9.

4.1 Za zavřenými dveřmi

Děti bývají často svědky násilí mezi rodiči. Z toho důvodu lze děti považovat za druhotné, skryté oběti násilí mezi partnery. „Děti jsou obětmi prostě proto, že zde jsou a obvykle nechtějí být nesolidární s rodičem – obětí. Jako svědkové konfliktu, který se jich netýká, se také děti stávají terčem zlovolných projevů určených druhému rodiči.“⁴⁵ I jen pouhá přítomnost dítěte u domácího násilí má velmi silný negativní dopad na vytváření osobnosti dítěte. Dítě, i malé, dokáže vycítit napětí mezi dospělými, vědí o tom, že se dospělí dohadují, že dochází k násilí a to i když se nacházejí v jiné místnosti v domě. Někdy bývají děti přímými svědky násilí, kdy vidí, jak jeden z rodičů týrá druhého. Hrůzu násilí zažívají v celé její zrudné podobě. Děti reagují na násilí mezi rodiči různými způsoby – některé děti jsou zamlklé, dezorientované a zmatené, jiné děti pláčou a křičí, jsou neklidné, bijí kolem sebe, ohroženého rodiče drží kolem krku, jiné děti se běží schovat, utéct před tím vším, jiné dítě se pokouší ohroženého rodiče chránit (v tomto případě pak hrozí riziko, že samo dítě bude zraněno), další děti se snaží po konfliktu ohroženého rodiče konejšit, objímají ho a projevují mu svoji lásku. **Děti nemají příliš možností, kam se obrátit na pomoc, jak se bránit.** Dle teorie sociálního učení je možné očekávat, že v případě, kdy se děti setkávají s násilím ve vlastní rodině, tak budou takový vzorec chování kopírovat ve svých vlastních vztazích. Násilí, kterému jsou děti svědky, způsobuje u dětí nadměrnou psychickou zátěž. Extrémně traumatizující pro děti je, pokud jsou svědky vraždy nebo pokusu o vraždu mezi rodiči. U dětí může dojít k tomu, že pak mají pocity viny, že nedokázaly vraždě zabránit a zavražděnému rodiči pomoci. Dítě neumí takovou situaci zpracovat – emočně ani rozumově, dále může být rozrušené, až úzkostné, může pociťovat ohrožení sebe sama nebo dokonce pocit viny za situaci, která se odehrává mezi rodiči. Dítě také může mít problémy se spánkem, může se objevit regrese, noční pomočování, dezorientace, dítě se může začít chovat agresivně vůči vrstevníkům nebo jiným osobám, může mít problém s hledáním kamarádů. „Údaje z průzkumu Vliv domácího násilí na děti, který byl publikován v roce 1994 ve Velké Británii (vydala jej organizace na pomoc dětem NCH Action for Children) uvádí, jak běžné jsou krátkodobé vlivy na děti:

⁴⁵ HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Vyd. 1. Překlad Abigail Kozlíková. Praha: Academia, 2002, s. 44.

- 91 % žen věří, že jejich děti byly krátkodobě poznamenány,
- 72 % říká, že děti byly vyděšené,
- 48 % říká, že se jejich děti uzavřely do sebe,
- 34 % říká, že se u jejich dětí objevily problémy s nočním pomočováním,
- 31 % říká, že děti začaly mít potíže ve škole.

Výzkum rovněž prokázal, že děti nenesou jen krátkodobé následky – trpí také dlouhodobými problémy:

- 86 % matek si myslí, že jejich děti byly dlouhodobě poznamenány,
- 33 % si myslí, že děti se začaly chovat násilně a agresivně a jsou hůře zvladatelné
- 29 % matek si myslí, že děti zůstaly rozmrzelé a zahořklé,
- 31 % říká, že jejich dětem chybí sebedůvěra
- 24 % si myslí, že jejich děti nedůvěřují lidem a obtížně budují vztahy.⁴⁶

Z pohledu toho, co může násilí mezi rodiči způsobit dětem do budoucna, je např. nemožnost navázání normálního partnerského vztahu, psychické či psychiatrické poruchy (onemocnění). Trauma z násilí mezi rodiči s časem ani nemizí, ani neoslabuje. Násilí destruuje bezpečí, které by mělo dítě v rodině pociťovat a ve kterém by našly klid a svoji vlastní identitu. **Násilí ničí představu a vzor toho, jak by se k sobě měli dospělí jedinci chovat.** Dítě může mít ambivalentní pocity vůči rodičům. Na straně jedné dítě nenávidí rodiče – agresora, za to, že druhému rodiči – oběti ubližuje, avšak na straně druhé toho samého rodiče – agresora miluje. Zároveň však skrze kladné city k rodiči – agresorovi může mít výčitky vůči rodiči – oběti. Někdy dítě nemusí zcela porozumět situaci, může mít nereálné naděje či obavy, jež působí na jejich emocionální vývoj. „Pokud je dítě vystaveno násilí vůči matce, pak je toto považováno za formu psychického týrání dítěte s možnými podstatnými následky. Matka, jež je sama obětí násilí, nemůže být dítěti dostatečně emočně k dispozici. Její jednání a chování jsou pro dítě nečitelné. V důsledku násilí je způsobilost být matkou snížena.“⁴⁷

⁴⁶ CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, s. 96-97.

⁴⁷ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 17 – 19.

Děti by měly vyrůstat v láskyplném prostředí, kde je bezpečno, a kde je mají rádi takové, jaké jsou. Násilí mezi rodiči představuje pro děti rizikovou situaci. Někdy je fyzické týrání dětí způsob, jakým agresor týrá svoji oběť. Ohrožující je situace, kdy agresor napadne oběť držící v náručí malé dítě, nebo kdy agresor po oběti hází předměty za přítomnosti dětí. V těchto případech hrozí, že dítě bude vážně zraněno.

Děti, stejně jako rodič – oběť, potřebují pomoc. Děti, na rozdíl od dospělých, nejsou často schopny formulovat své pocity a mohou odmítat mluvit o tom, co prožily. Často je trápí stud, strach z agresora a odplaty, mají obavu, že jim nikdo nebude věřit, mají vztek, cítí vinu a zároveň zmatek, osamělost, smutek, atd.

V okamžiku, kdy dojde k odchodu od násilného partnera, by mělo dostat dítě dostatečný prostor a čas na to, aby se za pomoci odborníků mohlo s prožitou situací vyrovnat, pochopit ji a poté si i postupně najít cestu k násilnému rodiči. Problém tkví v tom, že právě násilný rodič není v žádném případě schopen toto akceptovat. Neboť dítě pro něj představuje jakýsi nástroj, kterým může i nadále být v kontaktu s obětí, a mít tak nad ní moc a kontrolu. To, že se s násilným rodičem nechce být dítě v kontaktu a nechce se s ním stýkat, považuje násilný rodič za „dílo“ rodiče – oběti. O to vehementněji se pak násilný rodič dožaduje svých rodičovských práv, bohužel v mnoha případech i za přispění institucí, které mají dítě chránit. Někdy se může stát, že rodič – oběť má o své dítě takový strach, že nechce, aby se dítě s druhým rodičem stýkalo. Rodič – oběť chce pro své dítě bezpečí a tím pádem chce, aby styk dítěte s násilným rodičem byl pro dítě bezpečný a přijatelný. Jejich motivem však není v první řadě nenávisť, ale jen strach a obava o své vlastní dítě, které samo nemusí mít zájem, na základě toho, co prožilo jako svědek domácího násilí, být v kontaktu s násilným rodičem a stýkat se s ním.

4.2 Negativní důsledky svědectví domácího násilí na děti

Pokud se v původní rodině vyskytlo domácí či partnerské násilí, existuje vysoká pravděpodobnost, že dojde k rozvoji násilí v partnerském vztahu. A v důsledku toho, že dítě napodobuje chování rodičů a přejímá vzory jejich chování, a to i ty negativní a násilné. „Přenos násilných vzorců jednání do další generace, se nazývá, transgenerační přenos.“⁴⁸ **Takové dítě se pak v dospělosti buď samo stane pachatelem násilí nebo obětí.** V důsledcích násilí na dětech se vyskytují určité genderové rozdíly – chlapci, kteří

⁴⁸ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 67.

byli v dětství vystaveni násilí mezi rodiči, jsou ve svých vlastních vztazích více agresivní a mají problémy se zvládnutím vlastního chování, u dívek se pak objevují v dospělosti úzkost a deprese. U chlapců jsou pozorovány poruchy chování, znejistění v mužské roli, agrese vůči jiným osobám. Běžně jsou u dívek pozorovány potíže s vyměšováním, izolace, narušené sebepojetí, poruchy nálad, agrese namířená vůči vlastní osobě, identifikace s rolí oběti. Rovněž je velice pravděpodobné, že si dívka v dospělosti zvolí takového partnera, o kterém ví nebo tuší, že se k ní bude chovat násilně. Někdy se stane to, že pod vlivem násilí v rodině se chlapec nestane násilníkem, ale zařekne se, že nikdy nebude jako on a chová se zcela opačně. „Ukázalo se, že domácí násilí má negativnější dopad na dívky než na chlapce, zejména vzhledem k větší citlivosti dívek na interpersonální konflikty. Dívky jsou častěji přímo slovně napadány svými otci než chlapci.“⁴⁹ To může být dáno tím, že v případech, kdy je násilnou osobou muž, pak tento muž si dceru identifikuje s manželkou a agresi tak přenáší i na ni. **Násilné a agresivní chování mezi rodiči pak dítě přijímá jako normu. Neví, že násilí je nepřijatelné.** Vzhledem k tomu, že dítě jako svědek násilí mezi partnery, nemá fyzická zranění, je mnohdy násilí mezi partnery jako týrání dítěte přehlíženo. Nicméně psychické zranění má následky mnohem hlubší, závažnější a trvalejší. Dítě ztrácí pocit bezpečí a sounáležitosti, kterou by mu za normálních okolností poskytla rodina. Pro děti, které vyrůstaly v rodině, kde docházelo k násilí mezi rodiči, je typické, že věci nechávají zajít příliš daleko a včas nedokáží říci dost. V rodině, kde dochází k násilí mezi partnery, se dítě nenaučí vhodným sociálním dovednostem. Násilí je pak dítětem považováno za způsob řešení konfliktů a běžné komunikace. Přestože násilí mezi rodiči nahání dítěti strach, postupně jej přestávají vnímat jako něco negativního, vnímají jej jako běžnou normu. Malé dítě vztahuje spoustu věcí, které se dějí kolem něho, na sebe. „Když jsou ještě malé na to, aby dokázaly konfliktní situaci správně pochopit, považují samy sebe za příčinu rodičovských hádek, což může mít další závažné následky.“⁵⁰ Dítě je přesvědčeno o tom, že násilí, které se odehrává mezi mámou a tátou, je jeho vlastní vinou, např. kvůli tomu, že zlobilo, neuklidilo si svoje hračky, atd. Přece, kdyby nezlobilo, tak by určitě táta s mámou na sebe nekřičeli a táta by mámu neuhodil. Následky, které má na děti jejich svědectví domácího násilí, jsou podobné těm, které mají děti, jež se samy staly obětí násilí.

⁴⁹ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 92.

⁵⁰ ONKEN, Julia. *Jestliže mě miluješ: nejčastější pasti na vztahy a jak se jim vyhnout*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, s. 22.

„Vzhledem k trvalému pocitu ohrožení ze strany nepředvídatelného otce se s ním synové nemohou identifikovat a v důsledku toho ani převzít základní mužské postoje a vzorce chování. U synů násilnických otců může dojít buď k tomu, že se plně ztotožňují s ohroženou matkou a jejími ženskými postoji, nebo nedokážou ovládnout svoji vlastní agresivitu, kterou považují za znak mužnosti. Násilnický partner v roli manžela i otce selhává. Nemůže být dobrým identifikačním vzorem pro syna, ani dobrým obrazem mužské role v rodině pro dceru.“⁵¹ V zájmu dětí je, aby rodič, který je obětí domácího násilí, z takového vztahu co nejrychleji odešel. Teprve pak může takový rodič poskytnout dětem ochranu a bezpečí.

4.3 Pomoc a prevence

Při pomoci dětem v roli svědků domácího násilí je nejdůležitější umožnit jim srovnat se s násilím, které viděly a slyšely. Práce s dětmi může mít jak individuální, tak skupinovou podobu. **Dítě dostává možnost mluvit o tom, co vidělo, co se u něj doma odehrává, co cítí a prožívá, je ubezpečeno o tom, že to, co se u něj doma děje, není jeho vina a ono za to svým chováním nenese žádnou vinu.** Ten, kdo s dítětem pracuje, by si měl získat jeho důvěru. Dítěti by mělo být, s ohledem na jeho věk a rozumové schopnosti, vysvětleno, kam se může obrátit o pomoc, na jaké telefonní číslo má zavolat a kam má utéct v případě, že se doma děje něco akutního a ohrožujícího. Vhodné je dítěti vysvětlit, že není dobré se vměšovat do konfliktu mezi dospělými, či jednoho z rodičů chránit, neboť by jemu samotnému mohlo být ublíženo. Dítě by mělo být ubezpečeno, že je zcela v pořádku, když má rádo svého násilného rodiče. Je dobré zdůraznit, že konflikty by se měly řešit jinak, než násilím, tedy naprosto rozdílným způsobem než tím, který zná dítě z domova.

Včasná a kvalitní pomoc a péče o děti, které se staly svědky domácího násilí, pomůže k tomu, že budoucnost takových dětí bude co nejméně poznamenána tím, co v dětství zažily. Děti tak získají možnost vyrůst v sebevědomé jedince, pro které není násilí běžnou součástí jejich života. Z chlapců mohou vyrůst nenásilní muži a z dívek ženy, pro které nebude facka normou projevu láskyplného citu.

Bude to znít jako klišé, ale nejlepší ochranou před domácím násilím je prevence, a to na všech svých úrovních – primární, sekundární, terciární. „Při prevenci domácího

⁵¹ VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, s. 98.

násilí by se měl klást důraz na to, jak zastavit násilí a zabránit vzniku dalšího násilí a zároveň i zajistit bezpečnost a zdraví obětí a ohrožených osob. V rámci prevence netřeba zapomínat i na zvyšování povědomí veřejnosti a její vzdělávání.⁵² Primární prevence by měla probíhat v okamžiku, kdy v rodině ještě k žádnému násilí nedochází. V jejím rámci by mělo být vysvětleno, co je a co není násilí, jak má ve vztahu fungovat mužská a ženská role, jak se mají řešit konflikty ve vztahu a jak se zachovat v případě, kdy se násilí objeví. Sekundární prevence by měla fungovat v okamžiku, kdy se objeví sebemenší náznak toho, že dítě zažívá násilí mezi rodiči. Terciární prevence by pak měla řešit negativní důsledky domácího násilí mezi rodiči a zabránit tomu, aby k násilí i nadále docházelo. Informování a proškolení ohledně domácího násilí mezi rodiči, jeho znakům, příčinám i důsledkům by měli být ideálně všechny osoby, které přicházejí do styku s dětmi nejčastěji. Mezi takové patří učitelé, vychovatelé, lékaři, sociální pracovníci, instruktoři volnočasových aktivit. V podstatě i informovaná společnost, ve které se nacházejí lidé, kterým není lhostejné, co se děje v jejich okolí, může pomoci. A to tím, že kdokoliv z nás může poukázat na to, že se někomu děje něco zlého a dokáže mu podat pomocnou ruku. Přítomnost domácího násilí je možné odhalit pomocí těchto příznaků – somatické potíže (bolest hlavy, nevolnost, bolest břicha), únava, smutek, držení se zpět od kolektivu, nízké sebevědomí a sebehodnocení, roztěkanost, nesoustředěnost, agresivní chování zaměřené proti sobě samému, věcem nebo lidem, myšlenky na sebevraždu, pokus o sebevraždu, nadměrné požívání alkoholu, užívání drog, úzkost, útoky.

⁵² *Domáce násilie - nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007.* Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, s. 75.

5 REALITA

V této kapitole je možné nalézt nejen rozhovory s odborníky, kteří pracují s oběťmi domácího násilí, ale také rozhovory vedené přímo s oběťmi. Oboje slouží k dokreslení, doplnění a komparaci informací z předchozích čtyř kapitol. Pokud čtenáři leží na srdci otázky, u kterých má pocit, že na ně nenalezl odpovědi v předchozích kapitolách, pak je velká pravděpodobnost, že je nalezne právě v této kapitole.

Odborné knihy a vědecké práce přinášejí nepřehledné množství informací o problematice násilí v partnerských vztazích, domácím násilí, stalkingu atd. Avšak neméně důležité a podstatné jsou zkušenosti odborníků, kteří se stýkají přímo s oběťmi partnerského násilí a svým působením jim, pokud je jim to ze strany oběti dovoleno, zasahují do jejich životů, které jim mění. Ať už se podaří obětem partnerského násilí pomoci natolik, že opouštějí svého agresivního partnera nebo jim jen dodají odvalu a pomohou jim uvědomit si, že na problém nejsou oběti sami a mají možnost volby, jen se k ní musí rozhodnout. Jejich přínos je naprosto neodmyslitelný a mnohdy nedostatečně doceněný. Na druhé straně pak stojí oběti, jejichž chování je pro značnou část společnosti, a bohužel i pro jejich nejbližší, mnohdy nepochopitelné. Ten kdo nebyl na jejich místě, nikdy zcela neporozumí a nepochopí. Otevřené zpovědi obětí poskytují pohled do jejich mysli i duše. I když v sobě oběti najdou dostatek vnitřní síly a sebevědomí k tomu, aby se dokázali svěřit s tím, co prožívali, tak i přesto všechno si nechávají ještě některé informace sami v sobě uzamčené ve třinácté komnatě, do které nedovolí nikomu nahlédnout. Pro oběti samotné je svěření se takovou retrospektivou a zpětným pohledem na to, co všechno se jim událo a co už si nikdy nechtějí prožít.

5.1 Násilí v partnerských vztazích z pohledu odborníků

Dne 21. ledna 2013 proveden rozhovor s **Mgr. Janou Volnou**, vedoucí **Intervenčního centra Jihlava**, s adresou Pod Příkopem 934/4, Jihlava 1, 586 01.

Ot.: Jak vnímáte rozdíl mezi pojmy domácí a partnerské násilí?

Od.: Já to rozlišuji na domácí násilí a násilí mezi dospělými. U domácího násilí je buď jednoznačná anebo spíše jednoznačná role osoby násilné a osoby ohrožené. U násilí mezi

dospělými není jasně dané, kdo je násilník, kdo je agresor, kdo je ten submisivní. Jedná se o situace, kdy jednou útočí jeden, po druhé druhý.

Ot.: Takže vy ten pojem partnerské násilí nepoužíváte?

Od.: Ne, spíše uznávám termín násilí mezi dospělými.

Ot.: Jak se jedinec stane vašim klientem? Jak se dostane do kontaktu s vámi?

Od.: Dvěma způsoby. Buď tím, že Policie ČR vykáže osobu násilnou z bydlíště. Policie má ze zákona povinnost nám do 24 hodin oznámit, že provedla vykázaní. A IC má zase povinnost do 48 hodin kontaktovat osobu ohroženou. Druhý způsob, jak se občan může stát naším uživatelem, je ten, že se na nás osoba ohrožená obrátí přímo. Může na nás obdržet kontakt od některé z institucí nebo známého. Z institucí na nás odkazují nejčastěji oddělení sociálně právní ochrany dětí, sociální kurátoři, ale také samotná policie, občanské poradny a zdravotnická zařízení.

Ot.: Takže vy pracujete pouze s osobou ohroženou?

Od.: My můžeme pracovat pouze s osobou ohroženou. Pokud jsou v rodině, kde je domácí násilí, děti, zákon o sociálně právní ochraně dětí na ně nahlíží rovněž jako na osoby ohrožené. Pokud je jim víc než 16 let, nabízíme službu i jim.

Ot.: Na základě toho, co jsem se dočetla v dostupné literatuře, jsem přesvědčená o tom, že pokud ta osoba ohrožená nebude chtít, aby jí bylo pomoheno, tak je velice těžké jí pomoci. Navíc osoba ohrožená násilí popírá, nepřipouští, že se něco takového děje. Co si o tom myslíte.

Od.: Že jste přesvědčena správně.

Ot.: Jak působí domácí násilí na děti?

Od.: Domácí násilí má na děti fatální dopad. Minimálně si dítě přebírá vzor partnerského chování do svého dospělého života. Je třeba si uvědomit, že děti jsou sebestředné a mají tendenci všechno si vztahovat na sebe. To znamená, že mají pocit, že jsou důvodem násilí. Také se velmi často setkáváme s postoji rodičů, kdy po dítěti požadují, aby nějak násilí řešilo. A řešit ho mohou pouze dospělí. To vše způsobuje fakt, že děti mají pocit,

že selhávají. Ničí se jejich sebevědomí, jejich sebepojetí, jejich sebehodnocení. To představuje celoživotní dopad na kvalitu života.

Ot.: Můžete mi říct, kolik jste měli přibližně za loňský rok případů?

Od.: No to vám povím přesně. Měli jsme 229 osob v péči. Vykázání bylo 43.

Ot.: Stává se, že se k vám některá ohrožená osoba dostává opakovaně?

Od.: Ano. V případě opakovaná vykázání. Nebo se osoba, v jejíž domácnosti k vykázání nedošlo, rozhodne po určité době znovu domácí násilí řešit.

Ot.: V čem spatřujete ten největší problém, aby osoba ohrožená od osoby násilné odešla a odpoutala se od ní?

Od.: U domácího násilí jde o závislý vztah a závislost nezrušíte ze dne na den. To je jedna věc. Je tam závislost vztahová, ale také ekonomická a další. Někdy se stává, že osoba ohrožená po vykázání nechce násilný vztah ukončit, protože má s osobou násilnou společné dluhy a navíc v domácnosti má osoba násilná i místo podnikání. Dalším důvodem, pro který neodchází osoby ohrožené od násilných, je zastrašování, manipulace, vyhrožování. V některých případech vyhrožuje osoba násilná smrtí - svou, osoby ohrožené, ale i dětí. Lze tedy konstatovat, že elementárně je důvodem pokračujícího soužití závislost osoby ohrožené na osobě násilné a naopak. Na tuto závislost se nabaluje spousta dalších skutečností. Vztah tak přetrvává mnoho let, někdy celý život.

Ot.: Z toho počtu případů, co jste měli za loňský rok, jaká je přibližně procentuální úspěšnost, že se podaří osobě ohrožené od osoby násilné odejít?

Od.: To vám nepovím, protože my jsme služba dobrovolná, včetně toho, že nám uživatelé vůbec nejsou povinni sdělovat, jak se rozhodli svoji situaci řešit. Občas se ale stane, že někdo zprávu o své situaci dá. Například nám jedna uživatelka nedávno napsala e-mail. V něm nám píše, jak se její život ubírá, že se jí vede po opuštění násilného partnera dobře. Ale lidí, kteří se nám ozvou jen proto, aby nám řekli, že se jim vede dobře, případně, že se rozhodli s osobou násilnou zůstat, je velmi málo. Lze tedy říct, že téměř nemáme zpětnou vazbu.

Ot.: Sestavujete s osobou ohroženou nějaký bezpečnostní plán?

Od.: Ano. Je to jedna ze stěžejních technik naší práce. Faktem je, že málokterý uživatel chce vztah s osobou násilnou ukončit. Naším úkolem je v takovém případě pomoci eliminovat nebezpečí eskalace násilí. To znamená, že hledáme cesty, jak se nejlépe vyhnout konfliktům či zajistit únik do bezpečí v situaci ohrožení.

Ot.: Proč podle vás k tomu násilí dochází? Souvisí to s osobností toho násilníka?

Od.: To souvisí s osobností obou. Násilí je proces, který vzniká a pokračuje přičiněním obou. Základem násilného vztahu může být skutečnost, že každý z nás lidí slyší na určitou manipulaci, na určitý druh manipulace. Když máme tu smůlu, že najdeme protějšek, který přesně ví, jak s námi manipulovat a chce prostřednictvím manipulace nad námi získat moc a kontrolu, jsme velmi ohroženi. Hodně osob násilných argumentuje tím, že se dopouští násilí proto, že osobu ohroženou milují. Pokud na tuto manipulaci osoba ohrožená slyší, z násilného vztahu se jí těžce odchází. Manipulaci můžeme sledovat i při mobbingu na pracovišti - když je vedoucí nebo člen týmu těžký manipulátor, mnozí podřízení nebo kolegové ztrácí svou identitu a cítí se vůči manipulátorovi bezmocní.

Ot.: Vy se zabýváte stalkingem?

Od.: Ano, ale jenom expartnerským.

Ot.: Jak se díváte na stalking? Podle mého názoru je to ještě složitější než domácí násilí.

Od.: Složitější je v mnoha věcech. Největší rozdíl v domácím násilí a stalkingu je následující. Pokud máte doma násilníka nebo násilnici, tak víte, že když se násilník vrátí domů se špatnou náladou, jste ohroženi. Poznáte jeho rozlad např. podle toho, jak odemyká dveře, jak praští s klíčem apod. Můžete si zajišťovat své bezpečí. Mohlo by se říct, že přece jen, byť v malém procentu, máte věci pod kontrolou. Ale u stalkingu nikdy nevíte, co přijde. Kde je stalker, co chystá. Víte, zkušenosti ukazují, že ještě poměrně dost lidí, kteří profesně přicházejí s oběťmi i pachateli stalkingu do kontaktu, nemá dostatek zkušeností a nedovede si utrpení oběti představit. Vím, že někde byl buď státní zástupce nebo policejní vyšetřovatel, jehož dcera byla obětí stalkingu. Tento člověk vystupoval velmi rasantně na obranu oběti stalkingu. I zde platí, že nejcennější je vlastní prožitek - kdo hrůzy stalkingu nezažil ať sám, nebo z intenzivního kontaktu s obětí, mnohdy nebezpečí může podcenit. Přitom stalking dokáže totálně změnit i zničit kvalitu života.

Ot.: Nedávno jsem viděla někde vaše letáky s tematikou proti domácímu násilí s paní Hybnerovou a panem Rašilovem. To je pouze krajská nebo celorepubliková kampaň? Případně jaké další akce v rámci prevence provádíte?

Od.: To je krajská kampaň. Smyslem bylo zajistit informovanost o naší službě maximu potencionálních uživatelů. Paní Hybnerová i pan Rašilov do kampaně vstoupili bez nároku na odměnu. Natočili spoty do regionálních rádií, dali k dispozici své fotky na letáky a plakáty. Letáky byly rozeslány do kadeřnictví a kosmetických salónů v Kraji Vysočina, plakáty byly umístěny do místních i meziměstských autobusů, požádali jsme starosty všech obcí v Kraji Vysočina, aby plakáty umístili v informačních tabulích, plakáty byly umístěny v nemocnicích a podobně. Kampaň probíhala od 1. 5. 2012 do října 2012. Mezi preventivní akce patří přednášky na středních školách, které moje kolegyně provádí na různých středních školách, já jezdím debatovat se závislými do psychiatrické léčebny do Havlíčkova Brodu. Jezdíme s kolegyní psycholožkou do věznice ve Světlé nad Sázavou, tam besedujeme s odsouzenými. Pro širší veřejnost, třeba pro seniory, máme přednášky. Někdy se ozve nějaká organizace s žádostí o přednášku, jindy jsme aktivní my z IC.

Ot.: Co si myslíte o práci OSPOD na poli domácího násilí?

Od.: Pracovníci OSPOD mají pozici mnohem těžší než my. Na počátku rozhovoru jsme si povídaly o tom, že naše služba je dobrovolná - to znamená, že musíme respektovat rozhodnutí uživatele. Pokud se rozhodne v násilném vztahu pokračovat, my nemáme právo vyžadovat, ať činí jiné kroky. OSPOD má ze zákona povinnost pohlížet na děti, které žijí v prostředí domácího násilí, jako na děti ohrožené. Musí vyžadovat po rodičích, tedy aktérech domácího násilí, aby situaci řešil. Navíc slyší verze obou aktérů. Mohou být jedním z nich ovlivněni. Obecně ale platí, že jestliže se pracovníci OSPOD dostanou do kontaktu s ohroženou osobou, tak by jí měli dát na nás kontakt. IC je specializované pracoviště a může osobě ohrožené dát mnohem víc informací a podnětů k řešení její situace.

Ot.: Není tedy ta práce OSPOD trochu v rozporu s tou vaší prací? Myslím tím, že OSPOD může na osobu ohroženou apelovat, aby řešila svoji situaci a ona pak může pod tímto „tlakem“ s vámi spolupracovat, aniž by to vnitřně chtěla. Není to pak kontraproduktivní?

Od.: Každá nedobrovolná spolupráce je účinná méně než ta dobrovolná. V každém případě je ale návštěva uživatele u nás vždy příležitostí. Pro nás tou, že můžeme alespoň předat informace o možnostech, vyslechnout uživatele a dát mu emoční oporu. Pro uživatele je to šance získat informace a zvážit, co dál.

Ot.: Existuje i nějaká možnost pomoci pro osoby násilné?

Od.: Pomoc oběma aktérům domácího násilí - osobě ohrožené i násilné - je velmi žádoucí. Zkušenosti některých organizací, které s osobami násilnými pracují, jsou dobré. Kraj Vysočina byl přizván jako partner do projektu Spondei, o.p.s. Jedná se o brněnskou organizaci, která provozuje krizové centrum a intervenční centrum. Prostřednictvím zmíněného projektu bude osobám násilným nabízena pomoc odborníka. Projekt začíná nabízet pomoc od 1. 7. 2013. Ve světě je běžné, že se pracuje s oběma aktéry. Náš projekt bude přebírat praxi např. z Holandska.

Ot.: Myslíte si tedy, že by pak bylo teoreticky možné, aby OSPOD nařídil v rámci správního řízení násilné osobě využít poradenského zařízení, případně pomoci odborníka?

Od.: Ano. V § 13 a 14 novely zákona o OSPOD jsou tyto možnosti zakotveny.

Ot.: Já jsem četla nějakou zahraniční studii, kde se psalo o tom, že v mnohých případech domácího násilí se nejvíce osvědčilo, pokud bylo pracováno jak s osobou ohroženou, tak s osobou násilnou. Co si o tom myslíte vy?

Od.: Jsem o tom naprosto přesvědčena. Já jsem byla nedávno s kolegou z Německa a ten mi říkal, že tam je to naprosto standardní a že soudy pokud osoba násilná z partnerského násilí nebo z násilí mezi partnery, kde jsou děti, nejde do programu pro ty násilníky, tak mu jsou upřena rodičovská práva. Pokud program absolvuje a dojde ke změně jeho postoje k násilí, získává rodičovská práva zpět. Byla jsem překvapena, když mi říkal, že je to velmi účinné. Zároveň se ale musí pracovat i s osobou ohroženou.

Ot.: Co byste mi řekla k bezpečnostním plánům, které s osobami ohroženými sestavujete?

Od.: Bezpečnostní plány jsou spojením obecných věcí se specifickými. Obsahují v části obecné např. to, že je vhodné mít alespoň jedny dveře opatřeny funkčním zámekem s klíčem pro případ, že bude nutné se před násilnou osobou uzamknout. Specifická část je šita na míru konkrétním podmínkám uživatele.

Ot.: Děláte s klienty i individuální plány?

Od.: My jsme sociální služba, čili my musíme s uživateli zpracovat individuální plán. Často je bezpečnostní plán velkou součástí individuálního plánu.

Ot.: Co radíte ohroženým osobám, aby mohli co nejvíce uchránit své děti před následky domácího násilí?

Od.: No, my se hlavně musíme orientovat v tom, jaké má ta ohrožená osoba možnosti. Když bydlí na samotě, tak nebudeme radit, aby posílala děti k sousedům. Obecně lze říct, že osoby ohrožené jsou natolik zahlcené zajišťováním vlastního bezpečí, že při prvních konzultacích se na bezpečí dětí neptají. Při práci s uživateli mapujeme situaci dětí a uživatele seznamujeme s dopadem domácího násilí na děti a podporujeme je ve snaze děti od násilí ochránit. Musíme připomínat, že zajištění bezpečí osoby ohrožené a vyřešení domácího násilí není úkolem dětí.

Ot.: Souhlasíte s tím, že dle statistik je nejčastěji obětí domácího násilí žena?

Od.: Co se týče našich uživatelů, tak jsou to dle mého soudu v takových 85% ženy. Možná to není tím, že by žen bylo více obětí. Ženy jsou obecně obratnější v oblasti zajištění pomoci. Také se muži za domácí násilí na nich páchané více stydí. U mužů je to navíc tak, že mají daleko vyšší práh citlivosti. Čili to, co my ženy považujeme už za násilí, muži to ještě za násilí nepovažují. I to je asi jeden z důvodů, proč za námi muži méně chodí.

Ot.: Je nějaký rozdíl mezi tím, když je násilnou osobou muž a když je násilnou osobou žena?

Od.: Určitě ženy používají jiné zbraně, jiné manipulace než muži. Muži využívají kromě manipulací svoji fyzickou sílu, svoji fyzickou převahu.

Ot.: A v oblasti studu je to stejné nebo se muži stydí více?

Od.: Ať je osobou ohroženou žena nebo muž, vždy je jedním z dominantních pocitů stud. Stud z toho, že je napadán tím, kdo by ho měl chránit. To znamená stud ze špatného výběru partnera. Také může mít osoba ohrožená pocit, že si násilí zaslouží - i to je doprovázeno pocitem zahanbení. V naší společnosti je běžné, že pachatelé nebo ti, kteří by měli oběti chránit, hledají vinu u obětí. Může se stát, že učitel ve škole, vědomě nebo podvědomě bude obviňovat děcko, které je šikanováno, že si za to může a bude hledat

všechny argumenty, jenom aby nemusel nést zodpovědnost. Stejně tak ten šikanující. A to samé je i mezi partnery, nebo rodiči dětí. Nebo na pracovišti - jestliže je někdo obětí mobbingu, tak se dovídáte, že je špatný, protože kdyby nedělal určité věci nebo se choval jinak, k mobbingu by nedošlo. Taková obviňování za násilí se děje manipulací. A prostřednictvím manipulace u oběti sílí pocit viny. A zahanbení.

Ot.: Je možné již na počátku vztahu odhalit určité signály, které by nás měly upozornit na to, že se z našeho partnera vyklube agresor?

Od.: To víte, že ano. Otázkou však je, co budoucí osoba ohrožená považuje za priority. Zda mít partnera za každou cenu nebo mít kvalitní partnerský vztah. Občas se setkáváme s osobami ohroženými, které vyprávějí, že si vzaly muže i přes to, že věděly, že od něj předešla partnerka odešla z důvodu násilí. Lze s jistotou říct, že rizikovými projevy u partnera jsou kontrola osobních věcí, omezování, zakazování kontaktů s jinými lidmi, nadměrné požívání alkoholu, agresivní projevy vůči jiným lidem, manipulace formou vyhrožování sebevraždou a další. To všechno jsou zásadní rizikové faktory. Velmi často se však osobou ohroženou stávají lidé se závislou strukturou osobnosti. Takoví lidé mají pocit, že se potřebují nechat vést, nechat si organizovat život, obdivovat partnera. Rizikové projevy nechtějí vidět. Tím druhým pólem je narcistická osobnost, která potřebuje mít moc a nechat se obdivovat. Spojení takových osobností může být zdrojem násilí.

Ot.: Je tedy velmi pravděpodobné, že osoba, která měla zkušenost s násilným partnerem, si opět najde násilného partnera?

Od.: Pokud má závislou strukturu osobnosti, tak ano.

Ot.: Jak dlouho už pracujete s osobami ohroženými domácím násilím?

Od.: Já jsem od roku 1994 vedla 11 let azylový dům pro matky s dětmi, kde jsem často oběti domácího násilí přijímala k pobytu. Potom jsem necelé dva roky pracovala jako vedoucí jednoho oddělení sociálně právní ochrany dětí, kde jsem rovněž často řešila domácí násilí a sedmým rokem pracuji v intervenčním centru. Takže v podstatě od toho roku 1994. Celkem 19 let.

Ot.: Vidíte za tu dobu nějakou změnu k lepšímu v oblasti domácího násilí? Od.: Od r. 1990 vznikala především díky nestátním subjektům poradenská i pobytová zařízení - tedy

azylové domy pro oběti domácího násilí. Co vnímám jako velký posun, jsou legislativní změny v oblasti domácího násilí. V roce 2004 se stalo domácí násilí trestným činem, v r. 2006 byl přijat zákon, jímž se měnily některé zákony v oblasti ochrany proti domácímu násilí. Ten přinesl mimo jiné od 1. 1. 2007 institut vykazání od Policie ČR a vznik intervenčních center. Větší problém představovaly a představují předsudky některých zástupců orgánů činných v trestním řízení. Jak víme, předsudky vznikají z neznalosti. Neznalost problematiky domácího násilí vedla k tomu, že tito zástupci měli dojem, že oběť neodchází od pachatele proto, že jí násilí vyhovuje. Tak si mylně vysvětlovali fakt závislosti oběti na pachateli. Dalším problémem byla a je frustrace těchto policistů, soudců či státních zástupců. Mnohdy odvedou kus práce v dokazování domácího násilí a v závěrečné fázi trestního řízení oběť vezme své podání zpět. To je velmi frustrující. Tuto situaci mění pomalu častá setkávání orgánů činných v trestním řízení s kolegy z pomáhajících profesí, kteří jim vysvětlují dynamiku násilí a pomáhají jim více problematice porozumět. Vysvětlují mimo jiné, že pokud očekávají, že oběť okamžitě opustí partnera, je to stejně nereálné očekávání, jako chtít po alkoholikovi, aby přestal pít z hodiny na hodinu.

Ot.: Myslíte si, že vám nyní v souvislosti s amnestií přibude práce a budete mít více klientů?

Od.: Nevím, uvidíme.

Dne 24. ledna 2013 proveden rozhovor s **Mgr. Antonínem Křoustkem**, vedoucím poradny **Bílého kruhu bezpečí**, s adresou Žižkova 1683/13, 586 01 Jihlava.

Ot.: Jak vnímáte pojem partnerské násilí? Užíváte jej? Nebo používá spíše pojem domácí násilí?

Od.: Pojem domácí násilí je daleko výstižnější, protože ono to násilí nemusí být samozřejmě jenom mezi partnery. Partnerské násilí je spíše bráno jako podkapitola toho domácího násilí.

Ot.: Domníváte se, že je informovanost veřejnosti ohledně domácího násilí dostatečná?

Od.: Ještě stále není ta informovanost dostatečná, protože se setkáváme s tím, že ty oběti, klasické oběti, pro které jsou ty naše poradny určeny, tak ty jsou zcela neinformovány.

Když už někdo přijde, tak už je to někdo, kdo třeba až tak tu poradenskou činnost nepotřebuje tak jako skutečné oběti domácího násilí. Informovanost je nedostatečná, přestože se mnohé organizace, např. IC, snaží o co největší informovanost a osvětu. Důležité je také zamyslet se nad tím, proč ty oběti na to nereagují. Hlavní je ten stud u té oběti. V praxi se setkáváme s tím, že ta oběť trpí výčitkami, že si to zavinila sama, ona ta oběť přeci selhala, kdyby se chovala jinak, tak by přece k něčemu takovému nedošlo, chovala se špatně, tak se přeci nemůžu na nikoho obracet. Vždyť by z toho byla ostuda, rodiče by mi vynadali. Další důvod je typický zejména pro domácí násilí, kde jsou přítomny děti. Ta oběť se domnívá, že když to někde oznámí a přijede Policie ČR, tak ty děti tím budou traumatizovány. Ty oběti nechtějí slyšet to, co my neustále publikujeme, že to není pravda. Samozřejmě když přijede do rodiny Policie ČR, tak pro to dítě to sice je trauma, ale je to jednorázové trauma a už je věc řešena a potom se snažíme vysvětlovat, že je mnoho případů, kdy to dítě, které v tom vyrůstalo a dostalo se do těch patnácti, šestnácti let a ta oběť, jako rodič, třeba už to konečně řeší. To dítě jí pak většinou sděluje – vidíš, to, kdyby ses rozvedla, už když jsme byli malé děti, tak jsme to nemuseli zažívat a ty jsi nám nepomohla a nechala jsi nás v tom několik let se trápit. Ta oběť si to však neuvědomuje a v zájmu dětí ve vztahu zůstává. Ze svého pohledu se obětuje, ale je to medvědí služba, těm dětem tím jenom ublíží. Nehledě na to, že tím, že ty děti v tom nechává, tak pěstuje ten vzorec chování u nich. Děvčata i chlapci si pak myslí, že je normální, že je ženská ve vztahu mlácena.

Ot.: Vy jako organizace se také nějak snažíte o zvýšení té informovanosti?

Od.: Tady v naší regionální pobočce se teď hodně věnujeme besedám a mladým středoškolákům. Prostě začít s tou prevencí ještě než do toho spadnou, protože potom už je pozdě. Snažíme se tedy předcházet tomu, aby se stali oběťmi domácího násilí. Když takhle přijedeme někde na besedu a začneme, tak úplně vidíte v očích těch mladých slečen, jak si říkají – co nám to tady vykládá, to by si mohl ten můj zkusit na mě šáhnout. Ony si prostě nepřipouští, že by se jim mohlo něco takového stát. My se jim snažíme vysvětlit, že do toho mohou spadnout, aniž by věděly jak. Při popisu používáme pojem spirála smrti a ta nemá jen tři fáze. Má i předfázi, což je zamilovanost, když se ti dva jedinci milují, tak vidí všechno úžasné, růžové, skvělé, jenže např. ten partner, chlap, když vidí, že ta jeho ženská je lepší než on, jednak je hezká, organizačně schopná, vydělá víc peněz, řídí lépe auto i domácnost, tak normální chlap si řekne, to jsem si dobře vybral, jenže ten psychicky

nemocný, ten je také rád, ale řekne si, já to chci všechny tyto vlastnosti, aby ty sis uvědomila, že to je moje zásluha, takže až já ti dovolím, tak ty vyděláš hodně peněz, ale až já ti to dovolím. Jak se mu to podaří ji do toho dostat, že? Takže oni jsou zamilovaní, ale on už má v hlavě, že ji musí nějak zdeptat. Začíná první fáze, já tomu říkám vrčení nebo navrčení. A ten chlap začíná té své ženě říkat – tedy, tys ten guláš zase neuvařila dobře, to nestojí za nic, co s tím budeme dělat? Zamilovaná žena nechápe, že je to past od toho chlapa a říká si, tak asi dělám něco špatně, o to víc se snaží, přemýšlí o tom. A ten partner to vidí a je spokojen, ale pokračuje dál a přichází druhá fáze násilí a to už se vyostřuje a ten chlap řekne té své ženě, já jsem ti řekl, že děláš špatně ten guláš, nepůjdeš za tou kamarádkou na to kafe a jestli něco, tak dostaneš facku a teď on čeká co na to ta jeho žena. Ale vztah trvá dál a je tu další, třetí fáze. Ten chlap začne, já jsem to tak nemyslel a pojď za mnou ty moje pusinko. Dá jí kytičku a penízky a posílá ji na tu kávu s tou kamarádkou. No a ta spirála nebo také smyčka se stahuje a stahuje. Takže to není o selhání té ženy, je to ta manipulativní schopnost toho chlapa, té násilné osoby, že si ji dokáže takhle omotat kolem prstu a dokud si to ta ženská neuvědomí, tak prostě má výčitky. Takže těm obětem je pak třeba vysvětlit, že to není jejich chyba, že neselhali, ale že za tím stojí manipulativní chování ze strany té násilné osoby.

Ot.: Na co upozorňujete ty mladé dívky a chlapce, že si mají dát pozor, aby se z nich nestali oběti?

Od.: Ve vztahu je důležité přemýšlet nad tím, co a proč mi ten druhý partner říká. Pokud mi tedy něco vyčítá, tak potom přemýšlet nad tím, proč to dělá a jestli má pravdu, jestli mi to říká i ještě někdo další. Zjistit, jestli mě na to upozorňuje oprávněně nebo mě chce jen zdeptat. Protože až se oběť v násilném partnerském vztahu dostane až za bod zlomu, tak potom už je pozdě, pak už vidí chybu jen sama v sobě. Jako příklad uvádíme na našich besedách pokus s pejskem nebo s žábou. Znáte to?

Od.: Ne, to neznám. O tom jsem nikdy neslyšela.

Od.: Důležitý je bod zlomu. Nejprve působí ten partner na psychiku. Nadává a uráží. Tak ten ohrožený partner si to nenechá líbit a zavolá policii. Přijede policie a pokud je tam policista, který má mýtus, že každá ženská si zaslouží utáhnout řetěz, protože když ji pustíš, tak začne vyvádět, začne utrácet a být nevěrná, a tak dále. A takový policista se zeptá té ženy, co se jí stalo, ona mu řekne, že jí partner urážel a nadával jí. Policista

jí sdělí, že to je jen přestupek a mohou jít před komisi. Partner pak řekne, tak vidíš, pomohla sis? Nepomohla. Ale ještě pořád je to volání o pomoc. No a pak už přijde na řadu fyzické násilí. Ta žena se ještě brání. Opět zavolá policii. Policista zjistí, že má žena na obličej otisk po bití, tak jí doporučí, aby si zašla k lékaři, a tak dále. A v tom okamžiku se ta žena zlomí. Jen málo kdo pak dokáže pochopit, kam až se ta žena nebo ten muž může dostat, že nevolá o pomoc, nechá si to líbit a ještě vše bagatelizuje a minimalizuje. Proč to tak je? To vysvětlujeme na naučené bezmocnosti a stupňující se bolesti. Pokus, vezmete psa a zavřete ho do klece a klec má branku se západkou. Prvně tu západku odděláte a tomu psovi v té kleci dáte elektrický šok. Pes chytne elektrickou ránu, praskne do branky a uteče pryč. Psa uklidníte, zavřete ho tam znovu a západku mu zaděláte a dáte mu šok, on dostane opět elektrickou ránu, chce utéci, ale nejde to. Nemá kam. Ten pes to zkouší znovu a znovu. Psa tedy znovu chytnete, počkáte, než se uklidní. Odděláte západku a dáte mu elektrický šok. Co udělá ten pes? Zůstane ležet. Protože si pamatuje, že předtím dostal těch ran. Druhý příklad je se žábou. Žába a nádoba s vařící vodou. Hodíte žabu do vařící vody. Co udělá ta žába? Doskočí na dno, zkoncentruje síly a vyskočí. To je, jako když jste v té fázi zamilovanosti a jste ještě citlivá, tak kdyby na vás vztáhl ruku, tak utečete. Ale vezmete žabu a dáte ji do nádoby se studenou vodou a začnete pomalu pod tou vodou zatápět. Co udělá ta žába? Nechá se uvařit. Že se otepluje, asi to tak má být. To je jako před tím bodem zlomu, kdy ten partner vyčítá, je se vším nespokojený, facka padne. A ta ohrožená osoba si řekne, že to asi tak má být. Nepozná, že už to „vaří“! To je ten syndrom naučené bolesti.

Ot.: Co je tedy potom tím motivem či zlomem k tomu, že ta oběť vyhledá pomoc?

Od.: U typické oběti domácího násilí těch impulsů k tomu, aby volala oběť o pomoc příliš mnoho není. Ale jsou to samozřejmě hlavně děti. Když vidí, že ten násilný partner vztáhne ruku na dítě, tak to je konec.

Ot.: Proč v dnešní době, kdy existuje velká spousta institucí, které jsou schopny oběti domácího násilí pomoci a zajistit ji i bydlení, tak proč i přes to všechno si nechtějí oběti nechat pomoci a ve vztahu s násilníkem zůstávají?

Od.: Víte, ono to není tak jednoduché. Zejména ty oběti, které mají děti, tak chtějí těm dětem zanechat standard, na který jsou zvyklé, nechtějí je odtrhnout od kamarádů, měnit jim školu. Já si myslím, že je také problém někdy u těch institucí, které má oběť

k dispozici. Například, když se oběť setká s policistou, který trpí mýtem o tom, že je v pořádku, že má žena utažený řetěz nebo má ten policista spoustu práce. Tak potom je ta oběť sekundárně viktimizována a po této zkušenosti již o pomoc volat nebude. Ještě když se vrátíme k tomu, jak je těžké pro ty oběti odejít z toho vztahu. Tak my také neříkáme těm našim klientům, aby si sbalili a hned odešli. My jim neříkáme, pro vás by bylo nejlepší toto. My na základě toho, co nám ten klient řekne, tak mu předestřeme všechny možnosti a varianty, které vyplývají z té situace a toho jednání, od té, kdy setrvá a nic nedělá, až po tu, kdy volá policii. Ale kterou variantu si klient vybere, tak to je čistě jen na něm.

Ot.: Myslíte si, že vhodným řešením domácího násilí je práce jak s obětí, tak s násilníkem? Víte, že už to takto praktikují někde v zahraničí.

Od.: Samozřejmě by to bylo ideální, ale já si jen těžko dovedu představit, že by každá organizace byla schopná s tím násilným partnerem pracovat. Ti pracovníci, kteří by s nimi pracovali, by museli být na velmi vysoké úrovni odbornosti, aby se té násilné osobě zakousli do té jeho psychiky a poznali veškerou jeho logiku a myšlení. Je těžké pracovat s obětí, natož pak s násilníkem. U toho násilníka je vlastně porucha, tak by bylo potřeba i řešit to s psychiatrem. Prostě bez perfektně připraveného programu a perfektně připravených pracovníků by přineslo víc zla než užitku. Myslím si, že na to ještě nejsme dostatečně připraveni.

Ot.: Obrací se na vás i přátelé, rodina a příbuzní oběti?

Od.: Také. A to je velký problém. Protože jim musím vysvětlit, že bez toho, abych mluvil s tou obětí to nejde. Maximálně takhle mohu poskytnou všeobecné informace.

Ot.: Berete tuto svoji práci jako poslání?

Od.: Bez toho by to asi ani nešlo. Poslání – to snad až tak ne. Prostě člověk cítí, že je to potřeba, těm druhým lidem pomáhat. A pak když je nějaká pozitivní zpětná vazba, tak to zahřeje více než peníze.

Ot.: Vidíte nějaký posun a zlepšení v oblasti toho domácího násilí? Od.: Ano, vidím posun. Určitě v tom, že existuje institut vykazání. To si snad ani společnost nedokáže uvědomit, jak moc to pomohlo. Právě proto mě mrzí, že se tak často nevyužívá.

Ot.: Myslíte si, že vám v souvislosti s amnestií přibude klientů?

Od.: Nevím, to se teprve ukáže. Zatím jsme to nepocítili.

Ot.: Souhlasíte s tím, že muži jako oběti domácího násilí to mají horší než ženy?

Od.: Oba to mají těžké. Jen málokdo dokáže pochopit, proč ta oběť ve vztahu setrvává a nedokáže si mnohdy říct o pomoc a vyjít s takovou pravdou na světlo. Tu ženskou ještě polituje okolí, ale ten chlap. A teď to ještě musí jít oznámit na policii. To je ta sekundární viktimizace.

Ot.: Vypracováváte s oběťmi bezpečnostní plány?

Od.: Vypracováváme. Nejdůležitější je vycházet z dané situace a možností daného klienta a pak s ním vypracovat ten plán na míru.

5.2 Násilí v partnerských vztazích z pohledu obětí

Přes internet jsem se dostala do kontaktu s jednou ženou, matkou, říkejme jí třeba Edita, která je bohužel další z řady žen, které zakusily jaké to je žít s násilníkem. Edita je obětí partnerského násilí. Edita ale v sobě dokázala najít dostatek síly a sebevědomí a vztah s násilníkem dokázala ukončit a chránit před ním své děti. Než se tak ale stalo, uběhlo šest let jejího života, během kterých přišla o práci, o peníze, o veškerou důstojnost, o spoustu přátel,...

Editě jsem položila několik otázek, zde jsou její odpovědi.

Odpověď na nepochopitelnou otázku, *proč jsem s ním tak dlouho zůstávala* je, že jsem odešla, až byl strach o sebe a o děti větší, než strach z něj. Celou dobu jsem vlastně žila ve strachu a nejistotě. Nevěděla jsem, jak svůj život vyřešit. Napadalo mě buď zabít sebe, ale to jsem nedokázala, protože jsem tady nemohla nechat děti a nebo zabít ho, ale to jsem taky nedokázala, protože jsem měla strach, že by zabil on mě. A jednoho dne se mi v noci podařilo zdrhnout i s dětmi.

Jak dlouho jsi musela snášet násilí ze strany partnera? Byli jste manželé? A byl to otec Tvých dětí? Vztáhl ruku i na děti? Vyhrožoval Ti tím, že Ti děti zabije, či Tě o ně připraví?
S partnerem jsem byla 6 let, byli jsme manželé, je to otec mých dětí. Na děti ruku

nevztáhl – jeho chování k dětem se projevovalo zejména zákazy – nesměla jsem dítě dát do školky, do cvičení, zakazoval mi s dětmi návštěvy lékaře a používání dětí jako nástroje vydírání – dopisy pro mé rodiče, jak vyhodí jejich vnuky z domu, když nedostane peníze, neustálé nadávky, jak jsem nemožná a neumím se o děti starat. On se o ně nikdy nestaral a nikdy jim nic nekoupil. Vyhržoval a stále vyhržuje, že mě o děti připraví.

Co myslíš, že bylo příčinou agresivního chování ze strany partnera? Jaký druh násilí na Tebe uplatňoval – fyzické, psychické, sexuální, ekonomické, sociální? Byly děti přítomny násilí? Byla jsi na partnerovi závislá – myslím tím třeba ekonomicky? Svěřila ses někomu ze svého okolí či rodině s tím, co se u Vás doma odehrává? Setkala ses s domácím (partnerským) násilím v rodině? Příčina agresivního chování – myslím si, že on je násilník a magor odjakživa, že mu dělá dobře, když někomu může ubližovat. Už v mládí se prý bavil tím, že vraždil zvířata, potom se pral po hospodách, v práci se pokusil znásilnit kolegyni, celkově se věnuje kriminální činnosti – podvody, pašování. Násilí bylo hlavně psychické, ekonomické, sociální. Fyzické a sexuální méně. Fyzickým násilím hlavně vyhrožoval, co se sexuálního násilí týká, jednalo se hlavně o ponižování v této oblasti. Děti přítomny byly. Závislá jsem na něm byla hlavně psychicky, ekonomickou závislost a hlavně moji ekonomickou neschopnost mi spíš vnutil. V době, kdy jsem s ním žila, jsem se částečně svěřila své rodině a několika dobrým přátelům, pomoc jsem našla u rodiny. S domácím násilím v rodině jsem se setkala, bylo mi cca 12 – 15 let, bylo ze strany otce k celému zbytku rodiny (tehdy byl často pod vlivem alkoholu, potom přestal).

Pozorovala jsi negativní následky násilí u dětí? Negativní následky – odešla jsem, když mělo starší dítě 3,5 roku, chová se v něčem podobně – začne na mě třeba křičet za to můžeš ty, je to tvoje vina, když se jí něco nepovede, nechce mě respektovat, mívá noční můry, kdy křičí, táto ne, děti jsou strašně hlučné.

U jedné odbornice jsem se setkala s názorem, že za násilí mezi partnery mohou vždy oba – oběť i násilník, co si o tom myslíš? Nemyslím si, že by oběť mohla za násilí. Názor, že se třeba měla bránit není pravda – zkusila jsem to. Když jsem s ním zkusila jen trochu argumentovat, násilí se okamžitě znásobilo. Takže si myslím, že kdybych se mu zkusila vzepřít, zabil by mě. Potvrzuje se mi to i po odchodu, kdy jsem se rozhodla proti němu jít pomocí policie a soudu – napadá mě neustále přes tyto instituce. Objektivně jsem

mu nedávala žádný důvod pro násilí, naopak jsem mu vždy vyšla vstříc a snažila se chyby hledat u sebe. Milovala jsem ho a celou dobu jsem doufala, že to přestane.

Zde je pro dokreslení Editin příběh.

Její vztah byl zpočátku jako pohádka. Potkala pohledného a úspěšného muže, který ji hned okouzлил. Po pár měsících se k němu Edita nastěhovala. Po absolvování VŠ si hned našla práci a vše bylo naprosto dokonalé. Po nějaké době jí partner začal ale tzv. nasazovat brouka do hlavy ohledně její práce, neboť chtěl, aby šla pracovat k němu do jeho firmy za skvělých podmínek. Edita podlehla, ve své práci dala výpověď a šla pracovat ke svému partnerovi, ale realita byla naprosto odlišná od toho, co jí sliboval. Po nějaké době však její partner vše ukončil a vyhodil ji jak z práce, tak z domu. Avšak nedal jí pokoj a neustále ji pronásledoval. Když si pak našla nového partnera, tak jí vyhrožoval, že ho zabije a zničí celou její rodinu. Nakonec ji začal odprošovat a slibovat, sypal si popel na hlavu a žádal novou šanci. Edita po nějaké době odpustila a uvěřila jeho slibům. Pak byla svatba a krátce po ní první těhotenství. Jeho reakce - jsi kurva. Běž na potrat, stejně to není moje. Edita se rozhodla, že si dítě nechá a že po jeho narození a potvrzení otcovství skrze test DNA bude zase vše v pořádku. Editu partner zmanipuloval skrze tvrzení, že je ta špatná a on má ve všem pravdu. Ona mu uvěřila. Editě se narodila krásná holčička. Ani po potvrzení otcovství se její partner nezačal chovat jako otec. Všechno platila Edita ze svých peněz. Nakonec po roce na rodičovské dovolené se vrátila do práce. Běhání mezi prací, dítětem a domácností bylo velmi náročné. Partner s ničím a v ničem nepomáhal, jen měl neustále výhrady k tomu, že doma není dokonale uklizeno a navařeno. Za svoji snahu sklízela Edita jen nadávky a ponížení. Partner Editě vyhrožoval, že dům prodal a ona se musí vystěhovat. Byla to však lež. Nakonec jí dovolil zůstat, ale za podmínky, že přestane pracovat, zůstane v domácnosti a přestane se stýkat s rodiči. Po té začalo období „líbánek“ a šťastné rodinky. Edita byla podruhé těhotná. Narodil se jí syn. Avšak stejně jako u dcery, ani o syna nejevil partner zájem. Edita opět financovala vše ze svých peněz a skromných úspor, od partnera neviděla ani korunu a ještě si od něj vysloužila označení „socka“. Partner Editu psychicky týral, vše co udělala, bylo špatně – špatně nakoupila, vyprala, uvařila. Pokud mu bylo špatně, pak za to mohla Edita. Dokonce byl přesvědčen o tom, že se jej pokusila otrávit. Takto Edita popisuje, jak to u nich vypadalo: „Honil mě i s dětmi po zahradě se sekerou v ruce, utíkala jsem se schovat do domu. Jeho výpady začínaly tím, že mě srazil k zemi a já se rychle utíkala schovat do jiné místnosti. Zamknul si garáž a já už jsem tam nesměla,

protože prý našel škrábanec na autě. Nesměla jsem vybírat schránku, protože prý mu schovávám dopisy. Zamknul si jeden pokoj, protože si tam dal věci, do kterých mi nic není.“ Když se Edita ptala svého partnera proč a co má udělat, tak jí odpovídal: „Pro mě je důležitá rodina, já dělám všechno pro rodinu, ty neděláš nic. Ke všem se chovám dobře, ale k tobě ne, protože ty si to nezasloužíš. A neotravuj, ty hnusná tlamo.“ Edita proklínala celý svět, jen svého partnera ne. Svého partnera považovala Edita za dokonalého, samu sebe obviňovala ze selhání, z toho, že nedokázala vytvořit rodinu. Stále se snažila, aby se to změnilo a byli šťastnou rodinou. Pak už to Edita nemohla vydržet. Bála se o svůj život, nemohla v noci spát a třepala se hrůzou. Jednoho dne se obrátila na svoje rodiče a přátele a s jejich pomocí se od svého partnera odstěhovala. Dnes to vidí takto: „Kdybych věděla, jak to bude snadné, udělala bych to už dávno a nenechala trápit sebe ani děti, ale strach z toho, co udělá, mi bránil. Tu noc jsem se po dlouhé době konečně vyspala, byli jsme v bezpečí. Rodiče mě hodně podpořili, nechali nás u nich bydlet a pomohli mi i se zařízením vlastního bydlení.“ Avšak Edita narazila na sociální pracovníci, která se jí vysmála, a soud, který nezajímají podrobnosti. Přesto Edita bojuje – podala žádost o rozvod a na manžela za jeho násilné chování trestní oznámení.

Druhá žena (Gita), která se také stala obětí partnerského (domácího) násilí se o svém životě rozpovídala sama....

„Před 5 lety jsem poznala chlapa, byl mi sympatický a imponoval mi svou rozhodností a tím, že se s ničím „nepáral“. Zdál se mi i celkem dobře zajištěný, tedy na moje tehdejší poměry. Sama jsem žila poměrně krátce v Praze, kam jsem se přestěhovala za práci a měla jsem tu dost drahý podnájem jednoho pokoje v bytě s dalšími lidmi. On mi tehdy nabídnul, že se můžu přestěhovat k němu do bytu kousek za Prahu, sliboval hory i s horákama a já jsem neměla důvod mu to nevěřit. Měl vlastní auto, byt v levném ale velmi slušném podnájmu, celkem slušnou práci. Po pár týdnech jsem tedy k němu odešla. Vše probíhalo normálně, až na pár detailů. Například nepovažoval za důležité mě seznámit se svými přáteli, takže jsem si často připadala sama (přeci jen jsem byla v úplně cizím prostředí, nikoho jsem neznala a on mi ani neukázal město, neporadil kde co je, musela jsem se o vše postarat sama a tím víc jsem se vážala na něj). Když jsem se ho zeptala na nějaké detaily z jeho života, na jeho bývalé vztahy a podobně, nikdy neodpověděl anebo mi řekl, že jeho bývalá byla hrozná (např. že neuklízela, o nic se nestarala a tak). Snažila jsem se tedy vše

přizpůsobit jeho spokojenosti. Asi po roce našeho vztahu jsme začali uvažovat o založení rodiny. Občas nějaká hádka byla, ale to mi nepřišlo nenormální, hádky jsou asi všude. To, že mi vyčítá i nesmysly, mi vůbec nedocházelo. Následující rok jsme řešili početí, které se nedařilo, až jsem nakonec musela podstoupit umělé oplodnění. Celou dobu jsem žila v domnění, jak moc se na potomka těší, protože už mu tehdy bylo 30 a všichni kolem měli děti a zdálo se mi, že čím víc po děťátku toužil, tím víc mi bude oporou. Před narozením dcerky jsme se dokonce ještě vzali a já měla pocit, že je vše v nejlepším pořádku. Jenže opak byl pravdou. Po narození dcerky se vše zlomilo, porod byl komplikovaný, malá šla akutním císařem a tatínek nás jezdil do porodnice navštěvovat jen z povinnosti. Po návratu domů jsem se ocitla v kruté realitě, doma neuklizeno, malá plačtivá a jeho reakce byla „Zvládají to všechny, tak koukej uklidit a uvařit!“ Zanedlouho potom jsem ze stresu přestala kojit, manžel si totiž splnil sen a začal se živit jako řidič kamionu a já byla většinu času na vše sama (před narozením malé si dokonce pořídil psa, o kterého jsem se samozřejmě musela starat také). Jediné, co ho zajímalo, byl pořádek doma, aby měl uvařeno, aby byl spokojený i v sexu a aby malá nebrečela, když je on náhodou doma... čím víc jsem všechno najednou nezvládala podle jeho zvyšujících se nároků, tím horší vše bylo. Nadávky, řev, urážky, ponižování a samozřejmě přišlo i finanční omezení. Jak jsem psala, že se mi zdál dobře zajištěný, najednou jsem zjistila kolik má dluhů (a já naivka jsem mu některé pomohla splatit, aby si mohl pořídít další...). Takže já ze svého rodičáku platila půjčku, kterou jsem si kvůli němu vzala (prý mi to pomůže splácet), nakupovala jsem a ještě jsem poslouchala, jak jsem úplně blbá a neschopná vyjít s penězi. O nějaké pomoci s malou nebo v domácnosti jsem si mohla nechat jen zdát. Navíc čím dál tím častěji trávil víkendy „u kamarádů“ a na internetových seznamkách a já jsem časem zjistila, že mě podváděl a ve všem mi lhal. Nadávky a agresivita se stupňovala tím víc, čím víc jsem se snažila se proti tomu vzepřít. Nakonec i pár facek padlo... Poslední rok jsem se upínala k odchodu od něj, což v mé situaci a malým dítětem nebylo vůbec jednoduché a navíc jsem si stále čas od času říkala, že to přeci není tak hrozné. On si mě tak moc k sobě připoutal, tak moc mě zmanipuloval, že jsem úplně ztratila nadhled. Nakonec jsem se domluvila s mojí maminkou, že se k ní odstěhujeme, podala jsem návrh na rozvod, což když manžel zjistil, byla ohromná scéna. To bylo před Vánocemi. Na svátky jsme ještě byly s dcerkou u něj a před pár dny mě kvůli naprosté hlouposti definitivně vyhodil z bytu. Jak jsem zjistila, asi to nebylo kvůli mě, ale proto, aby si tam mohl nastěhovat jeho novou přítelkyni... takže momentálně čekám na rozvod (za pár dní máme stání u soudu, nakonec

jsme se na všem dohodli a malou mám už svěřenou v péči), žiju u mojí maminky v Praze a snažím se pomalou opět postavit na vlastní nohy...“

Pro doplnění jsem jí ještě položila několik otázek.

Jak dlouho jsi musela snášet násilí ze strany partnera? Násilí ze strany manžela jsem snášela přibližně dva roky, tedy to psychické. To bylo v době, kdy se narodila dcerka. Fyzické přišlo na řadu asi po roce, když malé byl rok a začalo to nejdřív házením věcí (první, čím hodil, naštěstí ne po mně, byla kancelářská židle, která mu stála u počítačového stolu, hodil s ní přes celý pokoj a přiznám se, že ani nevím, co bylo tím spouštěčem). Přibližně měsíc na to mě poprvé praštil, mířil na hlavu, ale uhnula jsem, takže ta rána nebyla tak velká. Poslední jeho útok byl v listopadu loňského roku, kdy se dozvěděl o tom, že jsem podala návrh na rozvod, to na mě zaútočil jak slovně, tak fyzicky. Násilí tedy probíhalo necelé dva roky (to fyzické rok).

Vztáhl ruku i na malou nebo ji nějak ublížil? Vyhržoval Ti tím, že Ti malou zabije, či Tě o ni připraví? Na malou nikdy ruku nevztáhnul ani jí nijak neublížil, ovšem říkal jí o mě nehezké věci, jako například „Tvoje maminka je kráva“ a podobně. Bohužel předpokládám, že v tom bude pokračovat i nadále, i přesto že jsem ho několikrát upozorňovala, že to nemá dělat... Často mi vyhržoval, že mě o malou připraví, že se postará, aby zůstala u něj a já si klidně můžu táhnout a podobně. Že jí zabije, to naštěstí nikdy, ale třeba že mě zlomí vaz, že mě zabije, to ano...

Co myslíš, že bylo příčinou agresivního chování ze strany partnera? Příčinu jeho násilí odhalit neumím. Víím, že dokážu svým způsobem provokovat, jsem dost výbušná a nenechám si jen tak něco líbit, takže jsem si vědoma, že kdybych měla mírnější povahu, asi by se to nedělo. Ale já nejsem ten typ ženy, která si ve všem nechá poroučet, takže s manželem to asi byla srážka dvou osobností. Na druhou stranu jeho chování musí mít nějaké hlubší kořeny a násilně se projevoval už ve svých dřívějších vztazích (jak jsem se později dozvěděla). Takže tam bych to připisovala několika faktorům: jeho otec je poměrně dominantní a rázný (takže zděděná povaha). Manžel vyrůstal v rozvrácené rodině a to tak, že když byl malý, rodiče se rozvedli a oba si našli nové partnery, se kterými měli následně i děti. Žili ve stejném městě, pár set metrů od sebe a co jsem tak pochopila, on využíval obě strany a pravděpodobně neměl dost pevný režim a dostatečně

důslednou výchovu. A v neposlední řadě má určitě vliv i dospívání v partě grázlíků, což samozřejmě souvisí s nedůslednou výchovou...

Byla malá přítomna násilí? Dcerka (Eliška) byla přítomna všemu, co se u nás dělo, takže i tomu násilí. Zpočátku reagovala vystrašeně, brečela, ale později jakoby to brala jako normální, až mě to samotnou zaskočilo...

Byla jsi na partnerovi závislá? Na partnerovi jsem byla závislá především finančně. Před porodem jsem pracovala v jedné nadnárodní společnosti v oblasti telekomunikace a vedlo se mi tam celkem dobře (nastoupila jsem tam až v době našeho vztahu a musím přiznat, že se to manželovi nejdřív nelíbilo, chtěl mě mít hlavně doma). Plat jsem měla v průměru 20 tisíc měsíčně a byla jsem naprosto soběstačná. Po nástupu na mateřskou/rodičovskou jsem tedy o toto přišla, i když jsem do jistého okamžiku věřila manželovi, který mi tvrdil, že veškeré placení převezme a že to spolu zvládneme. Z počátku jsem žila z naspořených peněz, ale po čase i ty došly a já na něm byla naprosto závislá a o každou stokorunu jsem se musela doslova doprošovat. Nebylo výjimkou ani vydírání, že když nebude sex, nedá mi peníze. A pravděpodobně jsem na něm byla závislá i psychicky, jelikož mi často říkal, že bez něj bych byla úplná nula, troska a podobně a ačkoliv vím, že to tak není, občas jsem tomu pocitu podlehla.

Svěřila ses někomu ze svého okolí či rodině s tím, co se u Vás doma odehrává? Svěřila jsem se nejprve sousedce, která sice bydlela několik pater nad námi, ale něco už tušila. Pak jsem něco řekla i kamarádce, ale nejvíce mi asi pomohla sousedka od vedle. Bydlela přímo vedle nás, máme stejně staré holčičky, ale začaly jsme se bavit až před půl rokem (začalo to na dětském hřišti, kam dříve nechodila kvůli jejímu zdravotnímu stavu, je velmi těžce nemocná). Nejdříve jsem jí o tom nechtěla říkat, ale zdi jsou tenké, takže ona už stejně věděla, že se něco děje. Hrozně mě podpořila a navíc jsem s ní byla i domluvená, že kdyby se cokoliv dělo, dala bych jí znamení, aby volala policii (naštěstí jsem to nikdy nemusela využít). Moje rodina něco tušila, něco málo jsem jim i řekla, ale v poslední době jsem se hodně svěřovala svojí mamince a babičce, i když bych spíš řekla, že to tak nějak samo vyplouvalo na povrch. V listopadu, když bylo zle kvůli tomu rozvodu, jsem dokonce i mamince volala o radu a o pomoc a tehdy jsem jí poprvé i řekla, že jsem od manžela dostala i facku, do té doby jsem se jí to bála říct.

Věděla jsi, kde hledat pomoc a využila jsi ji? Abych se přiznala, sama ani nevím, kde jsem poprvé hledala nějakou pomoc. Myslím, že to tenkrát bylo tady na emiminu, mám takový pocit, že jsem se tu tenkrát potřebovala anonymně vypsát a ani mě nenapadlo, že popisují domácí násilí. Tehdy mě tu jedna uživatelka odkázala na centrum Rosa, kam jsem se obrátila a od loňského ledna jsem tam asi půl roku měsíc co měsíc dojížděla.

Setkala ses s domácím (partnerským) násilím v rodině? U nás v rodině domácí násilí nebylo, ale můj táta byl těžký alkoholik, což celou rodinu poznamenalo. Moje maminka je neskutečně silný člověk a vydržela s tátou celých 18 let. Jak jsem se dozvěděla nedávno, bylo to hlavně kvůli mě a sestře. Takže u nás doma probíhaly hádky, táta byl často zpitý pod obraz, a když teď tak nad tím přemýšlím, možná i nějaké drobné násilí probíhalo (jestli se nepletu, jednou v opilosti po mamce snad hodil nůž, ale maminka se nás toho snažila ušetřit a vždy nás alespoň zavírala do pokoje a pouštěla nám televizi, abychom to neslyšely, takže jsem to nikdy moc nevnímala). On byl dobrý člověk, jen bohužel hodně pil a ani léčení mu nepomohlo. Umřel, když mi bylo 20 (zrovna tehle měsíc to je už 7 let od jeho úmrtí). A jeho alkoholové období bylo myslím od mého raného dětství, stupňovalo se to někdy kolem mých 8–10 let a v pubertě jsem se snažila být co nejvíc pryč. A pokud bych to tedy brala jako domácí násilí, pak negativní následky to ve mě způsobilo tak, že jsem v 18 odešla z domova a dodnes nesnáším opilé lidi... jinak negativní následky násilí u dětí jsem nikdy moc nepozorovala, nesledovala jsem to a ani jsem nad tím nikdy nepřemýšlela, nepřipadalo mi, že by se mě nebo někoho v okolí mohlo toto téma týkat.

Pozorovala jsi negativní následky násilí u dětí? Na Elišku to doufám ještě vliv nemělo, byla hodně maličká a doufám, že se u ní nějaké sklony k násilí neprojeví později (i když měla období, kdy mě jakoby ze srandy mlátila a nepřestávala ani když jsem jí upozornila, že mě to bolí, ale myslím si, že to dělá více dětí, že zkoušejí, co si ten rodič nechá líbit).

U jedné odbornice jsem se setkala s názorem, že za násilí mezi partnery mohou vždy oba – oběť i násilník, co si o tom myslíš? Myslím si, že to nikdy není vina jen jednoho. Vždy na vzniklé situaci mají podíl oba. A tebou popsané vyjádření té odbornice bych chápala spíš tak, že oběť je vina tím, že si takové chování nechá líbit. V mém případě bych dodala, že mám svou vinu i v tom, že jsem se snažila občas postavit proti manželovi, hlavně

názorově, jak už jsem napsala. Že kdybych se mu ve všem podřídila a byla ta submisivní, možná by k násilí nedošlo, nebo alespoň ne tak rychle.

Milovala jsi partnera i v době násilí? A zda jsem ho milovala? Já už ani nevím. Asi jsem ho milovala, ze začátku určitě, jinak bych s ním nebyla, ale všechny mé city pohřbily ty jeho nevěry, lži a samozřejmě i to chování. Takže by se dalo říct, že po narození Elišky moje city pomalu chladly, a i když jsem si pořád čas od času říkala, že mi na něm stále záleží, bez ohledu na okolnosti, láska už to asi nebyla...

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUM

Záměrem teoretické části bylo seznámit s násilím v partnerských vztazích. Objasnit jeho podoby, formy, příčiny, následky. Odhalit povahu a charakter obou aktérů, formu pomoci a možnost prevence. Vyzvednout zákony a možnosti, které má oběť k tomu, aby dokázala ukončit své trápení ve vztahu s násilnou osobou. Objasňuje příčiny toho, proč mnohdy oběti neodchází po prvním varovném příznaku či první face, ať už v podobě fyzického ataku či psychického ublížení. V pozadí nenechává ani nepřímé svědky násilí – děti. Ukazuje, jak moc je pro ně žít v atmosféře násilí deformující a poznamenávající jejich celý život. V rámci výzkumu pak je snaha teoretické údaje konfrontovat se získanými údaji od respondentů. Jejich odpovědi vypovídají o tom, jak jsou informováni ohledně partnerského násilí, jak nad danou problematikou přemýšlejí a zdali by dokázali oběti případně pomoci poskytnutím správné informace nebo tím, že by jí podali pomocnou ruku v podobě určitého činu.

6.1 Cíl výzkumu

Cílem praktické části mé diplomové práce je zjistit zkušenosti, názory a postoje uživatelů internetu, kteří aktivně internet užívají a využívají sociální sítě, ohledně problematiky domácího násilí. Tuto skupinu respondentů jsem si zvolila z toho důvodu, že předpokládám, že lidé, jež běžně užívají internet jsou více informováni nežli ostatní jedinci. Sami si informace vyhledávají, pomocí sociálních sítí komunikují. Mnohdy internetové stránky a sociální sítě nabízejí různé odkazy, uživatelé tak častěji mohou narazit například i na kampaně proti domácímu násilí a také na skutečné příběhy zaznamenané na informačních portálech.

6.2 Hypotézy

H1 Osoby starší 15 let mají dobré povědomí o tom, co je to násilí v partnerských vztazích.

H2 Za oběti násilí v partnerských vztazích jsou nejčastěji považovány ženy.

H3 Za typického násilníka v partnerských vztazích je považován muž.

H4 Mezi nejčastější důvody násilí v partnerských vztazích patří alkohol.

H5 Více znalostí o násilí v partnerských vztazích mají jedinci s vyšším vzděláním.

6.3 Metodika výzkumu

Pro zpracování praktické části mé diplomové práce jsem se rozhodla pro využití kvantitativního výzkumu a použití dotazníku jako výzkumné metody.

Zkoumaný soubor

Celkový počet respondentů je 265, z toho 213 žen a 52 mužů. Věkově je to průřez celou společností, zastoupeny jsou tři generace, od nezletilých až po lidi v důchodovém věku. Nejvíce zastoupenou skupinou je věková hranice 21 – 40 let. Je to tím, že lidé v tomto věkovém rozpětí nejvíce využívají internet a sociální sítě.

Diagnostický nástroj

Ještě před samotným výzkumem jsem provedla v rámci přípravy menší předvýzkum, abych zjistila, zda jsou otázky vhodně a jasně položené. V rámci tohoto předvýzkumu jsem oslovila 5 jedinců v okruhu mých přátel. Díky tomu, jsem zjistila, že právě u jedné otázky byly špatně nastaveny odpovědi a u další otázky jsem byla nucena upravit její znění, aby byla lépe srozumitelná.

Dotazník je postaven tak, že respondenti jsou na začátku seznámeni s tím, k čemu bude sloužit vyplnění dotazníku, také jakého tématu se dotazování týká a hlavně poděkování za čas, který respondenti stráví nad jeho vyplňováním.

Dotazník obsahuje celkem 17 otázek, z toho první čtyři otázky slouží ke zjištění faktických údajů o respondentovi jako je pohlaví, věk, vzdělání, bydliště. U těchto čtyř otázek vybírá respondent z možností, ale odpovědí je pouze jedna odpověď. Ostatní otázky v dotazníku pak zjišťují názory, povědomí, postoje a zkušenosti respondentů s domácím násilím. V dotazníku se vyskytují jak uzavřené otázky, které převažují, tak i 3 otevřené otázky, které umožňují respondentovi se přesněji vyjádřit.

6.4 Realizace výzkumu

Postup sběru dat

Respondenty v rámci mého výzkumu jsou aktivní uživatelé internetu a v rámci jeho možností pak sociálních sítí jako je facebook a twitter. Snažila jsem se, aby záběr respondentů, co se věku týče, byl co nejširší a tím i nejpodobnější společnosti. Dotazník, který jsem vypracovala, byl umístěn na internet a odkaz na něj jsem naposílala

co největšímu počtu uživatelů sociálních sítí. Byla jsem velmi mile překvapena tím, že jen málo jedinců odmítlo dotazník vyplnit. Celkem jsem tedy získala 265 respondentů.

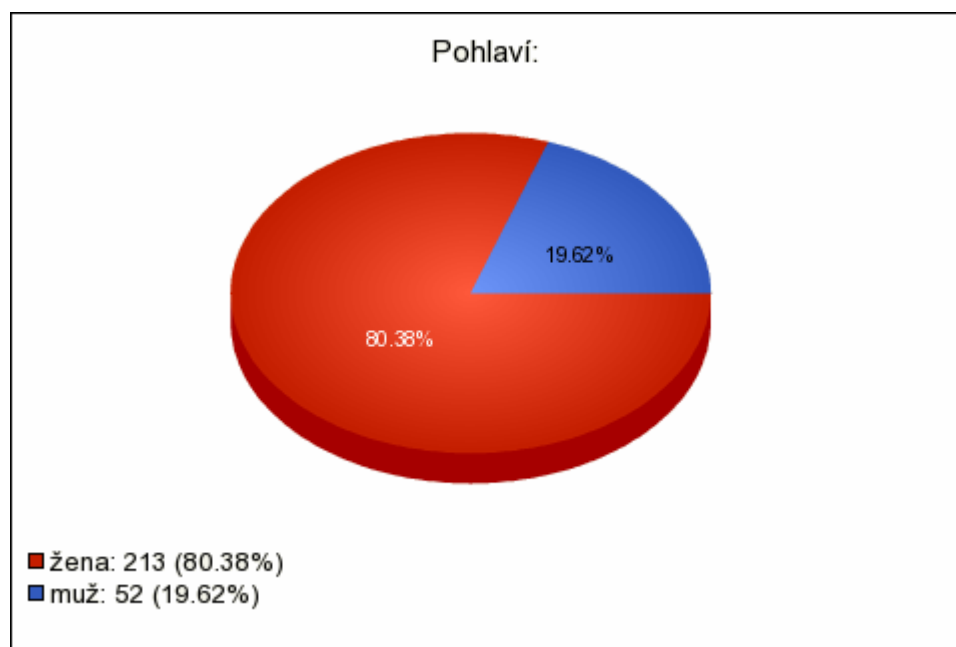
Zpracování dat

Z vyplněných dotazníků jsem získala velmi důležité informace, které jsem zpracovala chronologicky podle odpovědí. Ke každé odpovědi byla zpracována tabulka s počtem odpovědí a jejich procentuálním vyjádřením a také byl zpracován graf. Toto se týká odpovědí na otázky č. 1 až 9 a dále u otázek č. 11 až 15. U otázky č. 10 byly získané odpovědi seřazeny od nejčastější po nejméně častou. U otázky č. 16 a č. 17 to bylo obdobné. Poté jsem data získaná z dotazníků zpracovala znovu a to tak, abych mohla potvrdit či vyvrátit hypotézy, které jsem si před začátkem výzkumu stanovila.

1. Pohlaví:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
žena	213	80.38%
muž	52	19.62%

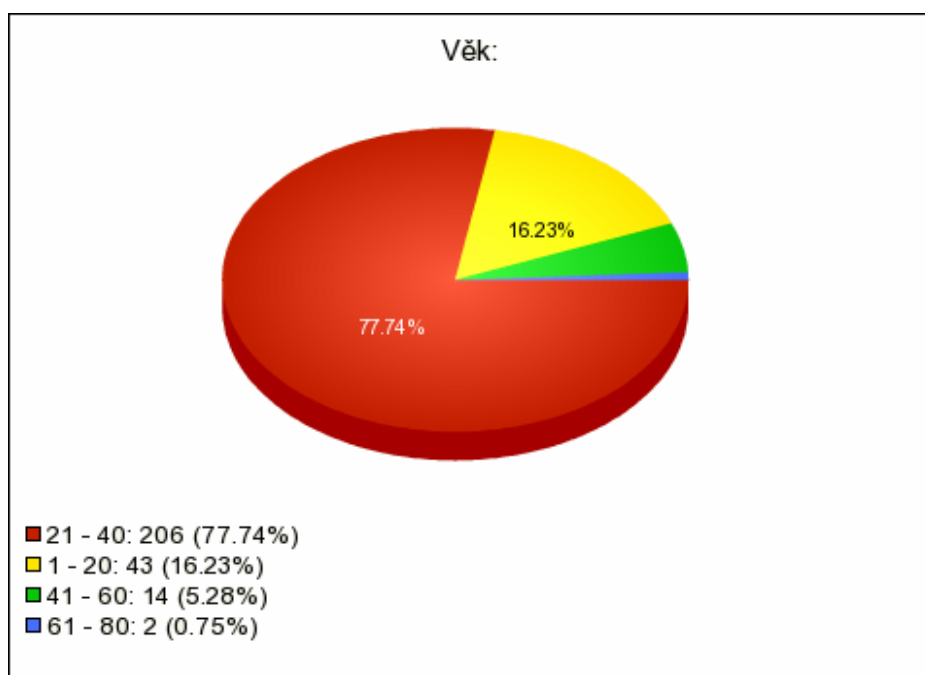

Ačkoliv byla snaha, aby v rámci respondentů bylo mužské pohlaví zastoupeno alespoň ze třetiny, tak toho nebylo dosaženo, neboť muži nejsou ochotni tak jako ženy účastnit se jakýchkoliv výzkumů, obzvláště pokud se to týká citlivých či osobnějších témat, kterého se právě moje diplomová práce týká.

2. Věk:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
21 - 40	206	77.74%
1 - 20	43	16.23%
41 - 60	14	5.28%
61 - 80	2	0.75%

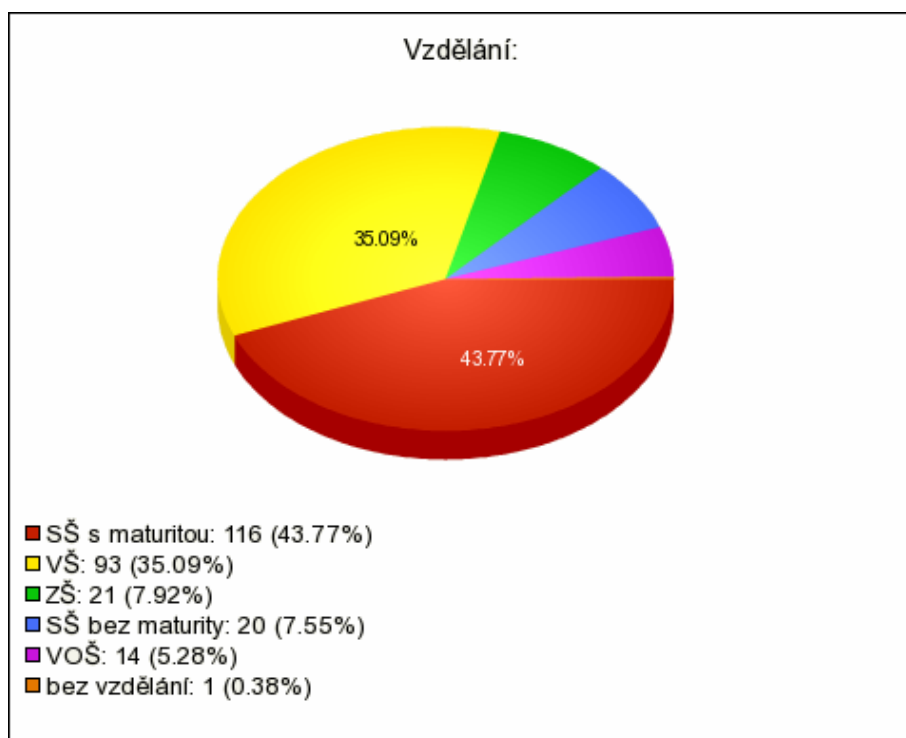

Věkové rozložení respondentů odpovídá jejich schopnostem užívat internet a být na sociálních sítích, proto je nejvíce zastoupena právě skupina ve věku 21 – 40 let. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou respondentů je ta v rámci věkového rozpětí 1 – 20, zde je označení této věkové skupiny značně zavádějící, neboť respondenti byli skutečně ve věkovém rozpětí 15 – 20. Osoba mladší 15 let se tohoto výzkumu neúčastnila. Nejméně zastoupenou skupinou je ta s věkovým rozpětím 61 – 80 let. To byli pouze respondenti 2, toto je spíše ojedinělé, neboť lidé v této věkové skupině se na sociálních sítích spíše vůbec nevyskytují.

3. Vzdělání:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
SŠ s maturitou	116	43.77%
VŠ	93	35.09%
ZŠ	21	7.92%
SŠ bez maturity	20	7.55%
VOŠ	14	5.28%
bez vzdělání	1	0.38%

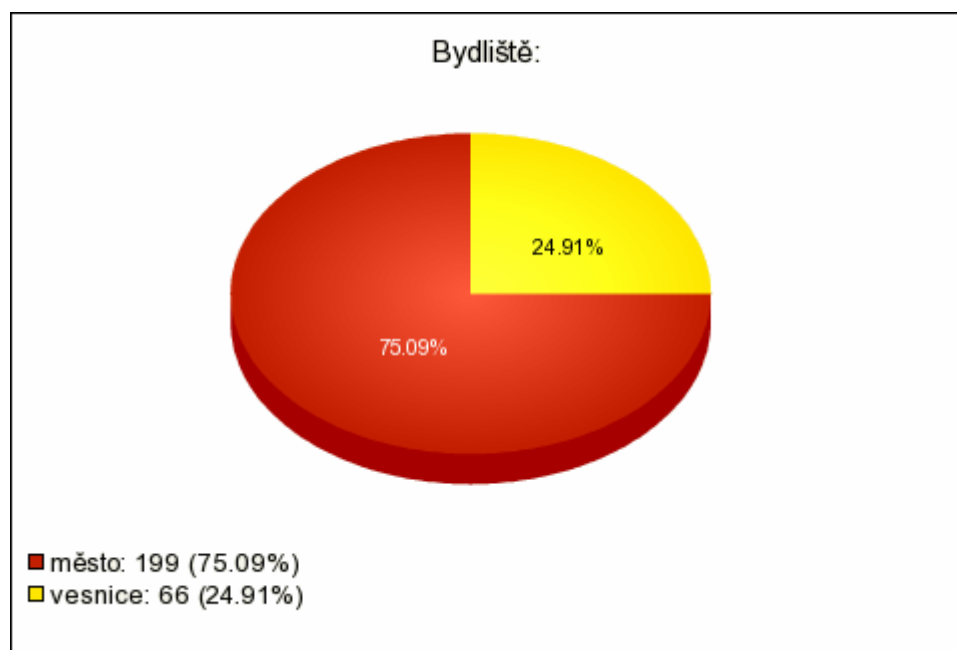

Ohledně vzdělání byla nejpočetnější skupinou respondentů ta se vzděláním středoškolským s maturitou. Následovali je respondenti s vysokoškolským vzděláním. Pouze v jednom případě byl respondent zcela bez vzdělání. Počet respondentů se vzděláním středoškolským bez maturity a základním vzděláním byl téměř totožný.

4. Bydliště:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
město	199	75.09%
vesnice	66	24.91%

U této otázky týkající se bydliště jednoznačně převažují respondenti (téměř $\frac{3}{4}$), jež bydlí ve městě.

5. Které následujících tvrzení podle Vás nejpřesněji vystihuje pojem domácí násilí:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc.	262	98.87%
Bití dítěte na zadek za to, že zlobí svoje rodiče nebo potrestání domácím vězením za špatnou známku ve škole	3	1.13%

V dotazníku byly uvedeny celkem čtyři nabízené odpovědi, avšak další dvě respondenti vůbec nevolili. Byly to tyto odpovědi: „*Bitka mezi dospělými bratry doprovázená urážkami a sprostými nadávkami, kdy dojde ke zranění jednoho z nich. Napadený je následně odvezen do nemocnice.*“ a „*Facka, kterou ušetří muž své manželce za to, že ji přistihne doma s milencem.*“

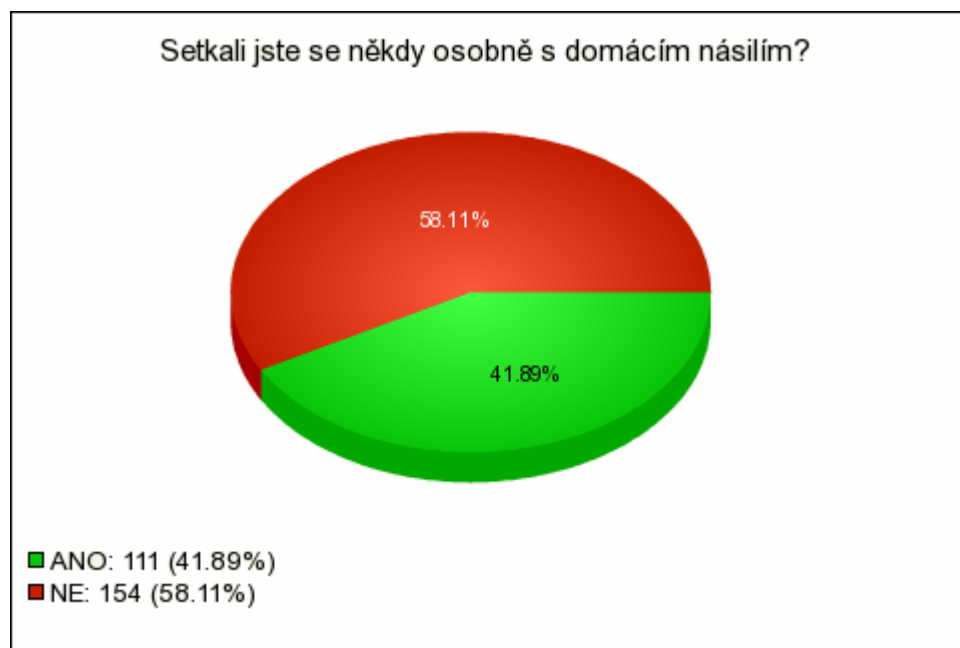

V této otázce bylo dáno respondentům na výběr z popisu čtyř situací, kdy měli respondenti jednu z možností označit jako tu, jež nejlépe vystihuje definici domácího násilí. Až na tři výjimky všichni zvolili odpověď první. Pouze tři respondenti zvolili odpověď druhou. Ostatní odpovědi nebyly respondenty vůbec zvoleny.

6. Setkali jste se někdy osobně s domácím násilím?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky (ANO → otázka č. 7, NE → otázka č. 9).

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
NE	154	58.11%
ANO	111	41.89%

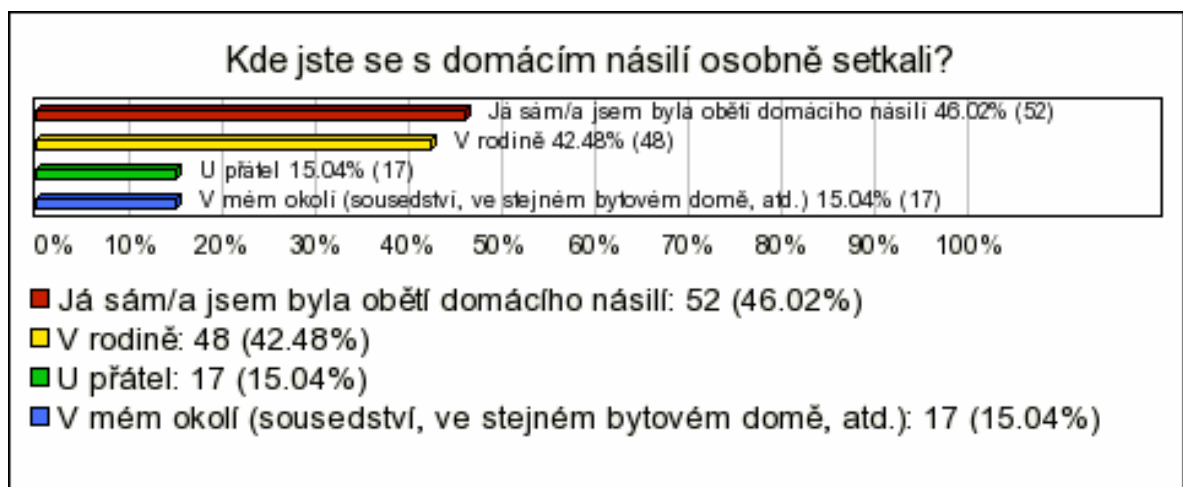

V této zásadní otázce se měli respondenti vyjádřit, zdali se někdy osobně setkali s domácím násilím. Většina respondentů odpověděla, že ne. Avšak rozdíl mezi odpovědí ano a ne byl pouze cca. 16%.

7. Kde jste se s domácím násilím osobně setkali?

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Já sám/a jsem byla obětí domácího násilí	52	46.02%
V rodině	48	42.48%
U přátel	17	15.04%
V mém okolí (sousedství, ve stejném bytovém domě, atd.)	17	15.04%

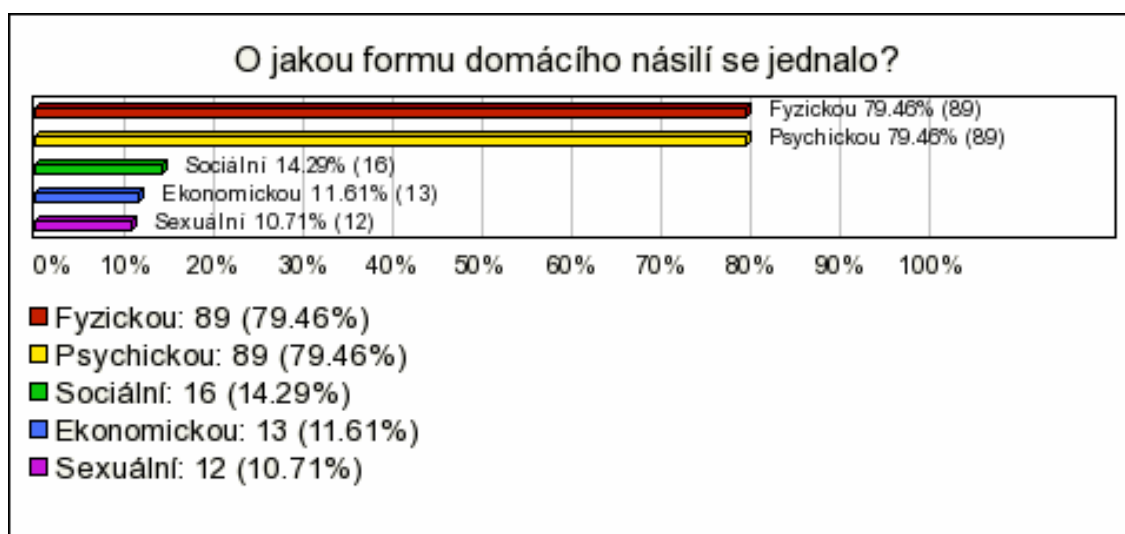

Na tuto otázku odpovídali pouze ti respondenti, jež v předchozí otázce (otázce č. 6) odpověděli ANO. Zde se měli vyjádřit, kde se s domácím násilím osobně setkali. Respondenti mohli zvolit více možností. Nejvíce respondentů odpovědělo, že se sami stali obětí domácího násilí, druhou nejčastěji zvolenou odpovědí bylo, že v rodině. Stejně množství respondentů zvolilo odpověď, že se s domácím násilím setkali u přátel a ve svém okolí.

8. O jakou formu domácího násilí se jednalo?

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Fyzickou	89	79.46%
Psychickou	89	79.46%
Sociální	16	14.29%
Ekonomickou	13	11.61%
Sexuální	12	10.71%

Na tuto otázku, stejně jako na tu předchozí, odpovídali pouze ti respondenti, jež odpověděli v otázce číslo 6 - ANO. Tato otázka zjišťuje, s jakou formou násilí se respondenti setkali. Stejně jako u předchozí otázky měli možnost zvolit více odpovědí. Stejný počet respondentů zvolil jak odpověď fyzické, tak odpověď psychické násilí. Zároveň toto byla nejčastější odpověď. Výrazně menší počet respondentů volil další možnosti odpovědí – sociální, ekonomická a sexuální forma.

9. Kdo se podle Vás může stát obětí domácího násilí?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Kdokoliv	234	88.3%
Žena	23	8.68%
Muž	5	1.89%
Dítě	3	1.13%

Tato otázka slouží ke zjištění názoru respondentů na to, kdo se může stát obětí domácího násilí. Respondenti nejčastěji, v 88,3%, zvolili odpověď poslední – kdokoliv. Odpověď senior nezvolil ani jeden respondent.

10. Napište, kdo je podle Vás nejčastěji pachatelem domácího násilí?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Muži	164	55.78%
Manžel (myšleno muž)	25	8.50%
Žena/ženy	16	5.44%
Partner	16	5.44%
Člověk s psychickými problémy	10	3.40%
Kdokoliv	9	3.06%
Rodiče, rodič	6	2.04%
Alkoholik	6	2.04%
Psychicky nevyrovnaný člověk	5	1.70%
Ubožák	5	1.70%
Otec	4	1.36%
Dospělá osoba	3	1.02%
Egoista	3	1.02%
Dítě, děti	3	1.02%
Jedinec s nízkým sebevědomím	3	1.02%
Sociálně slabí jedinci	3	1.02%
Nevzdělání, nezaměstnaní, členové menšin	3	1.02%
Nevlastní otec, otčím	2	0.68%
Partnerka	2	0.68%

Senior	2	0.68%
Člen rodiny	2	0.68%
Agresivní osoba	1	0.34%
Zlý člověk	1	0.34%

Tato otázka byla otevřená a respondenti zde mohli sdělit svůj názor na to, kdo je podle nich nejčastěji pachatelem domácího násilí. Nejčastěji, ve více než 55%, byla odpověď muž. Druhou nejčastější odpovědí bylo manžel (myšleno jako muž). Třetí nejčastější odpovědí bylo, že pachatelem domácího násilí je žena a partner. Další odpovědi nejsou tak časté, ale jsou velmi zajímavé.

11. Co je podle Vás nejčastější příčinou výskytu domácího násilí

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Povahové rysy agresora	130	49.06%
Závislost (na alkoholu, drogách, automatech, apod.)	56	21.13%
Cokoliv	54	20.38%
Stresová situace (ztráta zaměstnání, úmrtí v rodině, nemoc, apod.)	12	4.53%
Psychické onemocnění	10	3.77%
Nevím	3	1.13%

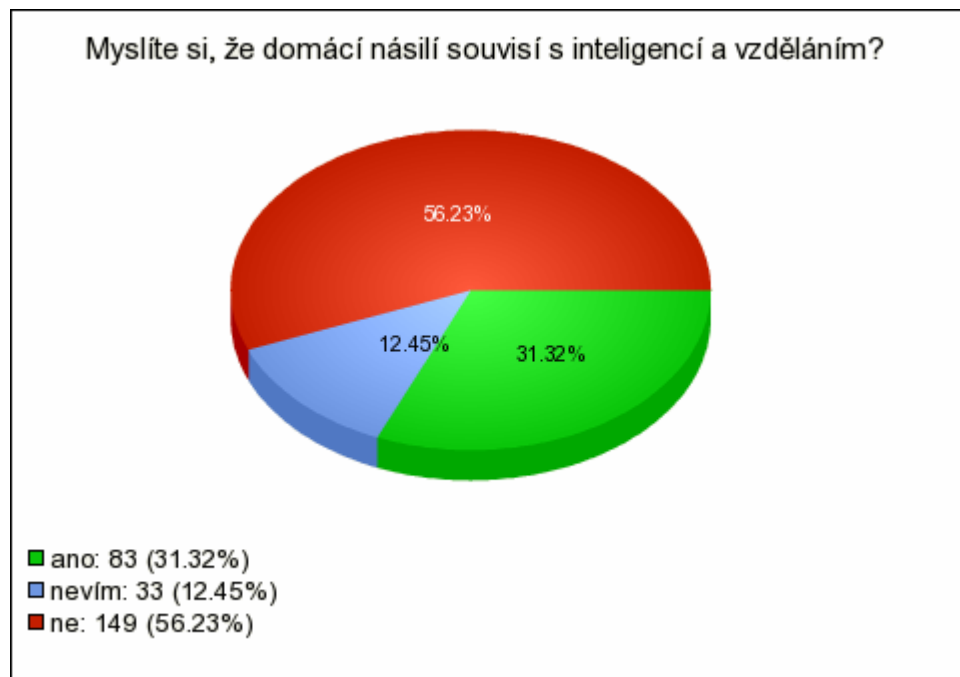

V této otázce měli respondenti odpovědět na otázku, co považují za nejčastější příčinu domácího násilí. Nejčastěji zvolenou odpovědí jsou povahové rysy agresora. Na druhém místě závislosti, které jsou těsně následovány odpovědí – cokoliv. Jen ve třech případech nedokázal respondent na tuto otázku odpovědět.

12. Myslíte si, že domácí násilí souvisí s inteligencí a vzděláním?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano”, „nevím” a „ne”.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
ne	149	56.23%
ano	83	31.32%
nevím	33	12.45%

Tato otázka zjišťovala, zdali si respondenti myslí, že výskyt domácího násilí souvisí se vzděláním a inteligencí. Jednoznačně odpovídali respondenti, že ne. Dostí významný počet respondentů se nedokázal rozhodnout a zvolil raději odpověď, že neví. Odpověď ano pak byla zvolena téměř v 32% případů.

13. V jaké sociální vrstvě se, podle Vás, domácí násilí vyskytuje nejčastěji?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Nejnižší vrstva	137	51.7%
Střední vrstva	120	45.28%
Nejvyšší vrstva	8	3.02%

Zde se měli respondenti vyjádřit k tomu, v jaké společenské vrstvě se domácí násilí vyskytuje nejčastěji. Nejvíce respondentů zvolilo odpověď, že v nejnižší vrstvě, avšak jen o málo nižší počet respondentů odpověděl, že ve střední vrstvě. Jen 8 respondentů odpovědělo, že v nejvyšší vrstvě.

14. Přibývá podle Vás každý rok případů domácího násilí?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano”, „nevím” a „ne”.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
ano	166	62.64%
nevím	91	34.34%
ne	8	3.02%

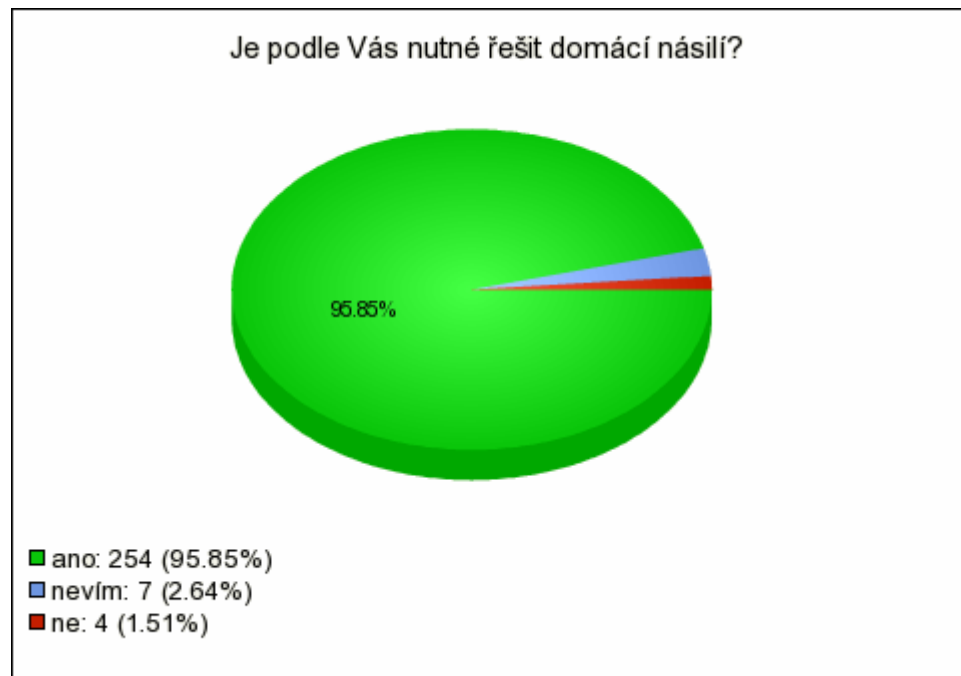

V této otázce se měli respondenti vyjádřit k tomu, zdali přibývá případů domácího násilí. Více než 62% uvedlo, že ANO. Jen 3% respondentů odpověděla, že NE. Za významný považují počet odpovědí NEVÍM, neboť tuto odpověď zvolilo 34% respondentů.

15. Je podle Vás nutné řešit domácí násilí?

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano”, „nevím” a „ne”.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
ano	254	95.85%
nevím	7	2.64%
ne	4	1.51%

V této otázce se měli respondenti vyjádřit k tomu, zdali je podle nich nutné řešit domácí násilí. Převážná většina respondentů – téměř 96% odpověděla, že ANO. Jen 1,5% respondentů odpověděla, že NE. Jen 2,6% respondentů se nedokázalo vyjádřit.

16. Napište, jak podle Vás vypadá typická oběť domácího násilí.

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

Osoba/člověk s určitými vlastnostmi (*bez určení pohlaví*) – tato odpověď byla uvedena celkem 143x

Žena – tato odpověď byla uvedena celkem 83x

Nevím, nedokážu zodpovědět – tato odpověď byla uvedena celkem 16x

Nelze typizovat, nelze obecně popsat – tato odpověď byla uvedena celkem 6x

Jakkoliv – tato odpověď byla uvedena celkem 6x

Dítě – tato odpověď byla uvedena celkem 5x

Normálně – tato odpověď byla uvedena celkem 4x

Muž – tato odpověď byla uvedena celkem 1x

V případě, že respondenti uvedli, že typická oběť je žena, pak jí připisovali tyto vlastnosti: Bezmocná. Mající strach ze svého partnera/manžela. Se sklonek k alkoholismu. Hubená žena bez zaměstnání, která je závislá na svém manželovi a je "poutána" doma kvůli dětem. S modřinami. Žena, která je finančně závislá na muži a muž toho následně využívá. A nebo to může být žena která je "tzv. životem nevýrazná"... Obyčejná žena kolem 30-ti let, středoškolské vzdělání, především v období těhotenství nebo na mateřské dovolené. Plachá, vystresovaná, bez nálady, smutná. Plně závislá finančně i sociálně na agresorovi, vystresovaná, uzavřená, psychicky poškozená, někdy i fyzicky zmlácená, ale bez vůle to řešit. Psychicky a fyzicky slabá žena. Slabá žena neschopná vzdorovat násilnickému muži. Nevidí chybu na partnerovi, který ji týrá, ale sama si to dává za vinu, že je to všechno její vina. Submisivní žena, která si toto chování z různých důvodů nechá líbit (především kvůli dětem - nechce rozbít rodinu atd.). Přespříliš důvěřivá a s nízkým sebevědomím, ale nemusí to být pravidlo - viz spisovatelka Monyová, úspěšná sebevědomá žena, která doplatila na agresora v rodině. Žena s dětmi, slabá sociální vrstva, slabá povaha, nehodna si prosadit názor, málo odvážná se vzepřít. 25 - 50 let, matka dvou a více dětí, nezaměstnaná nebo se špatně ohodnocenou pracovní pozicí, často psychicky labilní. Má doma velice žárlivého muže nebo alkoholika či narkomana vždy to začíná fackou a pak bohužel třeba až otřes mozku atd. a někdy i smrtí. S nízkým sebevědomím

a žádným pudem sebezáchovy. Se špatnými zkušenostmi se vztahy, která má strach být sama, proto je ochotná žít i několik let s agresorem a trpět jeho ponižování, urážky či fyzické napadání. V domácnosti, má cca 2 děti, je bez vlastních prostředků- čili závislá na partnerovi živiteli. Žijící v trvale nestabilní rodině (často ve svazku vychovávající děti různých partnerů). Nejistá, zakřiknutá, spíše vyhublá. Žena se může bát chodit ven na veřejnost, je uzavřená, moc se nestýká s lidmi, výrazně se změní, ale všem okolo tvrdí, že se nic neděje, taktéž mohou být patrné stopy po fyzickém násilí na těle.

V případě, že respondenti uvedli, že typická oběť je člověk/osoba, pak jí připisovali tyto vlastnosti: Apatická, odevzdaná, neschopna se bránit. Bez energie. Submisivní. Vše si nechá líbit. Závislá na tom násilném partnerovi/partnerce. S psychickými problémy. Bojí se, ustrašená, málo komunikativní. Podléhající. Uzavřený, málomluvný. Mnohdy dělají vše proto, aby nikdo nic nezjistil. Psychicky labilní, s nízkou sebedůvěrou, s patrnými stopami fyzického násilí. S nízkým (narušeným) sebevědomím, neschopný se bránit, příliš ochotný odpouštět. Bojící se projevit vlastní názor, nestojí si za svým rozhodnutím a bojí se komunikovat s okolím, je závislí ekonomicky nebo psychicky na okolí. Obviňující sebe sama. Frustrovaná, nešťastná, unavená, čím dál tím méně schopná. Nějak postižený člověk. Je to taková loutka. Vyhýbá se okolí, modřiny, dlouhé rukávy, nechodí mezi lidi (na kávu apod.), přestane se vídat s přáteli, popř. i rodinou, strach se může projevit i třesem, strach, bezmoc. Nespavost, podrážděnost, deprese. Neuvědomuje si vlastní cenu, i když to na ní zvenku nemusí být znát. Omlouvá drobné a později se stupňující chyby svého protějšku a bojí se se situací svěřit někomu jinému.

17. Pokud by Vás Váš blízký požádal o pomoc, protože se stal obětí domácího násilí, na koho byste se obrátili (je tím myšleno, na jakou organizaci či instituci)?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

1. Policie ČR (možnost využití trestného oznámení, vykázání agresora ze společné domácnosti) – 170x

2. Neziskové organizace – 73x

Bílý kruh bezpečí – 30x

Linka bezpečí – 21x

DONA – 7x

ROSA – 3x

Spondea, o.p.s. – 2x

Acorus – 2x

Podané ruce – 2x

Žena v tísní – 2x

Elpis – 1x

Žena v tísní – 1x

Persefona – 1x

Člověk v tísní – 1x

3. Není přesně specifikováno na koho - uvádí na nějakou organizaci – 24x

4. Neuvádí přesně - našel/našla bych si to na internetu – 23x

5. Psycholog/psychiatr – 21x

6. OSPOD – 15x

7. Nevím – 10x

8. Intervenční a krizová centra – 5x

9. Lékař – 5x

10. Na žádnou – 4x

11. Soud – 3x

12. Azylový dům – 2x

13. Nejbližší rodina, aby poradila, jak mohu pomoci – 1x

OVĚŘENÍ HYPOTÉZ

H1 Osoby starší 20 let mají dobré povědomí o tom, co je to násilí v partnerských vztazích.

Domnívám se, že tato hypotéza byla potvrzena. Zejména to potvrzují odpovědi na otázku č. 5, kdy respondenti měli vybrat takovou definici, která nejlépe vystihuje domácí násilí. Téměř 99% respondentů zvolilo poslední možnost a to, že domácí násilí nejlépe vystihuje tato definice - Útoky, napadání, výhružky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc. Pouze tři respondenti (necelá 2%) zvolila tuto odpověď - Bití dítěte na zadek za to, že zlobí svoje rodiče nebo potrestání domácím vězením za špatnou známku ve škole. Toto je možné vysvětlit si tak, že se respondenti ve své odpovědi zmýlili anebo, že skutečně toto považují za domácí násilí. Další dvě možnosti nikdo z respondentů nezvolil. Další, čím můžeme zdokladovat to, že je tato hypotéza ověřena je, že respondenti odpověděli v převážné většině správně na otázku č. 9 – Kdo se podle Vás může stát obětí domácího násilí? Celkem 88,3% respondentů odpovědělo, že obětí domácího násilí se může stát kdokoliv. V teoretické části této diplomové práce je možné se dočíst, že se obětí domácího násilí může skutečně stát kdokoliv z nás, ať jsme chudí nebo bohatí, mladí či staří, vzdělaní či nevzdělaní, atd. O skutečnosti, že hypotéza je potvrzena vypovídají i odpovědi respondentů na otázku č. 11, kdy byli dotazováni na to, co je příčinou domácího násilí. Téměř polovina respondentů odpověděla, že příčinou jsou povahové rysy agresora. Až na druhém místě skončily jako příčiny násilí závislosti. I v případě otázky č. 12 odpověděla více než polovina respondentů správně a odpověděla, že vzdělání a inteligence nesouvisí s domácím násilím. Dále i odpovědi na poslední otázku č. 17 potvrzují danou hypotézu, neboť respondenti pouze v 10 případech nevěděli, na jakou organizaci by se obrátili.

H2 Za oběti násilí v partnerských vztazích jsou nejčastěji považovány ženy.

Tato hypotéza byla vyvrácena. Neboť na otázku č. 9, která se dotazovala na to, kdo se může stát obětí domácího násilí, celkem 234 respondentu z celkového počtu 265 odpovědělo, že to může být kdokoliv. Pouze 23 respondentů napsalo, že to může být žena a v dalších 8 případech zvolili respondenti jinou odpověď.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Kdokoliv	234	88.3%
Žena	23	8.68%
Muž	5	1.89%
Dítě	3	1.13%

Dále danou hypotézu vyvrací i odpovědi na otázku č. 16, kdy respondenti měli uvést, jak podle nich vypadá typická oběť domácího násilí. Nejčastější odpovědí bylo, že je to osoba nebo člověk s určitými vlastnostmi, tedy bez určení pohlaví. Odpověď žena byla až druhou nejčastější.

Osoba/člověk s určitými vlastnostmi (*bez určení pohlaví*) – tato odpověď byla uvedena celkem **143x**

Žena – tato odpověď byla uvedena celkem 83x

Nevím, nedokážu zodpovědět – tato odpověď byla uvedena celkem 16x

Nelze typizovat, nelze obecně popsat – tato odpověď byla uvedena celkem 6x

Jakkoliv – tato odpověď byla uvedena celkem 6x

Dítě – tato odpověď byla uvedena celkem 5x

Normálně – tato odpověď byla uvedena celkem 4x

Muž – tato odpověď byla uvedena celkem 1x

H3 Za typického násilníka v partnerských vztazích je považován muž.

Tato hypotéza byla potvrzena. Této hypotézy se týkala otázka č. 10, byla otevřená a respondenti se u ní mohli volně vyjádřit, jak si představují typického pachatele domácího násilí. Více než polovina respondentů uvedla, že typickým pachatelem domácího násilí je muž, druhou nejčastější odpovědí bylo manžel (myšleno muž).

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Muž/i	164	55.78%
Manžel (myšleno muž)	25	8.50%
Žena/ženy	16	5.44%
Partner	16	5.44%
Člověk s psychickými problémy	10	3.40%
Kdokoliv	9	3.06%
Rodiče, rodič	6	2.04%
Alkoholik	6	2.04%
Psychicky nevyrovnaný člověk	5	1.70%
Ubožák	5	1.70%
Otec	4	1.36%
Dospělá osoba	3	1.02%
Egoista	3	1.02%
Dítě, děti	3	1.02%
Jedinec s nízkým sebevědomím	3	1.02%
Sociálně slabí jedinci	3	1.02%

Nevzdělání, nezaměstnaní, členové menšin	3	1.02%
Nevlastní otec, otčím	2	0.68%
Partnerka	2	0.68%
Senior	2	0.68%
Člen rodiny	2	0.68%
Agresivní osoba	1	0.34%
Zlý člověk	1	0.34%

H4 Mezi nejčastější důvody násilí v partnerských vztazích patří alkohol.

Tato hypotéza je vyvrácena, neboť respondenti považují za nejčastější příčinu domácího násilí povahové rysy násilníka. Závislosti a mezi nimi i alkohol byly až druhou nejčastěji zvolenou odpovědí a pouze 21% respondentů zvolilo tuto odpověď.

Odpověď	Počet	Procentuální vyjádření
Povahové rysy agresora	130	49.06%
Závislost (na alkoholu, drogách, automatech, apod.)	56	21.13%
Cokoliv	54	20.38%
Stresová situace (ztráta zaměstnání, úmrtí v rodině, nemoc, apod.)	12	4.53%
Psychické onemocnění	10	3.77%
Nevím	3	1.13%

H5 Více znalostí o násilí v partnerských vztazích mají jedinci s vyšším vzděláním.

Za osoby s vyšším vzděláním považují respondenty, jež uvedli jako svoje vzdělání VŠ nebo VOŠ. U otázky č. 5, kde měli respondenti zvolit odpověď, která nejvíce vystihuje definici domácího násilí, tak všichni s vyšším vzděláním zvolili správnou definici a to tu, že domácí násilí je - Útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc, což je správná definice. Na otázku, kdo se může stát obětí domácího násilí, odpověděli respondenti s vyšším vzděláním takto: 13 ze 14 respondentů s VOŠ odpovědělo správně, že se jím může stát kdokoliv, 90 z 93 respondentů s VŠ odpovědělo správně, že se jím může stát kdokoliv. Na otázku ohledně příčiny vzniku výskytu domácího násilí odpověděli respondenti s vyšším vzděláním následovně, správně, a tedy, že příčinou vzniku domácího násilí, jsou povahové rysy násilníka, odpovědělo 6 ze 14 jedinců s VOŠ, což bylo nejvíce a u jedinců s VŠ to byla také nejčastější odpověď a to v 52 případech z 93. Tímto se tedy potvrdila hypotéza, že jedinci s vyšším vzděláním mají více znalostí o násilí v partnerských vztazích, nežli ostatní.

ZÁVĚR VÝZKUMNÉ ČÁSTI

Cílem výzkumu bylo zjistit zkušenosti, názory a postoje uživatelů internetu ohledně problematiky domácího násilí. Pevně věřím, že se mi podařilo cíle dosáhnout a čtenářům tak odhalit, jaké je povědomí zástupců společnosti o domácím násilí. Je skvělé, že povědomí respondentů o domácím násilí je tak vysoké. Za alarmující však považuji, že 42% respondentů se osobně setkalo s domácím násilím. Kéž by vysoká míra informovanosti vedla k tomu, že si lidé budou schopni navzájem pomoci a že obětí domácího, potažmo partnerského, násilí bude ubývat, nikoliv naopak.

ZÁVĚR

Na deskách i titulní stránce této diplomové práce najdete název znějící násilí v partnerských vztazích. Každý si pod tím představí něco jiného a to na základě svých vlastních zkušeností nebo toho, co se kde dozvěděl nebo dočetl nebo co mu kdo o tom řekl. Avšak v rámci této problematiky vědět nestačí. I když byla napsána spousta odborných knih, založena spousta organizací vládních i nevládních, ziskových i neziskových, vyškoleny mnoho pracovníků, přesto je to stále nedostačující a stále dochází k tomu, že se lidé stávají oběťmi násilí v partnerských vztazích. Mnohdy to o nich ani netušíme. Procházejí kolem nás a my nevíme, že mají v sobě obrovské trápení. Statistiky, které ukazují počet obětí, jsou jen vrcholky ledovce. Skutečný problém je schovaný pod povrchem. Schovat se, skrýt, být latentní – to jsou příznačná a typická přízviska pro násilí ve vztahu. Nedejme tedy násilí ve vztazích šanci a pokusme se je odhalit. Neboť to není jen problém dvou osob – oběti a agresora, ale trpí i ostatní, zejména děti. Důsledky toho, co si prožijí v atmosféře strachu a násilí, jsou dalekosáhlé a mnohdy až nedozírné. Řešení se nabízí. Každý z nás může vyjádřit svůj názor, odsoudit násilí a nebyť k němu lhostejný. Řídme se mottem této práce a staňme se hrdiny.

Práce je rozdělena do dvou částí, které jsou vzájemně propojeny. Jedna doplňuje druhou a spolu se snaží vytvářet smysluplný celek. V teoretické části jsme se snažili odhalit tajemství násilí v partnerských vztazích. Definovali jsme základní pojmy, se kterými se v souvislostech s násilím v partnerských vztazích můžeme setkat. Došli jsme k tomu, že pojem partnerské násilí nebo násilí v partnerských vztazích je jen velmi málo využíván v odborné literatuře. Partnerské násilí je mnohými odborníky považováno za jednu ze složek domácího násilí. Z toho důvodu jsou zde označení domácí násilí a partnerské násilí užívány jako synonyma. V odborné literatuře jsme hledali vysvětlení pro příčiny násilného chování. Hledali jsme důvod, proč k násilí ve vztahu dochází. Snažili jsme se odhalit, kdo za to může. Odhalili jsme charakteristické rysy. Poukázali jsme na to, že obětí se může stát kdokoliv, dokonce i ta sebevědomá osoba, která pracuje v nadnárodní společnosti a má na starost několik poboček a její měsíční příjmy jsou v řádu statisíců. Zjistili jsme, že to souvisí s tím, jakého člověka si vybereme za svého partnera. Pokud máme smůlu, tak můžeme narazit na jedince, který je psychicky nemocný a snaží se s námi manipulovat a získat nad námi moc. Nejdříve působí na naši psychiku a pak se k tomu přidávají další věci jako izolace, ekonomické násilí, sexuální a fyzické násilí. Ukázali jsme ničující následky partnerského násilí. Neboť to nezanechává jen

viditelné jizvy na našem těle, ale i šrámy na duši a sebevědomí. Tyto druhé šrámy se hojí mnohem hůře a mnohem déle a také je potřeba k tomu odborníka, který pomůže. Popsali jsme jednotlivé druhy násilí. Popsali cyklus násilí i jeho jednotlivé fáze. Snažili jsme se vysvětlit, proč oběti ve vztahu s násilníkem zůstávají a dál si nechají ubližovat. Popsali jsme osobnost pachatele i oběti. Ukázali jsme, že i právo stojí na straně oběti a je připraveno jí pomoci. Celou jednu kapitolu jsme věnovali dětem, které jsou svědky násilí mezi dospělými a tím i nepřímými oběťmi s nemenšími následky než oběť přímá. Navíc ty děti mají před sebou ještě značnou část svého běhu na životní dráze, která je tím, co prožily poznamenána. Obludnost následků tkví třeba i v tom, že se chlapec v dospělosti bude násilně chovat ke své partnerce a jeho děti pak budou s hrůzou prožívat to, co prožíval i on. Za velký přínos považujeme rozhovory s odborníky a oběťmi, kde je možné nalézt odpovědi na otázky, které zůstávají po přečtení předchozích teoretických kapitol.

Praktická část se věnuje zjištění povědomí o partnerském násilí. Zjistili jsme, že téměř všichni dokázali správně identifikovat partnerské násilí a také to, že velmi významný počet respondentů se sám osobně nebo ve svém okolí setkal s domácím násilím. To je značně alarmující a zároveň potvrzující to, že skutečný problém je skrytý a je mnohem rozsáhlejší než jak uvádějí statistiky. Značná část respondentů také správně uvedla, že obětí se může stát kdokoliv. Povědomí a znalosti respondentů, jež jsou zástupci společnosti, jsou velmi dobré. Což je na jedné straně kladné zjištění, avšak pak tedy nastávají dotazy, proč se tolik jedinců s domácím násilím setká a proč se jich tolik stane obětí. Násilí v partnerských vztazích je nemoc vyskytující se ve společnosti. Je to vlastně taková rakovina, která je skrytá a mnohdy je odhalena až ve chvíli kdy jde o život anebo až po smrti.

Tato práce je určena pro širokou veřejnost. Aby v ní našli odpovědi na otázky ohledně partnerského násilí, aby z ní čerpali potřebné informace a v okamžiku, kdy se v jejich blízkosti bude nacházet jedinec, který potřebuje pomoc, tak mu budou schopni správně pomoci. Přejeme si, aby změnila pohled jedinců na partnerské násilí. Aby se z nich stali jedinci, kteří nebudou ochotni partnerské násilí tolerovat.

Během psaní této práce jsme narazili na to, že existuje prostor, kde by bylo vhodné, aby se jím zabývaly organizace, které pomáhají obětem domácího násilí. Je to oblast vztahu dítě – rodič (oběť) – rodič (násilník). Jak to udělat, aby se násilný rodič mohl stýkat se svým dítětem i poté, co od něj ohrožený rodič i s dítětem odejde, tak, aby

to neublížilo jak dítěti, tak ohroženému rodiči? Je zájem násilného rodiče o dítě skutečný nebo je to jenom prostředek pro to, aby ublížil ohroženému rodiči? Jak minimalizovat negativní následky ze styku dítěte s rodičem násilníkem?

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 135/2006 Sb., o ochraně před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ANTL, Miroslav a Hanuš HANSLÍK. *Miroslav Antl radí, jak na gaunery: skutečný příběh hrůzy, nenávisti a násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Praha: Prostor, 2007, 137 s. Poradna Miroslava Antla, sv. 1. ISBN 978-807-2601-806.

BEDNÁŘOVÁ, Zdena a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí: zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 2 přeprac. vyd. Praha: Acorus, c2009, 92 s. ISBN 978-802-5454-220.

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Vyd. 1. Překlad Daniel Bogošovský, Vratislav Janda. Praha: Grada, 1998, 117 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 80-716-9629-3.

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.

CEFREY, Holly a Richard WARD. *Domestic violence: a handbook for health professionals*. 1st ed. New York, NY: Rosen Pub. Group, c2009, 64 p. ISBN 978-140-4217-942.

CARTER, Jay. *Mizerové, aneb, Jak přimět muže, aby nám neublížovali, a zároveň neklesnout na jejich úroveň*. Praha: Aurora, 2002, 127 s. ISBN 80-729-9058-6.

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 978-800-0015-507.

ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti*. 1.vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta, 204 s. ISBN 80-902-6141-8.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a Petra VITOUŠOVÁ. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 191 s. ISBN 978-802-4720-142.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, Martina VENGLÁŘOVÁ a Mira BABIAKOVÁ. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4722-078.

ELLIOTT, Michele a Daniel PACEK. *Jak ochránit své dítě: žena v domácím násilí*. Vyd. 3. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Praha: Portál, 2000, 153 s. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-717-8419-2.

EVANS, Patricia. *Jedovatá slova: jak rozpoznat verbální násilí a jak na ně reagovat*. Vyd. 1. Překlad Petra Žižlavská. Brno: Computer Press, 2010, 176 s. ISBN 978-802-5127-902.

GENTRY, W. *O lásce a hněvu: jak se bránit násilí ze strany blízkého člověka*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2007, 186 s. ISBN 978-80-249-0877-9.

GJURIČOVÁ, Šárka, Jana KOCOURKOVÁ a Jiří KOUTEK. *Podoby násilí v rodině*. Vyd. 1. Praha: Vyšehrad, 2000, 101 p. ISBN 80-702-1416-3.

GOLDMAN, Jane a Daniel PACEK. *Jak si nenechat ublížit: žena v domácím násilí*. 2. vyd. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Praha: Portál, 2000, 142 s. Psychologie pro každého. ISBN 80-717-8413-3.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál, 2010, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.

HIRIGOYEN, Marie-France. *Psychické násilí v rodině a v zaměstnání*. Vyd. 1. Překlad Abigail Kozlíková. Praha: Academia, 2002, 229 s. ISBN 80-200-0994-9.

HURYCHOVÁ, Eva a Marie FORMÁČKOVÁ. *Řekla jsem ne tyranovi: osud známé zpěvačky, která se stala obětí domácího násilí*. Vyd. 1. V Praze: Ikar, 2007, 213 s., [16] s. obr. příl. ISBN 978-80-249-0984-4.

LOCKTON, Deborah a Richard WARD. *Domestic violence*. London [u.a.]: Cavendish Publ, 1997. ISBN 18-594-1136-3.

MATOUŠEK, Oldřich: *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-736-7002-X

MARKOVÁ, Eva, Martina VENGLÁŘOVÁ a Mira BABIAKOVÁ. *Psychiatrická ošetrovatelská péče: osud známé zpěvačky, která se stala obětí domácího násilí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 352 s. ISBN 80-247-1151-6.

ONKEN, Julia. *Jestliže mě miluješ: nejčastější pasti na vztahy a jak se jim vyhnout*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2004, 165 s. Albatros Plus. ISBN 80-000-1409-2.

Painter, S. L. and Dutton, D. Patterns of Emotional Bonding in Battered Women: *Traumatic Bonding*. *International Journal of Women's Studies*, Vol. 8

RIEMANN, Fritz a Daniel PACEK. *Základní formy strachu: typy lidské osobnosti, jejich vznik, charakteristiky a formy vztahů*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Praha: Portál, 1999, 199 s. Spektrum (Portál). ISBN 80-717-8313-7.

RÖHR, Heinz-Peter a Daniel PACEK. *Závislé vztahy: léčba a uzdravení závislé poruchy osobnosti*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Praha: Portál, 2011, 150 s. Spektrum (Portál). ISBN 978-807-3678-531.

SEED, Michael a Noel BOTHAM. *Bez lásky a naděje: skutečný příběh hrůzy, nenávisti a násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Líbeznice: Víkend, 2009, 286 s. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-7222-643-6.

SHIPWAY, Lyn a Richard WARD. *Domestic violence: a handbook for health professionals*. New York: Routledge, 2004, x, 235 p. ISBN 04-152-8220-9.

SPURNÝ, Joža. *Psychologie násilí: o psychologické podstatě násilí, jeho projevech a způsobech psychologické obrany proti němu*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 1996, 134 s. ISBN 80-858-5830-4.

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-807-3676-902.

ŠMOLKA, Petr a Daniel PACEK. *Manželská poradna aneb Tam, kde vlastní síly nestačí: žena v domácím násilí*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Praha: Grada, 2007, 171 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-802-4716-176.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda, Martina VENGLÁŘOVÁ a Mira BABIAKOVÁ. *Krizová intervence pro praxi: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2011, 195 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2624-3.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka a Petra VITOUŠOVÁ. *Domáce násilie - nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie konanej v dňoch 15.-16. októbra 2007*. Vyd. 1. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, 127 s. ISBN 978-808-8931-966.

ŠPECIÁNOVÁ, Šárka a Petra VITOUŠOVÁ. *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Linde, 2003, 156 s. ISBN 80-861-3144-0.

VARGOVÁ, Branislava, Dana POKORNÁ a Marie TOUFAROVÁ. *Partnerské násilí*. Praha: Linde, 2008, 159 s. ISBN 978-808-6131-764.

VELIKOVSKÁ, Kamila a Hanuš HANSLÍK. *Odsouzená: jak se žije ve výkonu trestu*. Vyd. 1. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Jota, 2007, 360 s. Poradna Miroslava Antla, sv. 1. ISBN 978-80-7217-544-4.

VENGLÁŘOVÁ, Martina. *Průvodce partnerským vztahem*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 128 s. Psychologie pro každého. ISBN 978-80-247-2054-8.

VOŇKOVÁ, Jiřina a Ivana SPOUSTOVÁ. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen: zborník příspěvků z mezinárodní konference konané v dnech 15.-16. října 2007*. 2. přeprac. vyd. Praha: ProFem, 2008, 244 s. ISBN 978-809-0362-673.

WHITE, Gregory L a Paul E MULLEN. *Žárlivost: teorie, výzkum a klinické strategie*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006, 418 s. Psyché (Triton), sv. č. 33. ISBN 80-725-4708-9

Domáce násilie - nová prax a nová legislatíva v Európe: zborník príspevků z mezinárodní konference konané v dnech 15.-16. října 2007. Bratislava: Bratislavská vysoká škola práva, 2008, 127 s. ISBN 978-808-8931-966.

www.donalinka.cz

www.domacinasili.cz

www.bkb.cz

www.psychocentrum.cz

www.nasili.unas.cz

www.stopnasili.cz

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2006/03/cirtkova.pdf>

www.mvcr.cz/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

IC	Intervenční centrum
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
BKB	Bílý kruh bezpečí
MVCR	Ministerstvo vnitra České republiky
VŠ	Vysoká škola
VOŠ	Vyšší odborná škola
STEM	Středisko empirických výzkumů
tzv.	Takzvaný
o.s.	Občanské sdružení
např.	Například
atd.	a tak dále
apod.	a podobně
Ot.	Otázka
od.	Odpověď

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1 Cyklus násilí	s. 24
---------------------------	-------

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Pomáhající organizace

Příloha P II: Dotazník

Příloha P III: Metoda SARA DN

Příloha P IV: Ukázky kampaně proti domácímu násilí

PŘÍLOHA P I: POMÁHAJÍCÍ ORGANIZACE

Všechny formy násilí domácího násilí – partnerské, na dětech, na seniorech

Občanské sdružení ACORUS – nonstop krizová linka: 283 892 772

www.acorus.cz, acorus@atlas.cz

Linka Bezpečí dětí a mládeže: 800 155 555

www.linkabezpeci.cz, lb@linkabezpeci.cz

Senior linka: 800 157 157

Bílý kruh bezpečí – sdružení pro pomoc obětem (veškeré) trestné činnosti; pomoc a psychologické i právní poradenství ženám – obětem domácího násilí. Nachází se v Praze, Olomouci, Ostravě, Brně, Plzni a Pardubicích.

www.bkb.cz

DONA linka: 251 511 313, dona@donalinka.cz

Intervenční centra – kontakty na intervenční centra v jednotlivých krajích je možné nalézt na www.mpsv.cz

PERSEFONA o.s. – telefonní linka pomoci 737 834 345, 545 245 996. www.persefona.cz

ADRA – pyramida pomoci a rozvoje, telefon: 606 824 104, 495 262 214, www.adra.cz

Partnerské násilí a násilí na ženách

ROSA – nabízí informační a poradenské služby. Poskytuje psychosociální poradenství i opakované. K dispozici je sociální pracovnice, psychologka a externí psychiatricka. Organizace nabízí i krizové ubytování v azylových bytech s utajenou adresou.

Adresa centra: Podolská 242/25, Praha 4, 147 00, mobil: 602 246 102, tel.:241 432 466

www.rosa-os.cz, www.feminismus.cz/org/rosa, info@rosa-os.cz, poradna@rosa-os.cz

La Strada ČR – prevence a pomoc obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách, zajištění sociální, právní, psychologické a lékařské pomoci. Info a SOS linka:

tel: 222 717 171. Písemný kontakt: P. O. BOX 305, 111 21 Praha 1, tel./fax: 222 721 810,
www.ecn.cz/lastrada, lastrada@strada.cz

ELEKTRA – centrum pomoci ženám zneužitým v dětství, krizová intervence a terapie a poradenství v případech, že součástí domácího násilí je sexuální násilí, podpůrná terapie rodinným příslušníkům, kurzy a výcviky pro odborníky.

Adresa: Michnova 1622, Praha 4-Jižní Město, tel. 272 911 110, www.centrumelektra.cz

ProFem – středoevropské konzultační středisko pro ženské projekty, provozuje linku právní pomoci pro oběti násilí na ženách. Tel: 224 910 744, adresa: Na Folimance 15, Praha 2, 120 00, kancelář: Plzeňská 66, 150 00 Praha 5, info@profem.cz

ACORUS – psychosociální centrum Praha, komunitní práce s rodinou v krizi zapříčiněné partnerskými vztahy zatíženými násilím, poskytuje azylové ubytování pro oběti domácího násilí a jejich děti, psychoterapie, psychodiagnostika pro děti, workshopy pro pracovníky pomáhajících profesí. Tel: 283 892 772, 283 890 671, www.acorus.cz, acorus@atlas.cz

Magdalenium – nonstop linka 776 718 459, www.magdalenium.cz

Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy – působí pod Městským centrem sociálních služeb a prevence, Chelčického 39, 130 00 Praha 3, tel: 222 581 311, www.mcssp.cz

Poradna pro ženy v tísní – autonomní projekt o. s. Ekologický právní servis, Brno, poskytuje komplexní přímou pomoc obětem domácího násilí (právní poradenství, sociální poradenství apod.). Mobil: 737 834 345, www.llp.cz/zenavtisni, zenavtisni@llp.cz

Poradna pro ženy a dívky v nouzi EVA – nabízí lékařské, právní, sociální, psychologické konzultace, doprovod na úřady. Adresa: Kanovnická 16, 370 01 České Budějovice. Tel: 386 353 120. www.charitacb.cz, eva@charitacb.cz

Církevní organizace poskytující především azylovou pomoc – ubytování v krizi – hlavně pro matky s dětmi

Charita ČR (Česká katolická Charita, Vladislavova 12, 111 37 Praha 1, tel. 296 243 330) provozuje větší počet azylových domů pro matky s dětmi v nouzi po celé ČR, www.charita.cz, sekretariat@charita.cz

1. Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní, Klicperova 4, 352 01 Aš, tel. 354 528 800, fax, záznamník: 354 528 968, fchas@iol.cz
2. Centrum pro matku a dítě, Sladkovského 2b, 678 01 Blansko, tel. 516 411 400, fax: 516 417 351, ochbkcentrum@raz-dva.cz, ochbkcentrum@quick.cz
3. Domov pro matky s dětmi v tísní, Kpt. Jaroše 28, 680 01 Boskovice, tel. 516 452 943
4. Domov sv. Markéty pro matky s dětmi, Staňkova 47, 612 00 Brno, tel., záznamník: 541 240 087-8, fax: 541 240 089, dsm@charitabrno.cz
5. Domov pro matku a dítě, Třanovského 6, 737 01 Český Těšín, tel. 558 711 704
6. Domov pro matku a dítě v nouzi s buňkou na půl cesty, Havlovice 5, 344 01 Domažlice-Havlovice, tel. 379 776 388, DMD.havlovice@worldonline.cz
7. Charitní domov pro matky s dětmi, Boženy Němcové 188, 580 01 Havlíčkův Brod, tel., záznamník, fax: 569 426 070, domov@hb.caritas.cz
8. Domov sv. Magdaleny, nám. Jiřího 28, 407 56 Jiřetín pod Jedlovou, tel. 412 379 211
9. Domov pro matku a dítě, Svobodova 348/14, 360 17 Karlovy Vary, tel. 353 565 113, fchkv@seznam.cz, fch.kv@tiscali.cz
10. Charitní dům pro matky s dětmi, Havlíčkova 2995, 727 01 Kroměříž, tel. 573 335 528
11. Charitní domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi, Kapitolní 14, 703 00 Ostrava-Zábřeh, tel. 596 787 411, fax 596 621 094
12. Domov sv. Zdislavy pro matky s dětmi v tísní, Plzeň, Čermáková 29, 320 14 Plzeň, tel. 377 420 459, 377 423 159, Do Štěnovic 2, 317 00 Plzeň, tel. 377 828 274, 777 767 062, mch003@volny.cz
13. Charitní domov pro matky s dětmi v tísní, Manž. Curieových 604, 674 01 Třebíč, tel. 568 828 766, charita.dm@worldonline.cz
14. Charitní domov pro matky s dětmi, Česká 4789, 760 05 Zlín, tel. 577 241 352, chd.zlin@caritas.cz

15. Domov pro matky v tísní, Mašovická 10, 669 02 Znojmo, tel. 515 220 755,
fax 515 220 768

ARMÁDA SPÁSY (ústředí)

Petržilkova 2565/23, 158 00 Praha 5, tel./fax 251 106 424, www.armadaspasy.cz

1. Dům pro matky s dětmi (pouze matky s dětmi), Dvořákova 21/235, 736 01 Havířov, tel. 596 813 342
2. Azylový dům (ženy a matky s dětmi), Čs. armády 36, 794 01 Krnov, tel. 554 612 296
3. Azylový dům (ženy a matky s dětmi), Gen. Píky 25/1980, 702 00 Ostrava-Fifejdy, tel. 596 611 962
4. Azylový dům (ženy), Mlýnská 25, 602 00 Brno, tel. 543 212 530
5. Azylový dům (ženy), Nákladní 205/7, 360 05 Karlovy Vary, tel. 353 569 267
6. Azylový dům (ženy), Tusarova 60, 170 00 Praha 7, tel: 266 710 477

Kongregace sester dobrého pastýře, Dům sv. Eufrasie, Markvartovická 22, 747 14 Ostrava-Ludgeřovice, tel. 596 124 680, 731 604 314, smpperera@gmail.com

Diakonie České církve evangelické – provozuje linku důvěry pro všechny krizové situace včetně domácího násilí a azylový dům pro ženy s dětmi v krizové situaci. Adresa: Belgická 22, 120 00 Praha 2, tel. 222 514 040, www.diakoniecce.cz, www.soscentrum.cz

Slezská diakonie – poradna ELPIS – provozuje pobočky v Havířově, Karviné, Ostravě a Třinci.

Havířov: Opletalova 4, 736 01, tel./fax 596 812 764, elpis.ha@slezskadiakonie.cz

Karviná: Fryštátská 168, 733 01, tel. 596 323 032, fax 596 323 031, elpis.ka@slezskadiakonie.cz

Ostrava: 28. října 86, 702 00, tel. 596 615 935, elpis.os@slezskadiakonie.cz

Třinec: Hraniční 280, 739 61, tel. 558 320 300, elpis.tc@slezskadiakonie.cz

Násilí na dětech

Linka bezpečí – anonymní poradenství 24 hodin, Ústavní 91/95, 181 00 Praha 8, tel. 800 155 555, www.linkabezpeci.cz, lb@linkabezpeci.cz

Rodičovská linka – 283 852 222

Linka důvěry Dětského krizového centra, V Zápolí 1250/21, 140 00 Praha 4, NON-STOP telefon: 241 484 149. Provozuje i internetovou linku důvěry na e-mailové adrese: problem@дитеkrize.cz, www.дитеkrize.cz

Růžová linka – poradenství pro děti v krizi – provozuje Čs. společnost na ochranu dětí při 3. lékařské fakultě UK – Ruská 87, 100 00 Praha 10 – tel. 272 736 263, mail@ruzovalinka-praha.cz

Centrum rodinné terapie, Dětská psychiatrická klinika, FN Motol, PAVILON 15, V Úvalu 84, 150 06 Praha 5, tel. 224 433 478, info@rodinnaterapie.cz

Krizové centrum pro děti a rodinu – Veleslavínova 17, Ostrava, tel. 599 444 555, 599 444 967, fax 599 455 115, kc@ostrava.cz

Krizové centrum pro děti a mládež Spondea – Sýpka 25, 613 00 Brno – Černá pole, tel. 541 235 511, www.spondea.cz, krizovapomoc@spondea.cz

Násilí na seniorech

RIAPS – Chelčického 39, 130 00 Praha 3, tel. 222 586 768, riaps@mcssp.cz

NONSTOP Linka důvěry 222 580 697

Ambulance poruch paměti, Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, Šrobárova 50, 100 00 Praha 10, tel. 267 163 154

Centrum rodinné terapie FN Motol (viz. výše)

Občanské informační centrum funguje v Domově SUE RYDER, Michelská 1/7, 140 00 Praha 4, tel. 244 029 111, www.sue-ryder.cz

4. Bydliště: město vesnice

5. Které následujících tvrzení podle Vás nejpřesněji vystihuje pojem domácí násilí (*zvolte pouze jedno z následujících tvrzení*):

- Útoky, napadání, výhrůžky od blízké osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc.
- Bití dítěte na zadek za to, že zlobí svoje rodiče nebo potrestání domácím vězením za špatnou známku ve škole.
- Bitka mezi dospělými bratry doprovázená urážkami a sprostými nadávkami, kdy dojde ke zranění jednoho z nich. Napadený je následně odvezen do nemocnice.
- Facka, kterou uštědří muž své manželce za to, že ji přistihne doma s milencem.

6. Setkali jste se někdy osobně s domácím násilím?

- NE ANO

7. Pokud jste na předchozí otázku (č.6) odpověděli **ANO**, pak vyplňte i tuto otázku, pokud jste odpověděli **NE**, pak pokračujete na otázku č.9:

Kde jste se s domácím násilím osobně setkali (zde je možné vybrat jednu až všechny možnosti)?

- Já sám/a jsem byla obětí domácího násilí
- V rodině
- U přátel
- V mém okolí (sousedství, ve stejném bytovém domě, atd.)

8. Pokud jste na otázku č.6 odpověděli **ANO**, pak vyplňte i tuto otázku, pokud jste odpověděli **NE**, pak pokračujete dále na otázku č.9:

O jakou formu domácího násilí se jednalo (zde je možné vybrat jednu až všechny možnosti)?

- Fyzickou
- Psychickou
- Sociální
- Sexuální
- Ekonomickou

9. Kdo se podle Vás může stát obětí domácího násilí (vyberte pouze jednu možnost)?

- Žena
- Muž
- Dítě
- Senior
- Kdokoliv

10. Napište, kdo je podle Vás nejčastěji pachatelem domácího násilí?

11. Co je podle Vás nejčastější příčinou výskytu domácího násilí (vyberte pouze jednu možnost)?

- Závislost (na alkoholu, drogách, automatech, apod.)
- Stresová situace (ztráta zaměstnání, úmrtí v rodině, nemoc, apod.)
- Povahové rysy agresora
- Psychické onemocnění
- Cokoliv
- Nevím

12. Myslíte si, že domácí násilí souvisí s inteligencí a vzděláním?

ANO

NE

NEVÍM

13. V jaké sociální vrstvě se, podle Vás, domácí násilí vyskytuje nejčastěji (*vyberte pouze jednu z následujících možností*)?

Nejvyšší vrstva

Střední vrstva

Nejnižší vrstva

14. Přibývá podle Vás každý rok případů domácího násilí?

ANO

NE

NEVÍM

15. Je podle Vás nutné řešit domácí násilí?

ANO

NE

NEVÍM

16. Napište, jak podle Vás vypadá typická oběť domácího násilí.

17. Pokud by Vás Váš blízký požádal o pomoc, protože se stal obětí domácího násilí, na koho byste se obrátili (je tím myšleno, na jakou organizaci či instituci)?

PŘÍLOHA P III: METODA SARA DN

sara dn
pomůcka pro policisty

sara dn

3x5 otázek
na rizikové faktory

OTÁZKY ke zjištění rizika eskalace domácího násilí

DOMÁCÍ NÁSILÍ

Domácí násilí (dále jen dn) je především fyzické, psychické anebo sexuální násilí, ke kterému dochází mezi blízkými osobami. O domácí násilí se jedná vždy, pokud jsou přítomny všechny následující znaky.

KLÍČOVÉ ZNAKY DN

- 1) **OPAKOVÁNÍ A DLOUHODOBOST** – z jednoho útoku jakéhokoli charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek. *Ptejte se na minulé incidenty, na předěšlé zákroky PČR, na úrazy apod.*
- 2) **ESKALACE** – domácí násilí se stupňuje od útoků proti lidské důstojnosti k fyzickým útokům až k závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život. *Ptejte se, jak často se incidenty opakují a zda roste intenzita útoků či výhrůžek.*
- 3) **JASNÉ A NEZPOCHYBNITELNÉ ROZDĚLENÍ ROLÍ** na ohroženou osobu a násilnou osobu – domácím násilím nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde je rovné nebo střídavé postavení stran incidentu. *Ptejte se, kdo je ohrožen a kdo ubližuje.*
- 4) **NEVEREJNOST** – domácí násilí probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly. *Ptejte se, kdy a kde k násilí dochází.*

sara dn

SOUBOR RIZIKOVÝCH FAKTORŮ KE ZJIŠTĚNÍ HROZBY BUDOUCÍHO DN

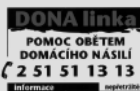
V případě, že na místě zákroku identifikujete situaci jako domácí násilí, doporučujeme vám položit následující katalog otázek. Ty pomohou vám i ohroženým osobám uvědomit si reálné riziko současného a budoucího ohrožení. Zdrojem informací, tj. osobou, která na otázky odpoví, může být ohrožená osoba, oznamovatel (např. sousedé), ale i násilná osoba.

Otázky jsou orientačním vodítkem a slouží k rychlému a správnému rozhodnutí o dalším postupu. Otázky pokládejte v souvislosti s aktuálním incidentem a zajímejte se také o incidenty předchozí, protože domácí násilí je násilím na pokračování. V této fázi zákroku není nutné provést písemný záznam, je-li to možné, doporučuje se pořídit záznam zvukový.

K vyhodnocení budoucího možného rizika dn použijte vlastní úvahu. Zvažte další kroky a opatření. Ze škály možných opatření zvolte vždy takové, které bude s přihlédnutím ke konkrétní situaci maximálně bezpečné pro ohroženou osobu.

Například:

- přivolejte další policisty
- zvažte opatření podle trestního řádu nebo zákona o PČR
- po 1. 1. 2007 zvažte „vykázání“ podle zákona č. 135/2006 Sb.
- doporučte azylové zařízení nebo jiné bezpečné místo
- poučte ohroženou osobu o bezpečnostním plánu
- informujte OSPOD o dětech v rodině
- předejte ohrožené osobě kontakt na DONA linku

Tento dokument vydává Bílý kruh bezpečí, o.s. v rámci projektu „Regionální podpora informovanosti o nonstop lince pomoci obětem domácího násilí“, projekt spolufinancuje Evropská unie a státní rozpočet České republiky.

NÁSILÍ VE VZTAHU K BLÍZKÉ OSOBĚ

ODDÍL 1

- 1) **Dopouští se násilná osoba závažného fyzického nebo sexuálního násilí?**
– např. fyzické útoky a sexuální násilí, pokusy o ně, použití zbraní
- 2) **Vyhrožuje závažným násilím, sděluje své násilné úmysly?**
– např. vyjadřuje vražedné nebo agresivní myšlenky, plány, ničí oblíbené věci ohrožené osoby
- 3) **Dochází ke stupňování fyzického/sexuálního násilí nebo výhrůžek a úmyslů ze strany násilné osoby?**
– např. zvyšuje se krutost, četnost nebo různorodost násilných činů, výhrůžek nebo úmyslů
- 4) **Porušuje násilná osoba příkazy soudu a jiná nařízení?**
– např. podmínky kauce, zkušební doby, podmíněčného propuštění, trestu zákazu pobytu, společenské záruky, probace aj.
- 5) **Má násilná osoba názory a postoje, které schvalují násilí?**
– např. vyznává a omlouvá zneužívání moci a různé formy násilí, trpí chorobnou žárlivostí, má potřebu ovládat blízké osoby, zlehčuje nebo popírá dn

ODDÍL 2

OBECNÉ SKLONY NÁSILNÉ OSOBY K NÁSILÍ

- 1) **Dopouští se obecné kriminality?**
– jedná násilná osoba antisociálně na veřejnosti (tj. mimo domácí násilí), existují informace o takovém chování, je držitelem zbraně
- 2) **Jsou informace o problémech v předchozích vztazích?**
– měla násilná osoba problém vytvořit a udržet dlouhodobý důvěrný vztah (opakované opouštění partnera, násilí ve vztahu)
- 3) **Má násilná osoba pracovní nebo finanční problémy?**
– např. je dlouhodobě bez zaměstnání, často mění zaměstnání, má výrazné finanční obtíže
- 4) **Má násilná osoba problémy s toxikomanií a jinými závislostmi?**
– např. problémy spojené s užíváním nelegálních drog, alkoholu nebo předepsaných léků, s hrádkou závislosti např. na automatech
- 5) **Má násilná osoba problémy v oblasti duševního zdraví?**
– např. evidentní známky narušení kontaktu s realitou, extrémní chování vybočující mimo normu

ODDÍL 3

ZRANITELNOST OHROŽENÉ OSOBY

- 1) **Chová se ohrožená osoba rozporuplně ve vztahu k násilné osobě?**
– přestože se chce od násilné osoby odpoutat, udržuje s ní pravidelné nebo nepravidelné kontakty, popírá a omlouvá akce násilníka, svaluje vinu na sebe
- 2) **Má z násilné osoby extrémní strach?**
– tzn. hladina strachu výrazně ovlivňuje její sebeobraně chování, strach ohroženou osobu traumatizuje a ochromuje její jednání
- 3) **Má ohrožená osoba problém se zajištěním svého bezpečí?**
– riziko je veliké, pokud ohrožená osoba nemá znalosti o tom, kde a jak hledat pomoc, není schopna zajistit své bezpečí, nezná svá práva, má malé nebo žádné kontakty s přáteli a s původní rodinou
- 4) **Existují objektivní překážky, které brání zajištění bezpečí ohroženou osobou (nejenom v místě bydliště, ale i v zaměstnání)?**
– tato místa nezaručují bezpečí, chybí podpora od jiných osob, zdroje pomoci nejsou rychle a lehce dosažitelné, existuje problém s dopravní obslužností
- 5) **Má ohrožená osoba závažné osobní problémy?**
– např. problémy se zaměstnáním, s financemi, problémy právního rázu, mentální problémy, problémy s užíváním návykových látek

www.donalinka.cz – www.bkb.cz – www.domacinasili.cz

Copyright © 2005 P. R. Kropp, S. D. Hart & H. Beltrage – Copyright © 2006 Bílý kruh bezpečí, o.s.
Kopírování, reprodukce a opětovný přenos jakýmkoli způsobem jsou zakázány mezinárodním právem.

PŘÍLOHA P IV: UKÁZKY KAMPAŇE PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ

Zdroj: <http://www.avonprotidomacimunasili.cz/o-projektu/medialni-kampan-2009/>
dne 20.1.2013

An advertisement for Avon's campaign against domestic violence. On the left, a close-up of a woman's lips with the handwritten text "NEDOSTANEŠ ANI KORUNU!". On the right, a woman's portrait is shown next to the text: "DANIELA PEŠTOVÁ, ambasádorka projektu: „NEJEN MODŘINY Z VÁS DĚLAJÍ OBĚŤ...“ OMEZOVÁNÍ PŘÍSTUPU K FINANČNÍM JE TAKÉ FORMA DOMÁCÍHO NÁSILÍ". At the bottom, there are logos for "acorus NONSTOP LINKA 283 892 772" and "AVON PROTI DOMÁCÍMU NÁSILÍ" along with the website "WWW.AVONPROTIDOMACIMUNASHI.CZ".

Zdroj: <http://www.avoncosmetics.cz/PRSuite/domestic.page>
dne 20.1.2013

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

„Domáci
násilí
domů
nepatří,
tam, kde je
násilí, není
domov.“

Tato kampaň je zaměřena na pomoc všem,
kteří jsou ohroženi domácím násilím.

Co je domácí násilí?

Násilí mezi blízkými. Může jít o facky, nadávky, zákaz kontaktu s blízkými, kontrolu, vynucování sexuálního styku, omezování přístupu k financím a další.

Intervenční centrum Kraje Vysočina je místem pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím.
Služba intervenčního centra je bezplatná. Může být poskytnuta anonymně.

Nezapomínejte, že domácím násilím velmi trpí děti. Obrátíte-li se na intervenční centrum, můžete pomoci sobě i svým dětem.

*„Tam, kde je násilí, není domov. I muži mohou být ohroženi domácím násilím.
Intervenční centrum jim může pomoci.“*

Saša Rašilov

*„Domáci násilí domů nepatří. Tomu, kdo jím trpí,
může pomoci intervenční centrum.“*

Vanda Hybnerová

567 215 532

606 520 546

ic.vysocina@volny.cz

TENTO PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM
PROSTŘEDNÍCTVÍM OP LZZ A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČR.

INTERVENČNÍ CENTRUM
pro osoby ohrožené domácím násilím

mediální partneři:
RÁDIO JIHLAVA 101.1 FM
ČESKÝ ROZHLAS REGION 87.9 FM
HITRÁDIO VYSOČINA-94.3 FM